GR. RACOVICEANU

STAMPILELE POSTALE FOLOSITE ÎN ȚĂRILE ROMÎNE PÎNĂ ÎN ANUL 1881

EDITURA
TRANSPORTURILOR ȘI TELECOMUNICAȚIILOR

ŞTAMPILELE POŞTALE FOLOSITE ÎN ŢĂRILE ROMÎNE PÎNĂ ÎN ANUL 1881

I 39
61

GR. RACOVICEANU

ȘTAMPILELE POȘTALE FOLOSITE ÎN ȚĂRILE ROMÎNE PÎNĂ ÎN ANUL 1881

1963

EDITURA TRANSPORTURILOR ȘI TELECOMUNICAȚIILOR

OCTAV LUCHIDE :

Lucrarea tov. Grigore Racoviceanu, intitulată „Ştampilele poştale folosite în Ţările Romîne pînă în anul 1881", umple un gol în bibliografia filatelică românească, atît de săracă.

Problema ştampilelor poştale, care în străinătate pasionează pe numeroşi colecţionari, nu a fost tratată la noi pînă în prezent decît fragmentar, prin rare articole de revistă, mai mult sau mai puţin aprofundate.

Pentru prima oară ni se prezintă o monografie amplă înfăţişînd toate laturile problemei, bazată pe studiul minuţios al documentelor, pe descoperirile verificate şi la zi ale filateliştilor fruntaşi romîni şi străini şi mai ales pe un număr impresionant de piese originale, care au trecut prin mîna autorului timp de aproape 40 de ani şi pe care le reproduce în fotocopie.

ED. KONYA :

Citind manuscrisul, mi-am întărit convingerea ce mă duce la concluzia că în stadiul actual al cercetărilor nu se poate concepe o lucrare de acest fel mai amplă ca aceea a tov. Gr. Racoviceanu.

Autorul într-un capitol special, pentru care îi sîntem deosebit de recunoscători, demască odioasele falsificări şi trucaje practicate de o seamă de impostori, ce au dăunat atît de mult prestigiului filateliei romîne, în ţară şi peste hotare.

ION POPESCU :

Lucrarea tov. Gr. Racoviceanu este prima care se ocupă în amănunţime de ştampilele folosite de Oficiile Poştale Romîneşti pînă în anul 1881. Autorul are marele merit că a cercetat şi notat de-a lungul anilor, cu pasiune ştiinţifică, tot ceea ce a întîlnit în această problemă, situîndu-se astfel printre puţinii colecţionari care au urmărit dezinteresat să transmită şi altora experienţa lor.

Ţin să relev de asemenea că este prima lucrare în care se face o clasificare ştiinţifică a ştampilelor.

* * * — *O expertiză competentă şi autorizată.* În „Filatelia", 1961, nr. 6

ARGYROPULOS, A. — *Poşta grecească în Principatele Romîne.* În Der *Briefmarkenbote,* 1943, nr. 7/8

BALASSE, W. — *La Collection Maurice Burrus,* vente du 20.10.1962.

BARON, M. — *Emisiuni de timbre străine în circulaţie în Principatele Dunărene.* În „Filatelia", 1956, nr. 6

BAUER, Fr. — *Cholerastempel aus der Moldau und aus der Walachei.* În „Deutscher Altbriefsammler Verein", 1950 (septembrie)

BIRNBACH, H.u.B. — *Moldau-Walachei (Rumänien). Die fremden und einheimischen Posten bis 1875.* Wien II. Ed. Ignaz Spitz & Söhne 1930

BOEHM RENEI, G. Odo — *„Die Abstempelungen auf den klassichen Ausgaben Rumäniens.* În „Der Briefmarkenbote", 1943, nr. 7/8 (iulie) ; 1943, nr. 10/11 (octombrie)

BOGDAN, N. A. — *Monografia oraşului Iaşi,* 1904

BRUNEL, G. — *Les Timbres du Royaume de Roumanie.* Paris, 1913

COHEN, Ed. — *La poste impériale russe dans les Principautés Roumaines.* In „Philateliste Belge", 1957 (martie)

DENGEL, L. — *Agenţiile starostii şi ştampilele lor.* În „Filatelia", 1962, nr. 6

DENGEL, L. — *Poşta rusă în Ţările Romîne.* În „Filatelia", 1959, nr. 5

DOE, F. — *Les estampilles postales françaises.* Paris, 1902.

KONYA, Ed. — *Poşta austriacă în Ţările Romîneşti.* În „Filatelia", 1959, nr. 3

LANGLOIS, Fr. — *Les estampilles postales françaises*

LUCHIDY, O. şi N. TRIPCOVICI — *Taxele de plată.* În „Filatelia", 1958, nr. 6

MINESCU, C. — *Istoria Poştelor Romîne.* Imprimeria Statului, 1916.

MINESCU, C. — *Istoria se scrie pe bază de documente bine stabilite şi controlate, iar nu pe concluzii fanteziste trase din acte îndoelnice.* In „Revista Societăţii filatelice romîne", 1940, nr. 415 (aprilie—mai)

MINESCU, C. — *Ştampile poştale ale Moldovei nou descoperite.* În „Revista Societăţii filatelice romîne", 1942, nr. 7/8, (iulie)

MOROIU, C. — *Les timbres à main de Moldavie.* În „Timbrofilul", 1892, nr. 15 şi „La Roumanie Philatélique", 1905, nr. 3

MINCEV, N. D. — *Poşta romînă în Bulgaria pe timpul războiului din 1877/78.* În „Filatelia", 1958, nr. 5

MINCEV, N. D. — *Statul romîn şi poşta militară rusă în războiul din 1877/78.* În „Filatelia", nr. 3/962 şi nr. 1—2/963

MITILINEU, M. — *Colecţiune de tratatele şi convenţiunile Romaniei.* Bucureşti, 1874

MÜLLER, Ed. — *Grosses Handbuch der Abstempelungen von Altösterreich,* 1925

MÜLLER, Ed. şi M. FRICH — *Grosses Handbuch der Abstempelungen von Altösterreich,* 1961

MUREA, P. — *Istoricul timbrelor poştale romîneşti.* Timişoara, Tipografia Rapid, 1938

POPESCU, I. — *Despre ştampilele „Goarna Poştală".* În „Filatelia", 1962, nr. 5

PRINGARA, S. — *Istoria poştei ruse.*

RAVASINI, C. — *Documenti sanitari, bolii e sugelli di disinfezione sul passato.* Torino, Editura Minerva, 1958

RACHMANOV, W. — *Beiträge zur Geschichte der Post in Rumaenia.* În „Sammler Woche", 1939, nr. 9

RACOVICEANU, Gr. — *Poşta austriacă în Principate.* În „Revista Societăţii Filatelice Romîne", 1944, nr. 4/6 (aprilie)

RACOVICEANU, Gr. — *Poşta în Principate la jumătatea secolului trecut.* În „Filatelia", 1958, nr. 11

RACOVICEANU, Gr. — *Să existe A zero ?* În „Revista Societăţii Filatelice Romîne", 1943, nr. 1/2 (ianuarie)

RACOVICEANU, Gr. — *Studiul ştampilelor romîneşti pînă la 1880.* În „Revista Societăţii Filatelice Romîne", 1942, nr. 7/8 (iulie)

RACOVICEANU, Gr. — *Ştampile aplicate pe primele emisiuni romîneşti.* În „Filatelia", 1958, nr. 2

RACOVICEANU, Gr. — *Ştampile mici şi ştampile degetar.* În „Filatelia", 1961, nr. 4

RACOVICEANU, Gr. — *Ştampilele poştei rurale.* În „Revista Societăţii Filatelice Romîne", 1942, nr. 9/10 (septembrie).

RACOVICEANU, Gr. — *Ştampile prefilatelice romîneşti.* În „Filatelia", 1958, nr. 4

RACOVICEANU, Gr. — *Ştampile romîneşti.* În „Filatelia", 1945, nr. 19/25 (octombrie)

SAVA, A. — *Un act oficial asupra ştampilelor poştei moldoveneşti în 1859.* În „Revista Societăţii Filatelice Romîne", 1942, nr. 10—11

SEE, Fr. — *Die Lokal-Post Kustendje—Czernawoda.* In „Der Briefmarkenbote", 1943, nr. 12

SCHIFFER, I. — *Contribuţie la studiul emisiunilor de timbre în Principatele Unite* (în manuscris)

TRIPCOVICI, N. — *Sigilium Sanitatis.* În „Filatelia", 1958, nr. 4

TEBEICA, V. — *Primele mărci poştale romîneşti.* Bucureşti, Ediţia „Meridiane", 1962

VIŞOIANU, P. — *75 ani de la introducerea primului timbru poştal romînesc,* 1933

WITZLEBEN, W. J. — *Cîteva stimulente pentru recunoaşterea ştampilelor romîneşti.* În „Filatelia pentru toţi", 1933, nr. 13—18 (trad. în limba germană), nr. 17—22

WITZLEBEN, W. J. şi R. ZOSCSACK — *Geklaerte und ungeklärte Fragen bezuglich der fremden Posten in den Donaufuerstentuemern.* În „Postmarke-Sammlerwoche", 1933

ZOSCSACK, R. — *Ştampile romîneşti.* În „Revista Societăţii Filatelice Romîne", 1937

* * * — *Buletinul Telegrafo-Poştal,* 1864—1881.

* * * — *Monitorul Oficial,* 1869—1881

* * * — *Monitorul (ziar oficial al Principatelor Unite).* 1858--1863

INTRODUCERE

Istoria poştei şi a circulaţiei poştale este strins legată de studiul ştampilelor, aşa încît adîncirea acestui studiu este de primă importanţă şi din punct de vedere istoric.

Credem că este de prisos să stăruim asupra însemnătăţii studiului ştampilelor poştale din punct de vedere filatelic. Nu trebuie să uităm că ştampilele poştale au fost folosite în Romînia cu peste un sfert de veac înaintea mărcilor poştale şi că, pe temeiul cunoaşterii ştampilelor, putem să analizăm organizarea şi realizările serviciilor poştale naţionale şi străine care au funcţionat în Principate precum şi legăturile internaţionale ale acestora, din punct de vedere poştal.

Corespondenţele care au circulat anterior punerii în funcţiune a primelor ştempluri[1]) prezintă uneori menţiuni manuscrise laconice, indicînd cifra taxei percepute sau de perceput ; dar, de cele mai multe ori, nici o menţiune nu se află pe aceste vechi urme de circulaţie poştală. Corespondenţele anterioare folosirii ştemplurilor nu intră în cadrul acestei lucrări, deoarece ele nu poartă semne oficiale care să le dea un caracter de autenticitate.

Ştampilele prefilatelice, adică cele ce au fost aplicate înaintea punerii în circulaţie a primelor mărci poştale, prin folosirea aceluiaşi ştemplu, au anumite caracteristici care se repetă şi sînt astfel susceptibile de a fi catalogate.

Dacă studiul mărcii poştale dă rareori putinţa unei descoperiri noi, dimpotrivă, în materie de ştampile poştale ne găsim adesea în faţa unor piese necunoscute.

Mărcile poştale sînt, în general, asemănătoare unui anumit tip de emisiune. Se întîlnesc varietăţi de culoare, de dantelură, de hîrtie, de tipar etc., dar toate aceste particularităţi sînt repede descoperite de filatelişti şi sînt mai mult sau mai puţin apropiate de tipul iniţial.

Dimpotrivă, în materie de ştampile, fiecare piesă este unică şi prezintă particularităţi speciale : descoperiri noi sînt totdeauna cu putinţă, ceea ce dă o atracţie specială studiului ştampilelor.

[1]) Am întîlnit în dosarele poştei din veacul trecut termenul de „ştemplu" pentru a desemna instrumentul *(cachet),* pe cînd rezultatul folosirii lui va fi menţionat cu termenul de „ştampilă" *(estampille).*

Descoperirea imitației este din ce în ce mai ușoară în materie de mărci poștale, pe cînd, dimpotrivă, ștampilele poștale imitate sînt din ce în ce mai greu de identificat. Cunoștințe numeroase, istorice, administrative, tehnice, grafice și științifice sînt necesare și adesea ne găsim în imposibilitatea de a stabili autenticitatea acestor ștampile, mai cu seamă cînd întîlnim obliterarea pe mărci izolate.

Falsificatorii, adevărați creatori de valori artificiale, nu s-au mulțumit să imite ștampile cunoscute, ci au confecționat ștempluri cu caracteristici necunoscute sau pentru localități în care nu funcționau birouri poștale la data de folosire a anumitor tipuri de ștampile.

Dacă studiul ștampilelor, în genere, prezintă un farmec deosebit pentru filatelia științifică, acest studiu are un tîlc adînc pentru cele ce se găsesc pe mărcile poștale ale țărilor romîne, din cauza raritații deosebite a anumitor piese obliterate și, pe de altă parte, din cauza imitațiilor de scrisori întregi care au năvălit acum 30 de ani, cu toate că anumite trucaje sînt cu mult mai vechi.

Ne propunem, pe de o parte, să stabilim tipurile cunoscute de ștampile poștale pînă în anul 1881 atît pentru poșta de stat a acestor principate, cît și pentru ștampilele administrațiilor poștale străine, care au funcționat aici și să stabilim data înființării birourilor poștale atît în orașe, cît și în așezările rurale.

Ne propunem, în fine, să stabilim particularitățile imitațiilor și metodelor de identificare a acestora.

Clișeele tipografice ale mărcilor poștale sînt executate și folosite în atelierele de specialitate cu o îngrijire deosebită, așa încît variațiile de tipar nu se pot constata decît după o lungă folosire sau prin retușarea clișeelor ; dimpotrivă, ștemplurile poștale, folosite în cele mai multe cazuri de mîini nedibace și fiind confecționate dintr-un material maleabil, se deformează în cursul întrebuințării și se tocesc prin folosire, într-un răstimp destul de scurt, în special la oficiile unde corespondența este numeroasă. Ele trebuie, în fine, să fie reînnoite mereu sau modernizate, după nevoile administrației și progresele tehnice.

Cernelurile (tușurile) folosite au variat adesea, nu numai de la un oficiu la altul, ci și dintr-o perioadă la alta la același oficiu, așa încît se descopăr adesea varietăți noi. Dacă această observație este adevărată pentru orice categorie de ștampile, ea nu este mai puțin adevărată pentru cele ce formează obiectul acestei lucrări.

Ar fi poate de dorit să precizăm timpul de utilizare a fiecărei ștampile, adică data cea mai devreme și cea mai tîrzie a întrebuințării ei, ceea ce englezii numesc *early and late date*. Mărturisim că asemenea precizări ne depășesc. În stadiul în care se găsesc arhivele noastre publice, date oficiale nu se pot găsi ; iar în ceea ce privește controlul, numai cu concursul a cîtorva sute de amatori și după un răstimp îndelungat s-ar putea fixa date mai certe, și acelea aproximative și nesigure.

Studiul ștampilelor poștale are însemnătate și din punct de vedere artistic. Cu părere de rău am constatat că ștampilele din vremurile trecute sînt cu mult mai estetice și atrăgătoare decît cele pe care le întîlnim în vremurile mai apropiate de noi și care sînt adesea necores-

punzătoare din punct de vedere artistic (această observație este adevărată pentru cele mai multe din administrațiile poștale mondiale).

Colecționarea ștampilelor poștale este îngreunată, uneori din cauză că aplicarea ștemplurilor se făcea fără grijă, așa încît multe ștampile s-au deteriorat, iar alte ori ștampilele apar necomplete. Materialul a fost în mare parte distrus, fie din cauza greutăților timpului, fie ca urmare a lichidării arhivelor, fie mai cu seamă de către primii filateliști care, preocupați numai de atracția vinietelor poștale, au disprețuit ștampilele.

Importanța și frumusețea scrisorilor întregi au fost înțelese, din nefericire, după ce majoritatea unor asemenea piese vechi au fost distruse chiar de filateliști.

Studiul primelor ștampile poștale care au fost în folosință în țările romîne nu s-a făcut decît cu totul fragmentar de R. Zoscsack, Odo G. Boehm Renei, E. Müller, Ludwig Dengel, F. Doé, Alex. Argyropulos, I. W. v. Witzleben, P. Murea, Aurel Sava, Gr. Racoviceanu, H. și B. Birnbach, François Langlois ș. a. Acest studiu întîmpină greutăți deosebite din cauza răspîndirii materialului și a imposibilității de a cunoaște ceea ce este ascuns în nenumărate colecții sau arhive. Tot ce se scrie în această materie poate fi completat prin descoperiri ulterioare. Ne-am străduit să redăm cel mai mare număr de piese, dar constatările noastre (rezultat al unor cercetări de peste treizeci de ani) pot suferi anumite rectificări de amănunt.

Pînă la 1 aprilie 1869, un număr destul de important de oficii străine au funcționat în țara noastră și, în dorința de a da o lucrare completă, ne vom ocupa, în afară de ștampilele naționale, și de cele ale oficiilor poștale străine.

Varietatea atît de mare a tuturor acestor categorii de ștampile ne-a hotărît să stabilim o clasificare menită, pe de o parte, să îngăduie identificarea fiecărei ștampile printr-un apelativ — aceasta pentru a evita confuzia — și, pe de altă parte, să dea expunerii noastre un caracter logic și clar.

Primele mărci poștale au fost emise în Moldova la 1858 și, pentru ambele principate, în 1862 ; epoca anterioară acestor date are caracterul de „prefilatelică", iar ștampilele de acest fel ale poștei naționale vor fi desemnate cu indicatorul **A.**

Ștampilele poștale naționale de la apariția mărcilor poștale pînă în 1881 vor fi desemnate cu indicativul **B.**

Ștampilele de serviciu — recomandate, după plecare, franco, P. P. și P. D., cu recipise — vor fi desemnate cu indicativul **C.**

Ștampilele speciale — ale căpitanilor de poștă, pentru valori, sanitare, telegrafice, taxe, ambulanțe feroviare, poștă militară sau maritimă — vor fi desemnate cu indicativul **D.**

Ștampilele poștei rurale vor fi desemnate cu indicativul **E.**

În fine, pentru birourile străine, vom folosi indicativele următoare :

F — poșta imperială și republicană franceză ;

G — poșta regală grecească ;

H — poșta imperială rusă ;

I — poşta imperială austriacă ;
K — poşta Societăţii D.D.S.G. ;
L — poşta Societăţii Lloyd ;
M — poşta Societăţii D.B.S.R.

Literele următoare pot sluji drept indicativ pentru cei care vor dori să continue lucrarea noastră pentru epocile următoare.

Fiecare tip de ştampilă va fi indicat printr-o literă a categoriei, printr-un număr de ordine a tipului ştampilelor însoţit de numele oficiului, aşa încît în momentul cînd se va scrie **B 1** Galatz, ştampila va fi identificată în mod sigur.

Colecţionarii au curiozitatea de a cunoaşte gradul de raritate a fiecărei ştampile. Ştampilele ce prezintă o oarecare importanţă vor fi indicate prin litera (R), cele rare prin literele (RR) şi, în fine, piesele foarte rare prin literele (RRR).

Cerinţe de ordin tipografic şi imperfecţiuni fotografice au necesitat ca unele ilustraţii să nu apară la scara lor reală ; în această privinţă cititorii sînt rugaţi să ţină seamă de dimensiunile indicate în text. Această situaţie prezintă însă avantajul că îngreunează manoperele acelora care ar înţelege să folosească ilustraţiile pentru a confecţiona ştampile frauduloase.

Reamintim că ştampilele poştale romîne urmează regula generală în materie : o scrisoare întreagă prezintă mai multă importanţă decît un fragment, ştampila pe timbru are mai multă importanţă decît cea găsită pe scrisori fără timbre.

Nu putem ignora faptul că o asemenea lucrare este mereu susceptibilă de a fi completată şi perfecţionată. Ne-am silit să adunăm cît mai multe date, dar nimic nu împiedică să se descopere piese noi fie în arhive, fie la colecţionari ; este chiar cu putinţă să se găsească anumite inexactităţi în lucrare. Aceste consideraţiuni, credem, nu trebuie să întîrzie publicarea lucrării, al cărei scop este de a-i informa pe colecţionari şi de a le cere concursul pentru întregiri şi eventuale rectificări, mai cu seamă dacă ţinem seama de faptul că străinătatea dovedeşte mai multă înţelegere decît noi pentru ştampilele poştale ce au fost folosite în Romînia.

Numărul colecţionarilor de ştampile este destul de restrîns. Sperăm că, atrăgînd atenţia filateliştilor asupra acestei specialităţi pline de neprevăzut şi de farmec, vom vedea crescînd numărul acelora care înţeleg filatelia ca o preocupare de ordin intelectual ridicat.

PRIVIRE ISTORICĂ

Nu se poate stabili în mod detaliat şi cert care a fost organizarea poştală din Principatele Dunărene pentru o epocă prea depărtată, dar ceea ce pare sigur este că domnii romîni, pentru nevoile lor, organizaseră un serviciu pentru schimbul cailor necesari purtătorilor de ştafete încă din secolul al XIV-lea [2]).

Ei erau în legătură nu numai cu oraşele, satele şi mînăstirile din ţară, ci şi cu suveranii unor ţări străine. Mircea Basarab, zis cel Mare, domnul Munteniei (1386—1418), întreţinea legături prin curieri cu Republica Veneţiană, cu regii Ungariei şi ai Poloniei, cu sultanul Muza, fiul lui Baiazid ş. a.

Ştefan cel Mare (1457—1504), domnul Moldovei, avea schimb de scrisori cu Uzun Hassan, şahul Persiei, cu senatul veneţian, cu regii Ungariei şi ai Poloniei, cu hanul tătarilor şi ţarul Moscovei. Mihai Viteazul (1593—1601) era desigur în legătură cu banul Serbiei, cu împăratul Austriei ş. a.

Domnii celor două principate erau în legătură prin scrisori între ei atunci cînd nu interveneau războaie fratricide între cele două state romînești.

Curierii mergeau călări sau în olace, care se dădeau în folosinţă de către satele şi tîrgurile prin care treceau, afară de cele scutite prin hrisov domnesc şi al căror număr creştea din ce în ce, rezultatul fiind o sarcină ce îngreuna pe cei nescutiţi. Intre alte privilegii, boierii şi funcţionarii aveau şi pe acelea de a nu fi supuşi la asemenea dări în natură.

Curierii călări purtau denumirea de călăraşi isprăvniceşti. Lipcanii, curieri tot călări, făceau legătura pe distanţe mai scurte, iar pentru distanţe mici se foloseau pedestraşi. Plicurile oficiale se purtau de ţimiraşi.

Urme administrative de schimb al corespondenţelor particulare şi de modul cum se făceau nu avem, deşi atest schimb trebuie să fi existat,

[2]) Această materie se găseşte pe larg dezvoltată în *„Istoria Poştelor Romîne“* de CONST. MINESCU, fost subdirector general al poştelor care, după o muncă îndelungată şi grea, a izbutit să stabilească în detaliu tot ce priveşte istoricul şi organizarea acestei administraţii pînă în 1916. Este o lucrare indispensabilă pentru oricine doreşte să se orienteze în această problemă.

date fiind întinsele legături negustorești care fiinţau atît înlăuntrul principatelor cît şi cu străinătatea.

Mijloacele de transport de stat nu se puneau la dispoziţia particularilor decît în mod accidental, prin autorizaţia domnului, şi aceasta începînd din veacul al XVII-lea.

Serviciul poştal se găsea sub autoritatea marelui postelnic, care avea sarcina întreţinerii legăturilor de scrisori domneşti şi îndeplinea în acelaşi timp funcţia de ministru de externe ; agenţii direcţi ai poştelor purtau denumirea de vătafi de călăraşi.

O dovadă a prestigiului domnilor romîni ne prezintă tratatul de vasalitate al Moldovei faţă de Turcia (1529), care conţinea următoarea stipulaţiune [3]) : „Turcii, pe care Poarta îi va trimite cu scrisori adresate Principelui, nu vor trece Dunărea, ci se vor opri pe malul opus al acestui rîu, dînd depeşile în mîna guvernatorului de la Galaţi, care le va trimite Principelui şi asemenea se vor da curierilor Înaltei Porţi şi răspunsul de la acesta".

Asupra mijloacelor de transport din veacul al XVI-lea avem descrierea lui François de Pavie, senior din Fourquevauls care, în anul 1585, a călătorit în Turcia, în Moldova şi în alte ţări : „Fiecare din noi se suie într-o căruţă mică, aşa cum se face în această ţară, atît de joase şi uşoare încît la o mişcare greşită se poate cădea din ea cu uşurinţă. În căruţă nu poate încăpea decît o singură persoană, cu perna şi mîncarea sa".

La acest olac se înhămau 4—6 cai iar un surugiu călărea pe unul din înaintaşi. Mersul avea loc numai în galop, iar călătorul era smucit la fiecare hop în chipul cel mai năprasnic, deoarece vehiculul era fără arcuri. Pocnind din bici şi chiuind sălbatic, surugiul îndemna caii să nu-şi domolească galopul. E drept că uneori, la sosire, trăsura era găsită goală, iar surugiul pornea înapoi ca să-şi aducă nenorocita victimă, căzută în marginea drumului ; totuşi, nu se povesteşte să se fi întîmplat răniri.

Această situaţie s-a păstrat pînă în mijlocul veacului al XIX-lea, după cum reiese din povestirea lui Anatol Demidof, referitoare la o călătorie pe care a făcut-o în anul 1837 în Rusia, în Muntenia şi în Moldova şi din relatările cavalerului Neigebauer, din anul 1844.

Cei care călătoreau cu trăsura proprie se bucurau desigur de mai multă comoditate ; se foloseau totuşi schimburile de cai ale poştei autohtone. Toţi călătorii care au folosit cai de olac, subliniază că aceştia alergau ca săgeata.

Începînd din veacul al XVIII-lea, domnitorii Alexandru Ipsilante în Muntenia şi Constantin Mavrocordat în Moldova au pus la îndemîna particularilor, contra plată, mijloacele de transport ale statului.

Cu începere din ianuarie 1810, biroul poştal rus a fost confirmat prin hrisov în Muntenia ; o situaţie identică trebuia cu atît mai mult să fiinţeze în Moldova.

Poşta rusă efectua, contra plată, transporturi de corespondenţă pentru particulari. Mărturiile epocii atestă că serviciul prestat de poşta rusă prezenta siguranţă şi iuţeală, aşa încît era preferat poştei autohtone ;

[3]) M. Mitilineu : *Colecţiune de tratatele şi convenţiunile Romîniei*, p. 51.

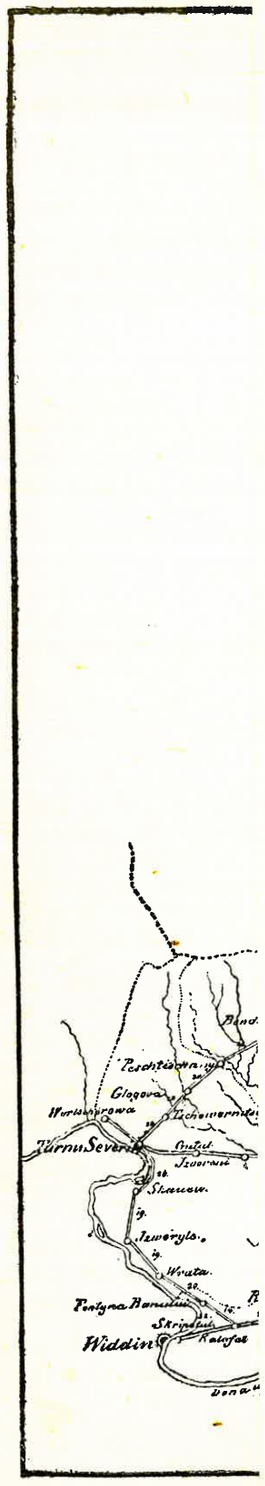

Harta poştelor din

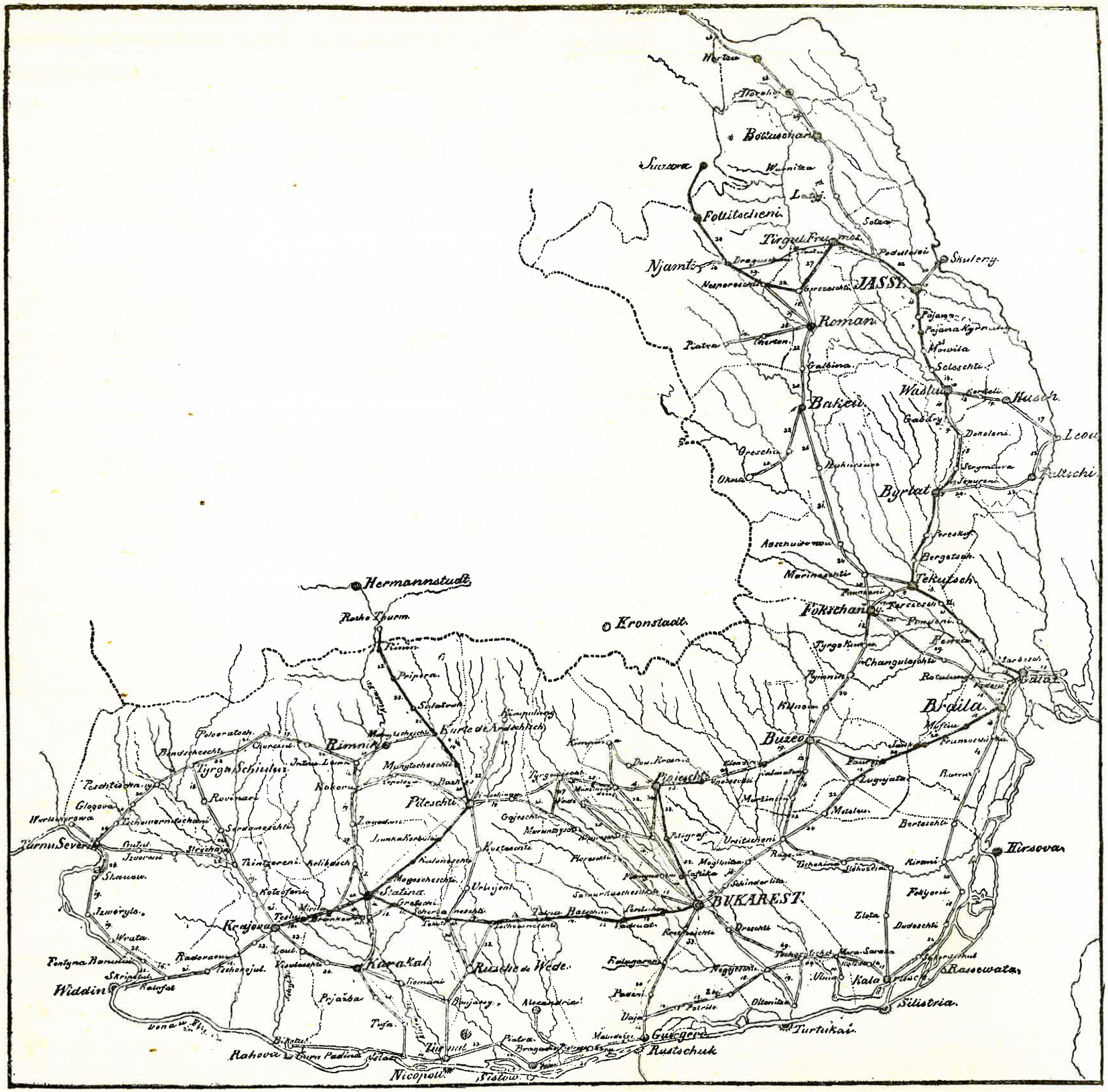

Harta poștelor din Principatele Moldova și Muntenia, întocmită de Poșta austriacă în anul 1848, revăzută în anul 1854

date fii
cipatelc

Mi
larilor
cepînd

Ser
sarcina
timp fu
denumi

O c
salitate
laţiune
cipelui,
dînd de
Principe
la acest

Asu
crierea l
a călător
într-o că
încît la c
poate înc

La a
înaintaşi.
fiecare h
Pocnind
molească
iar surug
marginea

Acea
după cum
lătorie pe
dova şi d

Cei c
multă con
tone. Toţi
ca săgeata

Începi
Muntenia
ticularilor,

Cu în
prin hriso
să fiinţeze

Poşta
pentru par
rusă prezer

[3]) M. M

în plus, acest serviciu de poştă oferea şi posibilitatea de legături cu străinătatea.

Nu se poate şti dacă aceste birouri au funcţionat în mod permanent, deoarece trupele ruse au fost retrase în 1812. În orice caz, cu începere de la 1828, administraţia rusă îşi asumă conducerea serviciului poştal, iar organizaţia acesteia a slujit mult mai tîrziu de temei serviciului poştal romîn de stat, a cărui bază se găseşte în Regulamentele Organice ale Principatelor.

Nu s-a găsit încă decretul pentru înfiinţarea serviciului poştal austriac, dar se ştie că acest serviciu funcţiona regulat cu începere din 1811, deoarece de la această dată înainte se găsesc scrisori transmise prin această administraţie.

Aceste două organizaţii străine au folosit primele ştampile poştale în ţara noastră. Oficiile ruse şi austriece foloseau însă mijloacele de transport autohtone.

Amintirea existenţei birourilor poştale austriece este concretizată prin harta releurilor de poştă din principate, în 1848. Această hartă a fost revizuită în 1854 ; o reproducem după „Istoria Poştelor Romîne“ de C. Minescu.

Pînă la mijlocul veacului al XIX-lea, obiectivul principal al poştelor era transportul călătorilor ; cărăuşia corespondenţei constituia numai un accesoriu.

Sistemul exploatării era concesiunea pentru fiecare direcţie de comunicaţie. Cunoaştem un număr destul de însemnat de asemenea contracte. În esenţă, concesionarul efectua cu mijloacele sale transporturile în numele statului, avînd dreptul de a percepe taxele fixate prin contract.

Primul contract care stipulează condiţiile de transport al corespondenţei particulare este din Muntenia, încheiat în 1830 cu baronul Hristofor Sachelarie : „Ear cei ce vor da cărţi la poştă, particularnici, a se trimite cu expediţiile, să plătească cîte doi bani la dram pentru fieşcare poşte şi cei ce vor voi, pentru siguranţa trimiterii cărţilor, să ia adeverinţe supt numire de recipisuri, să plătească îndoit, adică cîte patru bani de dram pentru fiecare poştă“.

În această epocă funcţiona un oficiu de poştă rusesc cu denumirea de *Cantora de poştă* [4]) cu expediţii la Craiova şi Galaţi, prin curieri speciali, care circulau cu căruţele antreprizei poştelor în schimbul unor taxe de 12 bani de cal şi ceas.

În afară de aceasta, generalul Kiseleff, prin Regulamentul Organic edictat de acord cu Divanul Ţării şi care era o lege fundamentală, un fel de statut cvasi-constituţional, a prevăzut dispoziţiuni privitoare la îmbunătăţirea serviciului poştal precum : îngrijirea drumurilor, crearea şoselelor, desfiinţarea dreptului de a călători gratuit şi a dării în natură de orz şi fîn.

În Moldova, administraţia poştelor purta denumirea de *Casa menzilurilor,* iar stipulaţiunea privitoare la transportul scrisorilor particulare apare prima oară în contractul din 1847 : „Cît însă pentru particularnice

[4]) *Comptoir de poste*

scrisori, dacă antreprenorii vor voi a se însărcina cu purtarea lor, vor fi slobozi a primi şi plată, după pilda plăţii la poşta nemţească, rămînînd siguranţa purtării lor pe a lor răspundere".

Din aceste dispoziţii rezultă în mod sigur că transportul corespondenţei se efectua în fapt de multă vreme de către antreprenorii de poşte, însă pe a lor răspundere şi cu plata prin bună învoială, aceasta înainte chiar de reglementarea pe care am amintit-o mai sus.

Deoarece antreprenorii de poşte erau răspunzători de sarcinile şi valorile pe care le transportau, ei au simţit nevoia de a sigila transporturile încredinţate surugiilor şi ţimirişilor iar, ca urmare, au confecţionat un număr de sigilii pentru a fi aplicate cu ceară roşie pe expediţia colectivă a unei zile.

Reproducem aceste sigilii după un articol publicat de C. Minescu, în „Revista Societăţii Filatelice Romîne", nr. 1—2/1943, în care susţine că ele nu trebuie confundate cu ştampilele poştale.

Aceste sigilii nu pot în nici un caz să fie interpretate drept ştampluri poştale, deoarece nu se foloseau pentru a dovedi achitarea taxelor poştale ale scrisorilor; ele poartă, de altfel, inscripţii fixe din anii 1841—1846 şi s-au găsit numai pe corespondenţele antreprenorilor de poşte, alături de semnătura lor.

Nu se poate stabili istoriceşte dacă fabricarea acestor sigilii s-a făcut de către stat sau dacă ele au fost confecţionate de către concesionari. Este de observat că cele mai multe sigilii poartă stema statului, ceea ce constituie o dovadă că executarea serviciului avea loc prin delegaţie.

Principatele Dunărene erau în acea vreme încă sub vasalitatea Porţii; cu toate acestea, niciodată cifrul sultanului n-a fost inclus în actele publice ale Munteniei şi Moldovei.

Primul document oficial care se ocupă de ştampluri poştale este anaforaua din 7 martie 1851, care reorganizează poştele din Moldova şi dispune ca scrisorile, în momentul depunerii lor la biroul poştal, să fie obliterate (ştampilate) cu un ştemplu purtînd la mijloc numele oraşului

şi, împrejur, data cu ziua de prezentare. Cînd taxele erau achitate în momentul depunerii scrisorii, trebuia să se aplice alt ştemplu, conţinînd cuvîntul „FRANCO".

Nu se prevăzuse folosirea ştemplurilor pentru oficiile de destinaţie.

Aceste dispoziţiuni au primit o aplicare parţială, deoarece ştemplul purtînd numele oficiului expeditor nu s-a înfăptuit decît mai tîrziu; numai existenţa ştemplurilor „FRANCO" a fost constatată la acea epocă (1852).

Nu avem cunoştinţă de textul decretului care a reorganizat poştele din Muntenia; este probabil că el conţinea dispoziţiuni identice şi, ca urmare, primele ştampile prefilatelice în Muntenia sînt semnalate cu începere din anul 1853.

Localul poştei din Bucureşti se afla înainte de anul 1851 pe strada numită azi N. Golescu. În acel timp, strada nu avea nume şi, cu prilejul mutării poştei în casele cluceresei Elena Hiotu, ea a căpătat numele de strada Poşta veche, pe care l-a purtat pînă în 1910.

Alegerea primului sediu era impusă de împrejurarea că, în acel loc, se găsea încrucişarea a două căi de comunicaţie principale: Podul Mogoşoaiei (calea Victoriei), care lega centrul oraşului cu Nordul, şi uliţa Podului de Pămînt (str. Ştirbei Vodă) care făcea legătura cu Podul de Pămînt (calea Plevnei), reprezentînd comunicaţia spre apus.

În mai 1851, Direcţia poştelor s-a mutat într-un local mai spaţios, în casele cluceresei Elena Hiotu, din mahalaua Sf. Sava (C. Minescu, ibid. pag. 177), unde a funcţionat pînă în 1900, cînd s-a mutat în palatul actual.

Casa Elenei Hiotu era cunoscută şi sub denumirea de casa Bărcănescu (poate tatăl Elenei Hiotu sau cel ce a clădit casa). Ea a fost dărîmată în 1905 pentru a se ridica actualul palat al Bibliotecii de stat (fost Camera de Comerţ), din str. Doamnei colţ cu str. Ion Ghica. În

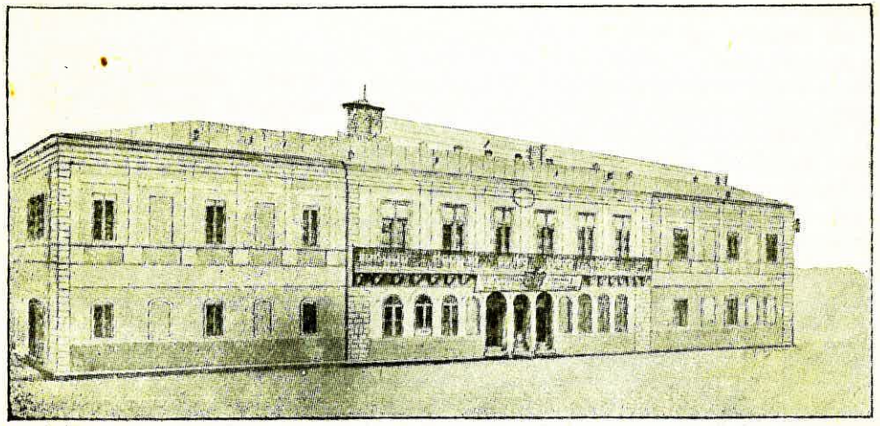

Vechiul local al Administraţiei poştelor din str. Doamnei, colţ cu str. Vestei

veacul trecut, actuala stradă Ion Ghica (str. Bursei) se numea str. Vestei, pe această stradă avîndu-şi sediul şi poşta rusă şi cea austriacă.

În actuala Piaţă a Universităţii era localul denumit Sf. Sava, la început mănăstire şi apoi şcoală ; iar pe locul unde este azi Biserica rusă se găsea sediul poştei ruseşti.

Din „Monitorul Oficial", nr. 94 (29.04.1862) rezultă că, în acel an, fiinţa un al doilea local pe Podul Mogoşoaiei, în casa lui Constantin Ştefănescu. Este deci probabil că la această dată poşta centrală fiinţa în str. Doamnei.

Căile de mare circulaţie în raza oraşului erau podite cu bulumaci de stejar şi de aceea purtau numele de *poduri*. Legăturile aveau loc pe următoarele direcţii : spre Ploeşti, Podul Mogoşoaiei (calea Victoriei) ; spre Urziceni, Podul Tîrgului din Afară (calea Moşilor) ; spre Călăraşi şi Olteniţa, calea care duce spre grădinăriile oraşului (calea Văcăreştilor); spre Giurgiu, Podul Şerban Vodă zis şi Podul Beilicului (calea Şerban Vodă), deoarece aceasta era calea de acces a trimişilor sultanului ; spre Slatina, Podul Calicilor (calea Rahovei) ; spre Piteşti şi Tîrgovişte, Podul de Pămînt (calea Plevnei).

Tariful poştal încuviinţat de Sfatul administrativ în Moldova cu începere de la 1 ianuarie 1852 prevedea o jumătate de sfanţ (40 parale) pentru orice distanţă în interiorul ţării. Pentru scrisorile cu o greutate de la o jumătate de litră (162 g) pînă la o litră (323 g) urma să se perceapă un sfanţ ; iar de aci în sus, pentru fiecare jumătate de litră în plus, cîte un sfanţ.

Moldova a fost printre primele state care au adoptat taxa unică (în afară de perioada 14.II.1857—1.I.1858, cînd s-a revenit la tariful pe zone), ea fiind precedată numai de Anglia, care introdusese taxa unică în 1840, de Rusia în 1843, de Spania în 1845, de Franţa şi Elveţia în 1848, celelalte menţinînd tariful pe zone.

Ca răsplată a unei neobosite activităţi de cercetător, Aurel Sava, vechiul nostru coleg la Societatea Filatelică Română, a descoperit dosarul nr. 1 015/687/1859 de la Arhivele Statului din Bucureşti, dosar care conţine actele administrative prin care se propunea confecţionarea ştemplurilor **B 2,** ca urmare a sfaturilor primite de la funcţionarii delegaţi de guvernul Austriei pentru instruirea funcţionarilor originari din Moldova.

Ne vom ocupa în amănunt de conţinutul dosarului amintit cu prilejul descrierii acestei categorii de ştampile.

După cum se poate vedea, datele oficiale privind confecţionarea ştemplurilor poştale sînt foarte puţine iar, ca urmare, catalogarea ştampilelor Principatelor Dunărene nu se poate face decît pe calea observaţiilor directe. Acesta este, după cît se pare, sistemul care s-a folosit de toţi cei ce au făcut cercetări în materie de ştampile poştale.

Condiţiile generale pentru arendarea poştelor din Muntenia pe perioada 1856—1861 prevedeau taxe variabile pentru fiecare direcţie de transport.

În Moldova, exploatarea poştelor a început să se efectueze direct de Ministerul de Finanţe cu începere de la data de 14.II.1857, stabilindu-se astfel în mod definitiv un monopol de stat. La 15 iulie 1858, tariful trimiterilor poştale este următorul : pentru $2^1/_2$ dramuri (8,07 g) pe distanţa de opt poşte se percep 27 de parale, iar de la opt poşte în sus, 54 de parale (de la această regulă se exceptează scrisorile pentru sau de la Tîrgul Mihăileni, care se taxează pentru prima greutate cu 27 de parale, deşi distanţa de la Iaşi pe drumul poştei este mai mare de opt poşte, Mihăileni fiind punct de frontieră). Ca urmare s-au emis primele mărci moldoveneşti de 27, de 54, de 81 şi de 108 parale.

Scrisorile cu adeverire de primire (retur recipisă) se taxau îndoit. Pentru distribuţia la casele particulare se plătea un surplus de 5 parale pentru scrisori şi de 15 parale pentru pachete.

La 1 noiembrie 1858, s-au pus în circulaţie în Moldova o nouă serie de mărci poştale de 5, de 40 şi de 80 de parale. „Istoria Poştelor Române" (de C. Minescu) nu menţionează încuviinţarea Consiliului administrativ care modifica tariful din 1 iulie 1858. Aceasta se găseşte în dosarul Direcţiei Poştelor şi Telegrafului nr. 1015/58 de la Arhivele Statului, prin care s-a aprobat tariful unic. Taxa de 5 parale era portul gazetelor, aşa cum se menţionează chiar pe marca poştală, de 40 de parale reprezenta portul unei scrisori simple, iar de 80 de parale al unei scrisori recomandate.

Ziarul oficios „Gazeta de Moldavia" din 30 oct. 1858 publica următoarea încunoştiinţare :

„Obscesce se face cunoscut că plata scrisorilor după înalta hotărîre de la 1-iu a lunei noiembrie s-au statornicit în o egalitate pe ori ce depărtare aicea în Principat la un leu, cursul visteriei pe greutate de $2^1/_2$ dramuri ; iar scrisorile recipisate sănt cursul la o îndoită plată".

„După asemenea dispoziţie tipărindu-se anume mărci de un leu şi doi lei, aceste se vor găsi de vînzare şi depozitate tot la aceleaşi de la arătata zi".

Ca urmare a discuţiunilor care au avut loc la Focşani în noiembrie 1861 între delegatul poştelor Moldovei, Johann von Manovarda, şi directorul poştei din Bucureşti, T Ionescu, unificarea poştelor în ambele principate a avut loc la 1 mai 1862, dată de la care exploatarea poştelor se face de către stat şi în Muntenia *(Monitorul* — ziar oficial al Principatelor Unite — nr. 84 din 17.04.1862).

Cu acest prilej s-a introdus următorul tarif : gazetele, 3 parale în tot cuprinsul ţării ; în raza oraşului de depunere, pînă la greutatea de 5 dramuri se achită 6 parale pentru scrisori ; iar în tot cuprinsul Principatelor Unite, pentru aceeaşi greutate, 30 de parale ; de la 5—10 dramuri, lei 1,20 ; de la 10—50 dramuri, lei 2,10 ; iar de la 50—100 dramuri, lei 6 ; de aci în sus, cîte 6 lei de fiecare 50 dramuri în plus. Adeverinţele de primire se achitau în plus cu 30 de parale (ibid. nr. 93 din 28.04.1862).

Pînă la această dată era îngăduit expeditorului să depună şi scrisori neplătite, al căror transport se achita de către destinatar. De la aplicarea acestui tarif, scrisori neplătite nu se puteau depune decît pentru localităţile unde existau birouri poştale. Suprataxele erau următoarele : de la 1—5 dramuri, lei 1,15 ; de la 5—10 dramuri, lei 2 ; de la 10—50 dramuri, lei 3 ; de la 50—100 dramuri, lei 8. Acest tarif fusese introdus

în Muntenia de la 1 mai 1862, dar mărci poştale ale Principatelor Unite s-au pus în circulaţie de la 25 iunie 1862 [5]).

Buletinul Telegrafo-Poştal (1864, pag. 4) arată taxele care intrau în vigoare pe data de 1/13 ianuarie 1865 ; gazetele, 2 parale, scrisorile pînă la 15 g, în raza oraşului, 5 parale, iar în tot cuprinsul ţării, 20 de parale ; fracţiunile cu acelaşi tarif.

Francarea era obligatorie la prezentare. Scrisorile găsite nefrancate erau supuse la destinaţie unei suprataxe de 10 parale pentru fiecare 15 g sau fracţiune. Recomandarea sau adeverinţa de primire se taxa cu 20 de parale, iar distribuirea la domiciliu cu 3 parale.

La 1/12 ianuarie 1868, schimbarea monetară a provocat o nouă modificare a tarifului („Monitorul Oficial" 1867, pag. 1222) şi anume: 2 bani, o gazetă ; 4 bani, o scrisoare loco şi 18 bani, o scrisoare în altă localitate.

Legea pentru fixarea taxelor telegrafo-poştale din 1870 modifică din nou tariful în felul următor :

— scrisoare de 15 g, în aceeaşi comună, 3 bani ; nefrancată, 5 bani;
— gazete în tot cuprinsul ţării, 2 bani ;
— scrisoare de 15 g în cuprinsul ţării, 15 bani ; nefrancată, 25 bani.

Această dispoziţiune, după cum arată C. Minescu (ibid. pag. 293), nu a fost pusă în aplicare, întrucît pe ziua de 15 octombrie 1870 a intrat în vigoare un nou tarif pe cale regulamentară („Buletinul Telegrafo-Poştal", 1870, pag. 177—181) :

— periodice pînă la 40 de g, $1^1/_2$ bani ;
— imprimate, fotografii, probe de mărfuri pînă la 40 g sau fracţiuni, 3 bani ;
— scrisori locale de 15 g sau fracţiuni, 5 bani ; nefrancate, 10 bani;
— scrisori interne de 15 g sau fracţiuni, 10 bani ; nefrancate, 20 bani ;
— recomandate, 30 de bani.

Acest regulament a fost ratificat prin dispoziţia legii telegrafo-poştale din 1 octombrie 1871.

Prin legea publicată în „Monitorul Oficial" din 1876, pag. 4 403, tariful scrisorilor interne a fost ridicat la 15 bani, cu începere de la 6.08.1876.

În ceea ce priveşte scrisorile externe, taxele lor erau fixate prin Convenţia internaţională de la Berna şi puse în aplicare de la 1 iulie 1875 :

— scrisoare simplă de 15 g, 25 bani ;
— scrisoare simplă, nefrancată, 50 bani ;
— cărţi poştale, 10 bani ;
— recomandate, 30 bani ;
— recipisă de înapoiere, 20 bani.

Cu acest prilej s-a suprimat taxa de 2 bani pentru aducerea corespondenţelor la domiciliu.

[5]) În acest răstimp, taxele de porto s-au încasat în bani pe baza ordinului nr. 7 388 din 27.04.62 al Direcţiei Poştelor (dosarul 182/862 Arhivele Statului).

Existenţa poştelor străine pe teritoriul principatelor era o necesitate înainte de ratificarea Convenţiei de la Berna, deoarece, fără mijlocirea lor, corespondenţa cu străinătatea pentru a trece graniţa avea nevoie de achitarea unor suplimente în numerar, ceea ce nu se putea face decît prin aceste poşte. Expediţiile internaţionale nu se puteau efectua decît pe bază de convenţii speciale.

Rusia consimte, cea dintîi, să desfiinţeze birourile poştale şi curierii care funcţionau în ţară şi, de comun acord cu guvernul romîn, se stabileşte ca primirea, distribuirea şi îndrumarea trimiterilor poştale pe teritoriul romîn să se efectueze numai de poşta romînă.

Convenţia din 25.11.1867 („Monitorul Oficial" din 1867, pag. 1 264) prevedea că trimiterile poştale pentru Rusia se admit numai pentru localităţile unde se găsesc birouri poştale şi menţiona că adresa lor trebuie să fie scrisă cu caractere ruseşti ; trimiterile să fie francate cu timbre poştale pînă la frontiera fiecărei ţări, iar taxele pentru parcursul ţării de destinaţie să se perceapă de la destinatari.

Convenţia poştală cu Austro-Ungaria („Revista Telegrafo-Poştală", 1868, pag. 357) prevedea ca trimiterile poştale să se facă prin următoarele puncte : Mihăileni-Sinoutz ; Fălticeni-Suceava ; Adjud-Soosmezo ; Bucureşti-Braşov, prin Predeal ; R. Vîlcea-Sibiu, prin Cîineni ; Severin-Orşova prin Vîrciorova ; porturile dunărene, prin mijloacele de care se va dispune.

Fiecare administraţie urma să suporte cheltuielile de transport pe teritoriul ei : scrisorile simple de 15 g, 25 bani ; nefrancate, 50 bani ; pentru Bucovina, Transilvania şi Banat, taxă redusă de 15 bani ; nefrancate, 30 bani. Pentru imprimate şi probe de mărfuri, se percepeau 5 bani pentru 40 g ; iar pentru recomandate, avize de primire, o suprataxă de 25 bani. Administraţia Poştelor Romîne achita Administraţiei Poştelor Austro-Ungare cîte 15 bani şi, pentru scrisori nefrancate originare din această ţară, 30 de bani la porto simplu. Administraţia Poştelor Austro-Ungare se obligă să achite Administraţiei Poştelor Romîne pentru scrisori destinate Romîniei cîte 10 bani, iar pentru scrisori nefrancate originare din Romînia cîte 20 de bani.

Taxele pentru imprimate se împărţeau în proporţie : pentru Austro-Ungaria, 3 bani şi pentru Romînia, 2 bani.

Convenţia poştală cu Confederaţia Poştelor Germane („Revista Telegrafo-Poştală", 1868, pag. 364) prevedea norme aproape asemănătoare.

Datele de înfiinţare a oficiilor poştale sînt destul de anevoios de stabilit, întrucît nu posedăm date oficiale precise în această privinţă.

Pe baza reformei din 1852, s-au înfiinţat în Moldova următoarele oficii : Bacău, Bîrlad, Botoşani, Dorohoi, Fălticeni, Focşani, Galaţi, Huşi, Iaşi, Mihăileni, Piatra, Roman, Tecuci şi Vaslui. Existenţa lor este confirmată prin ştampilele **A 1**.

În Muntenia se constată, începînd din 1853—54, deschiderea următoarelor oficii : Brăila, Bucureşti, Buzău, Calafat, Caracal, Cîmpulung, Craiova, Focşani, Giurgiu, Oltenita, Ploeşti, Piteşti, Rîmnicul-Vîlcea, Slatina, Severin, Tîrgovişte, Turnu-Măgurele, Tg. Jiu şi Zimnicea, a căror existenţă este de altfel confirmată prin ştampilele **A 2—4**.

Primul document oficial privitor la funcţionarea tuturor oficiilor poştale este raportul publicat în „Monitorul Oficial“ nr. 197 din 6 septembrie 1861, care reproduce darea de seamă a activităţii birourilor ce funcţionau în anul precedent ; din el rezultă că, în afară de cele menţionate anterior, mai figurează şi următoarele staţii de poştă : Becetul (Bechet), Cîineni, Ştirbei (Călăraşi), Gruia, Predealul, Rîmnicul Sărat, Ţîntăreni, Verciorova.

În cursul anului 1862, staţiile poştale din Bechet, Gruia, Verciorova şi Predeal, sînt transformate în oficii („Monitorul Oficial“ nr. 168 din 1 august 1862).

Între 1859—1862 se constată funcţionarea oficiului din Tg. Neamţ şi a staţiilor de poştă din : Adjud, Tg. Ocna şi Tg. Frumos (dosarele 513/860 ; 443/861 ; 236/862 ale Direcţiei Generale a Poştelor la Arhivele Statului) şi s-a proiectat înfiinţarea a 156 de agenţii poştale rurale („Buletinul Telegrafo-Poştal“ nr. 24/863).

În 1864, fiinţau alte noi oficii la Cîmpina, Fălciu, Găieşti şi Mizil, iar în 1865, s-au deschis alte cinci oficii la Alexandria, Curtea de Argeş, Rîul Vadului (fost Cîineni), Urziceni şi Vălenii de Munte (dosarele 500 şi 503/865, Ministerul de Finanţe, la Arhivele Statului).

În ceea ce priveşte emisiunile de mărci anterioare anului 1860, se ştie că au fost aprovizionate cu ele următoarele oficii : Bacău, Bîrlad, Botoşani, Dorohoi, Fălticeni, Focşani, Galaţi, Huşi, Iaşi, Mihăileni, Piatra, Roman, Tecuci şi Vaslui.

În afară de excepţiile pe care le semnalăm mai jos, staţiile de poştă, deşi primeau scrisori pentru expediere, nu erau înzestrate cu ştempluri şi nu manipulau nici mărci poştale, ceea ce se întîmpla numai cînd ele căpătau caracter de oficii poştale. Chiar unele oficii poştale nu manipulau mărci.

Biroul poştal Tg. Neamţ şi staţiile poştale Tg. Frumos şi Adjud, deşi foloseau ştempluri din aprilie-mai 1859, nu manipulau mărci, ci încasau portul scrisorilor în numerar. În mod excepţional, staţia Tg. Ocna a primit, în ianuarie 1862, mărci poştale în valoare de 79,10 lei.

Cu începere din 1862 există dosarele de cereri şi trimiteri ale Casieriei Centrale din Bucureşti, care aproviziona cu mărci toate oficiile din ţară (dosarele Poştelor nr. 513/860 ; 443/861 ; 114/863 ; 173/864, 171/864 de la Arhivele Statului). Din conţinutul acestor dosare redăm mai jos date pentru oficiile de mai mică importanţă, deoarece aprovizionarea oficiilor din capitalele de judeţ nu formează obiect de discuţie. În aceste dosare se găsesc *„semiile“* (rapoartele) lunare alcătuite de Direcţia Poştelor din Iaşi, cu indicarea pe capitole a încasărilor din : portul scrisorilor ; vînzarea mărcilor ; venitul din gropuri etc.

În coloana : *„vinitul din portul scrisorilor“* sînt trecute toate birourile şi staţiile de poştă, cu sumele rezultate din portul scrisorilor, pe cînd la coloana *„vinituri din marce“* nu sînt trecute decît birourile care au manipulat mărci poştale.

Biroului Găieşti i s-au trimis, la 27 august 1864, mărci de 30 de parale în valoare de 288 lei. Staţiei telegrafice Cîmpina i s-au trimis, la 8 septembrie 1864, mărci de 30 parale în număr de cinci file, iar în de-

cembrie a primit — din aceleaşi mărci — patru file. Biroului poştal din Mizil i s-au trimis două file a 30 de parale la 3.12.1864. Biroului poştal Neamţu i s-au trimis 50 de file a 30 de parale la 9.03.1864, iar biroului Tg. Ocna i s-au trimis la fel pe ziua de 1.09.1864. Staţiei telegrafice Vîrciorova i s-a trimis la 19.12.1864 : 40 file, mărci de 30 parale a 40 buc. pe filă ; 20 file, mărci de 6 parale a 32 buc. pe filă ; 20 file, mărci de 3 parale a 32 buc. pe filă.

Printre măsurile de amănunt luate de Poşta Moldovenească a fost şi aceea de a se suprima din ştemplul oficiului poştal Focşani cuvîntul „Moldova“. Şeful acestui birou propusese, prin adresa din 24 ianuarie 1862, înfiinţarea de peceţi şi ştempluri cu efigii noi (vulturul şi bourul) şi să se şteargă cuvîntul „Moldova“ de pe ştemplurile tuturor oficiilor (D.P.T. 244/862, fila 10). Ministerul de Finanţe al Moldovei răspunde, cu adresa 851 din 25 ianuarie 1862, că aprobă modificarea ştemplurilor şi peceţilor numai pentru biroul Focşani ; pentru celelalte, ministerul nu aprobă „nefiind nici timp, nici bani“.

Adăugăm că, prin observaţie, ştim că oficiul Focşani procedase la aceasta încă din decembrie 1861, fără aprobare, iar oficiul Botoşani a eliminat cuvîntul „Moldova“ de pe ştemplul său în 1865.

Organizarea poştei rurale a constituit una din preocupările cele mai importante ale Direcţiei Poştelor. Încă în condiţiile de arendare din 1850 găsim prevederea ca scrisorile destinate localităţilor rurale să se dea sub adeverire de primire la isprăvnicie (prefectură), de unde urmau să se trimită privighetorului ocolului respectiv, pentru ca acesta să îngrijească de înmînarea celor în drept (C. Minescu, ibid. p. 181).

Amestecul administrativului cu poştalul a dăinuit desigur multă vreme în lipsa unei organizaţii rurale special poştale, în afară de oficiile din capitalele judeţelor şi a foarte puţinelor centre de legătură.

Este cu neputinţă de determinat, pe bază de acte oficiale, data înfiinţării fiecărei agenţii rurale. Art. 7 din Regulamentul pentru organizarea poştei scrisorilor din 1861 avea următorul conţinut : *„Expediţiile sînt stabilimente secondare, atîrnînd de distribuitori. Ele vor fi instalate provizoriu în toate punctele de trecere a malepoştei (diligenţei) şi pretutindeni unde s-ar simţi nevoie, pînă cînd se vor statornici stabilimente de distribuţiune în afară de reşedinţa districtului“.*

Termenii de *staţiune de poştă, expediţie* şi *agenţie* trebuie socotiţi la aceea dată ca sinonimi, deşi anterior staţia de poştă nu reprezenta decît releul de schimbare a cailor.

Staţia de poştă care dispunea de funcţionarul şi aparatajul necesar căpăta caracter de agenţie. Acest termen începe a fi folosit pentru prima oară prin proiectul din 1865.

Am văzut că art. 7 al Regulamentului pentru organizarea poştei scrisorilor în Principate din 1861 a folosit cu un înţeles sinonim termenul de „expediţie“.

Sistemul deservirii poştei rurale prin personal administrativ plătit cu remiză este reamintit şi de decretul nr. 615 din 7 august 1862 [6].

[6] *Monitorul Oficial*, 1862, p. 825.

O dovadă că acest serviciu lucra în mod foarte nesatisfăcător este împrejurarea că Ministerul de Interne, în august 1867, intervine pe cale de circulară [7]), din care extragem următoarea frază : *„astfel că se poate zice că corespondența pentru aceste localități nu există"*.

Această circulară explică de ce cea mai mare parte a ştemplurilor acestor agenţii nu se întîlnesc. Înfiinţarea lor s-a prelungit pe o perioadă destul de lungă, fără să se cunoască actele administrative care le-au dat efectiv fiinţă.

Faptul că reforma din 1862 nu dăduse roade rezultă şi din decretul nr. 375 din 26 februarie 1865 [8]), prin care se înfiinţează expediţii poştale la toate reşedinţele de subprefecturi. Pentru identificarea acestor agenţii, reproducem schema organizaţiei proiectate, foarte importantă pentru identificarea fragmentelor de ştampile :

— în jud. Argeş : Argeşu, Cotineni, Gălăşeşti, Oltul, Piteşti, Loviştea, Topologul ;

— în jud. Bacău : Bistriţa de Sus, Bistriţa de Jos, Taslăul de Sus, Taslăul de Jos, Trotuşul ;

— în jud. Botoşani : Coşula, Jijia, Meletinu, Siretu, Ştefăneşti, Tîrgului ;

— în jud. Brăila : Bălţi, Vălenii ;

— în jud. Buzău : Buzăului, Cîmpului, Pîrscovului, Sărăţii, Slănicu, Tohani ;

— în jud. Covurlui : Horincea, Prutului, Siretul ;

— în jud. Dîmboviţa : Bolintinul, Dîmboviţa, Dealul, Plaiul Ialomiţei, Cobia ;

— în jud. Doljiului : Bălţi, Dumbrăveni, Jiul de Sus, Amaradia, Ocolului, Cîmpului, Jiul de Jos ;

— în jud. Dorohoi : Basău, Coşula, Huţa, Prutului de Sus, Berhometului ;

— în jud. Fălciu : Crasna, Mijlocul, Podoleni, Prutului ;

— în jud. Gorjiului : Amaradia, Gilortului, Jiului, Ocolului, Novaciu, Vulcan ;

— în jud. Ialomiţa : Bălţi, Borcii, Ialomiţa, Urziceni, Cîmpului ;

— în jud. Iaşi : Bahluiului, Braniştea, Copoul, Codrului, Stavnicul, Turiei, Cîrligătura ;

— în jud. Ilfovu : Dîmboviţa, Mostiştea, Negoescii, Sabaru, Snagovu;

— în jud. Mehedinţi : Blahniţa, Dumbrava, Cîmpului, Cloşani, Ocolului, Motrul de Sus, Motrul de Jos ;

— în jud. Muscel : Argeşului, Dîmboviţa, Nucşoara, Podgoria, Rîurilor ;

— în jud. Neamţ : Bistriţa, Muntele, Mijlocul, Piatra, Plasa de Sus ;

— în jud. Olt : Mijlocul, Oltului, Şerbăneşti, Vedea ;

— în jud. Prahova : Cîmpului, Filipeşti, Podgoriei, Tîrgşorul, Prahovei, Teleajenul ;

— în jud. Putna : Bilieştii, Gîrlile, Vrancea, Zăbrăuţi, Adjud, Răcăciuni ;

— în jud. R. Sărat : Grădiştea, Mărginenii de Sus, Mărginenii de Jos, Oraşului, Rîmnicu, Rîmnicu de Sus, Rîmnicu de Jos ;

— în jud. Romanaţi : Balta, Ocolu, Olteţu, Oltu de Sus, Olteţu de Jos ;

— în jud. Roman : Fundului, Moldovei, Siretul de Sus, Siretul de Jos ;

— în jud. Suceava : Moldova, Muntelui, Şomuzu, Siretului ;

— în jud. Tecuciu : Berladu, Toheciu, Nicoreşti, Feletin ;

— în jud. Teleorman : Călmăţuiului, Teleorman, Tergului ;

— în jud. Tutova : Corodului, Pereschivului, Simila, Tergului, Tutova ;

— în jud. Vîlcea : Coziei, Horezu, Ocolu, Otăşani, Oltului, Olteţu de Sus, Olteţu de Jos ;

— în jud. Vlaşca : Glavaciocului, Marginei, Neajlovului, Cîlniştea.

De data aceasta se numeşte personal special, care a fost confirmat — după cum afirmă C. Minescu — în judeţele Dîmboviţa, Olt, Botoşani, Prahova, Dolj, Ialomiţa şi Gorj, iar puţin mai tîrziu în judeţele Buzău, Teleorman, Muscel, Suceava, Iaşi, Tecuci şi parte [9]) din Ilfov. Restul judeţelor urmau să înscrie cheltuielile necesare pentru întreţinerea serviciului poştal în anul următor.

Bănuim că această organizare, chiar în aceste judeţe, a fost numai parţială, întemeindu-ne pe o serie de prezumţii. Nu cunoaştem decît puţine ştampile poştale rurale anterioare anului 1872, iar C. Minescu pomeneşte din nou de o reorganizare a poştei rurale prin legea pentru înfiinţarea unui serviciu de poştă din 1871, care — în expunerea de motive — arată că problema poştei rurale era încă nerezolvată, iar organizarea agenţiilor s-a efectuat la următoarele date :

— mai 1872 : Teleorman, Suceava, Dorohoi, Putna, Ilfov şi Botoşani;
— septembrie 1872 : Buzău, Rîmnicu-Sărat, Roman şi Ialomiţa ;
— octombrie 1872 : Iaşi, Vaslui şi Muşcel ;
— noiembrie 1872 : Dolj, Fălciu, Vîlcea şi Vlaşca ;
— decembrie 1872 : Mehedinţi, Romanaţi, Olt, Argeş şi Brăila ;
— ianuarie 1873 ; Tutova, Argeş şi Prahova ;
— februarie 1873 : Tecuci şi Bacău ;
— martie 1873 : Dîmboviţa;
— iunie 1874 : Covurlui.

S-au înfiinţat în total 113 birouri ale poştei rurale, dovadă că proiectul din 1863 pentru înfiinţarea a 156 agenţii nu fusese încă realizat la această dată.

Datele, cînd s-au încredinţat ştempluri acestor agenţii, nu pot fi determinate încă pe bază de acte administrative ; este cu putinţă ca agenţiile să fi fost înzestrate cu ştempluri la datele pe care le-am menţionat mai sus, ca urmare a reformei din 1871, dar desigur şi înainte pentru unele care vor fi indicate la nomenclatura ştampilelor poştei rurale.

---

[7]) *Monitorul Oficial*, 1867, p. 995
[8]) *Buletinul Telegrafo-Poştal*, 1865, pag. 73
[9]) *Buletinul Telegrafo-Poştal*, nr. 23, din 24.10.1865, pag. 194

În 1865, s-au înființat în București următoarele birouri de cartier : nr. 2 (calea Craiovei), nr. 3 (calea Moșilor), nr. 4 (calea Mogoșoaiei) și nr. 5 (calea Belvedere).

Nu cunoaștem ștemplurile folosite de aceste birouri de cartier. Avînd în vedere că nomenclatura dovedește folosirea unui număr mare de ștempluri pentru capitala țării, este probabil că unele din acestea erau folosite pentru aceste birouri. Este sigur că au fost folosite pentru aceste sucursale ștemplurile **B 50** în București și **B 55** la Iași.

De altfel, tipul **B 3** cuprinde ștempluri de două feluri pentru Iași și Galați, existînd probabilitate că au fost folosite la sucursale. La Galați, sucursala nr. 2 era în port, pe cînd oficiul principal era în oraș, fiind astfel destul de depărtate între ele.

Reproducem următoarele date privitoare la înființarea de oficii poștale, după indicațiile cuprinse în lucrarea lui C. Minescu, deja citată :

— în 1865, au luat ființă birouri sezoniere la : Slănic (Bacău), Balta Albă (Rîmnicu-Sărat) și Călimănești (Vîlcea), pentru care nu cunoaștem decît ștampila primului **B 51** ; după aspect, aceasta pare să fie confecționată ulterior datei de înființare a biroului ;

— în 1867, s-a înființat biroul poștal din Sculeni pentru tranzitul poștal cu Rusia (ștampila **B 28**) ;

— în 1869, s-a dat în exploatare linia ferată București—Giurgiu, iar în 1870 linia Itcani—Pașcani—Roman—Galați, înființîndu-se oficii poștale în stațiile Filaret, Giurgiu, Itcani și Pașcani ;

— în cursul anului 1872, s-au înființat oficiile Budești, Buhuși, Domnești, Drăgășani, Fierbinți, Mărășești, prefectura de Ilfov, Roșiorii de Vede și în gările Băneasa, Frătești, Jilava și Vidra ;

— în 1873, s-au înființat oficiile Barboși, Filiași, Hîrlău, Pîrscov, Pătîrlagele, Sinaia și în gările București, (Tîrgu-Vestei), Brăila, Burdujeni, Berheci, Ciocănești, Chitila, Cucuteni, Dolhasca, Făurei, Ghergani, Golești, Hanu-Conachi, Hălăucești, Ianca, Liteni, Monteoru, Periș, Ruginoasa, Sascut, Șerbești, Tutova și Valea Călugărească ;

— în cursul anilor 1874—75 s-au mai înființat oficiile Bujor, Horez, Pleșoiu, Slobozia și în gările Butoiești, Cîrcea, Coțofeni, Işalnița, Palota, Pielești, Potcoava, Răcăciuni, Răcari, Stolnici, Tîmna și Verești ;

— în timpul Războiului pentru Neatîrnare din 1877/1878, au funcționat următoarele oficii poștale militare : Cetatea, Desa, Fîntîna Banului, Gîrla Mare, Goleuți, Gruia, Galicea, Hunia, Maglavit, Moreni, Moțăței, Negoiu, Piscu, Poiana, Salcia ; iar peste Dunăre, la Acar-Palanca, Belorado, Lom-Palanca, Nazîr-Mahala, Poradim, Rahova și Verbița ;

— alipirea Dobrogei a dat naștere nevoii de a se înființa, în 1879, oficiile poștale următoare : Babadag, Cara-Omer, Cernavoda, Constanța, Chilia, Hîrșova, Isaccea, Măcin, Mahmudia, Medgidia, Ostrov, Sulina și Tulcea ; totuși existența ștampilei **B 21** Chilia ar dovedi că acest oficiu ființa anterior.

ȘTAMPILELE PREFILATELICE (1852-1862)

Primele ștampile prefilatelice românești apar în epoci foarte apropiate în ambele principate. În lipsă de documente oficiale, nu ne-am putut informa decît pe cale de observație directă asupra corespondenței din acel timp.

Cele mai vechi ștampile prefilatelice sînt cele din Moldova, în anul 1852 ; aceste ștampile apar în Muntenia în anul 1853. Bănuim că această constatare corespunde realității, deoarece folosirea ștemplurilor a fost hotărîtă în Moldova în anul 1851 și confecționarea lor a fost destul de simplă, ele aparținînd categoriei ștemplurilor mute (adică invariabile, în afară de schimbarea tușului și de uzura metalului), pe cînd primele ștempluri din Muntenia aveau posibilitatea de a indica ziua și luna, ceea ce constituia desigur o greutate de ordin tehnic mai mare decît pentru confecționarea ștemplurilor moldovenești.

Primele ștampile prefilatelice din Moldova **(A 1)** asemănătoare pentru toate oficiile cuprindeau cuvîntul „FRANCO", în litere majuscule chirilice, încadrate într-un dreptunghi cu colțurile rotunjite. Dimensiunile și grosimea caracterelor sînt ușor variabile. Pe temeiul conținutului scrisorilor s-au putut identifica următoarele ștampile :

Odo G. Boehm Renei, într-un articol din revista „Der Briefmarkenbote" nr. 7/8, iulie 1943, amintește și de ștampilele oficiilor Dorohoi, Huși și Vaslui, fără însă a le reproduce.

Ştampilele „FRANCO“ descrise mai sus au fost folosite în Moldova pînă în 1857, cînd s-au introdus ştampilele **B 1** ; totuşi le-am întîlnit uneori pe mărci poştale moldoveneşti din emisiunea a doua. Tuşul folosit a fost negru, de cele mai multe ori decolorat şi uneori albastru-verzui închis.

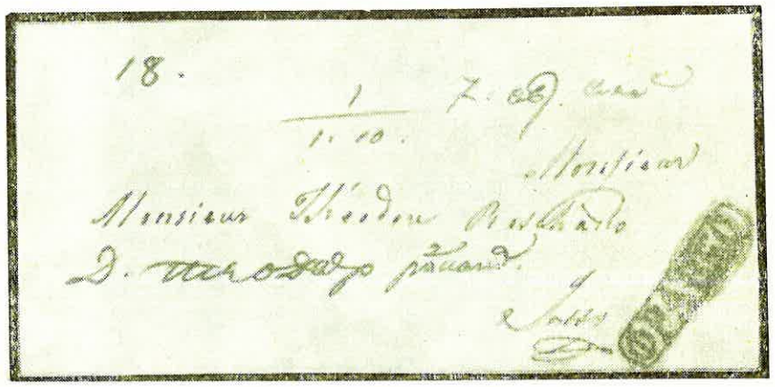

A 1 Piatra 1854

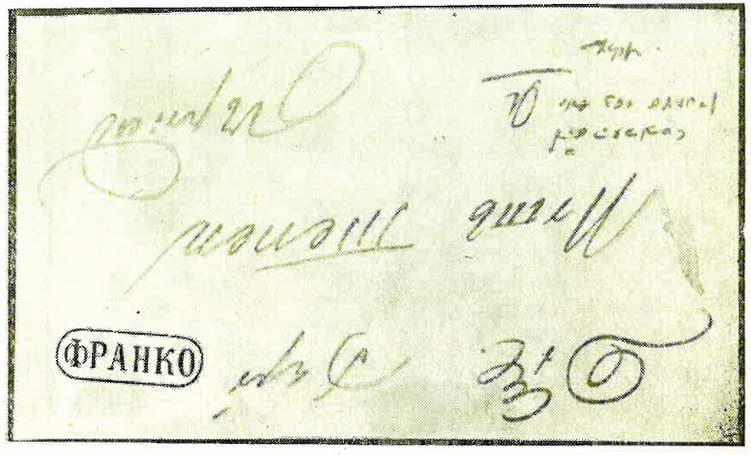

A 1 Iaşi (tipul I) 1857

Căpitanul C. Moroiu aminteşte în revista „Timbrofilul“ din august 1892 şi, mai detaliat, în „La Roumanie philatélique“ din 1905, nr. 3, de existenţa unor ştampile prefilatelice moldoveneşti din anul 1852, conform

clişeului alăturat cu valorile de 15, 45, 90 şi 135 parale. După susţinerile acestui autor, ele au fost emise în baza decretului nr. 511/852, pe care nu l-am putut afla în Buletinul Oficial al Principatului Moldaviei.

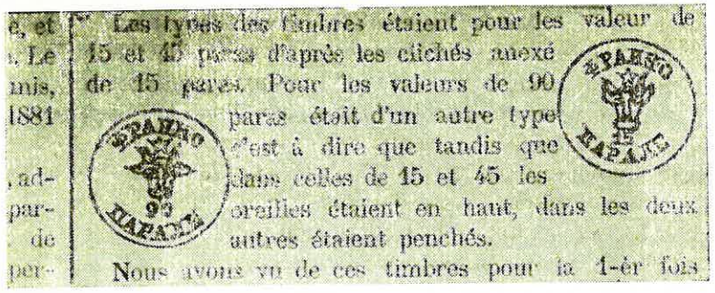
Les types des timbres étaient pour les valeur de 15 et 45 paras d'après les clichés annexé de 15 paras. Pour les valeurs de 90 paras était d'un autre type c'est à dire que tandis que dans celles de 15 et 45 les oreilles étaient en haut, dans les deux autres étaient penchés.
Nous avons vu de ces timbres pour la 1-ér fois

Fotocopie (extras) după articolul căpitanului C. Moroiu

De altfel, după C. Minescu (ibid., pag. 180), acest buletin prevedea că tariful poştal pentru o coală de hîrtie era : de jumătate de sfanţ (40 parale) fără a fi cîntărită şi oricare ar fi distanţa pînă la destinaţie ; de un sfanţ pentru scrisorile de la o jumătate litră (162 g) pînă la o litră (323 g). Deci cifrele lui C. Moroiu sînt cu totul arbitrare.

Bănuim că aceste ştampile sînt false, deoarece reprezintă tipuri tipografice mult prea fin executate faţă de posibilităţiile din acea epocă. De altfel, aceste ştampile nu-şi aveau rost deoarece ştemplurile **A 1** au fost în curs cu începere din anul 1852 şi pînă la introducerea ştemplurilor **B 1.** Autorul arată o varietate de culori ce nu pare posibilă, deoarece pînă la introducerea ştemplurilor **B 1** s-au folosit în Moldova numai tuşurile negru şi albastru. În plus, autorul se îndeletnicea cu confecţionarea şi vinderea de mărci false, fiind implicat într-o afacere penală pentru acest motiv („Filatelia“, 1948, nr. 76/82), iar el a făcut ani de-a rîndul în mod continuu reclama acestor ştampile. O asemenea piesă a figurat în catalogul vînzării colecţiei Maurice Burrus din Bruxelles (nr. 179), şi a fost ulterior retrasă fiind dovedită drept un trucaj.

Ştampilele prefilatelice din Muntenia prezintă diferenţe mult mai însemnate. Apariţia lor în 1853 trebuie atribuită reorganizării poştei autohtone după modelul poştei austriece. Ele au fost folosite pînă la mijlocul anului 1862, cînd s-au introdus mărcile poştale ale Principatelor Unite şi, în acelaşi timp, ştemplurile **B 8,** iar cele prefilatelice au fost retrase.

Nu se cunosc exemple de obliterări cu aceste ştempluri pe mărci poştale. Ştampilele prefilatelice munteneşti se prezintă sub forma numelui oficiului în caractere majuscule chirilice, avînd reprezentate dedesubt, cu litere mici, data prin trei litere ale lunii şi ziua în cifre arabe.

Dăm mai jos lista ştampilelor şi înălţimea caracterelor pentru numele oficiului poştal :

— **A 2** (3—3,5 mm) BUCUREŞTI (R) ; GIURGIU (R) ; PLOEŞTI (RR) ; TÎRGOVIŞTE (RR) ;

A 2 Bucureşti

A 2 Giurgiu

— **A 3** (4 mm) BRĂILA ; BUCUREŞTI ; BUZĂU (R) ; KALAFATU (RR) ; CÎMPULUNG (RRR) ; KARAKALU (R) ; KRAIOVA ; FOKŞANI; OLTENIŢA (RR) ; PITEŞTI (R) ; RÎMNICU VÎLCEA (RR) ; SEVERINU (R) ; SLATINA (RR) ; ZIMNICEA (R) ;

A 3 Slatina

A 3 Oltenița

A 3 Kraiova

A 3 București

A 3 Brăila

A 3 Karakalu

— **A 4** (5 mm) TURNU (RR) ; ZIMNICEA (R).

Odo G. Boehm Renei menţionează („Briefmarkenbote", nr. 9/943) şi Tîrgu Jiului (RR). R. Zoscsack („Deutscher Altbrief Sammler Verein", nr. 121 oct. 1934) semnalează Tîrgu-Jiului (3 mm), Turnu (3 mm), Rîmnicu Sărat (3 mm) şi Ştirbei (3 mm).

Către finele acestei perioade, după 1860, s-au folosit ştempluri identice cu cele precedente, cu deosebirea că inscripţiile sînt cu caractere latine (4—5 mm) (**A 5**). Sînt cunoscute ştampilele : BRĂILA şi PLOEŞCI (R), ultima cu un tuş roşu-cărămiziu viu.

Este de notat că majoritatea scrisorilor purtînd ştampilele prefilatelice descrise mai sus posedă numai ştampile de plecare ; se întîlnesc, totuşi, şi unele scrisori care au şi ştampile de sosire, acestea fiind rare.

Oficiile din Piteşti, Slatina şi Ploeşti au folosit un tuş negru ; pentru celelalte oficii, tuşul este albastru-verzui. Ştampilele din Caracal şi Buzău se întîlnesc mai cu seamă în tonuri închise.

Fostul muzeu Saint-Georges din Bucureşti poseda o scrisoare, azi în colecţia George Potra, cu ştampila BUCUREŞTI **(A 6)**, folosită, în 1859,

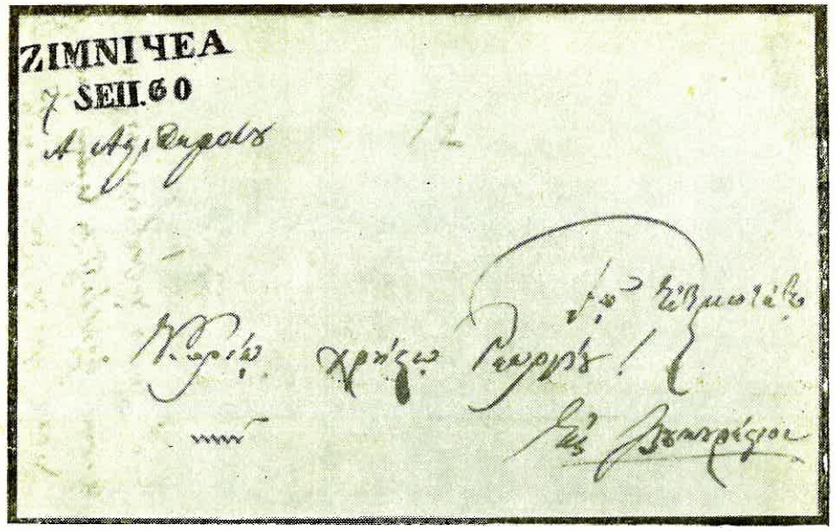

A 3 Zimnicea 1853

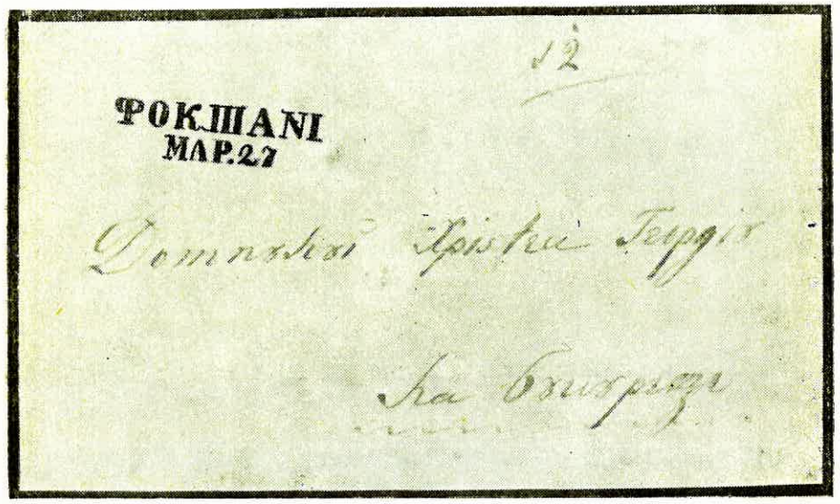

A 3 Fokşani 1854

1853 *A 3* Kraiova *A. 3* București

1854 *A 4* Zimnicea *A 3* București

care — după cunoştinţa noastră — este o piesă unică. Numele oficiului, în litere majuscule chirilice, se află în partea superioară a unei elipse cu dimensiunile 19×30 mm ; în partea inferioară se află două ramuri de frunze de oţetar, în mijloc este indicată data prin primele trei litere ale lunii „Jun", iar dedesubt ziua 12.

A 5 Brăila

A 5 Ploesci

A 6 București (1859) (?)

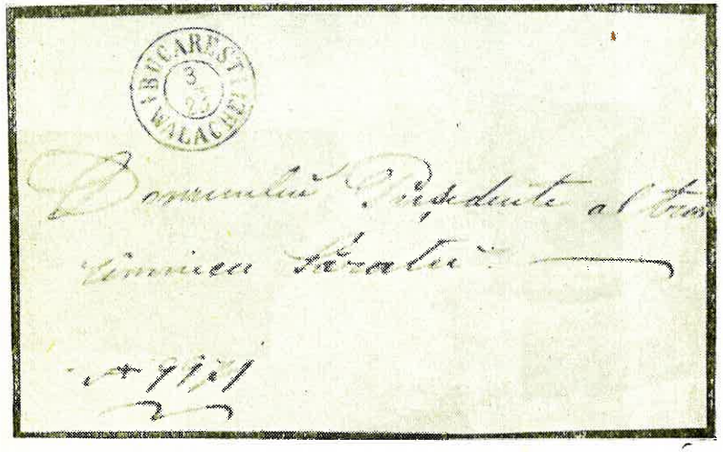

A 7 Bucarest Walachei 1861

Din conţinutul scrisorii rezultă că această expediţie poştală a fost trimisă în oraş ; de altfel, adresa cuprinde numai numele destinatarului, probabil persoană bine cunoscută. Am putea crede că acest ştemplu era folosit numai pentru expediţiile în raza oraşului Bucureşti — numai ca simplă ipoteză — deoarece un exemplar unic nu poate sluji drept bază pentru o informaţie sigură.

În 1860, s-a dat în folosinţă la Bucureşti un ştemplu de sosire (R) **(A 7)**, rotund, cu dublu cerc cu diametrele de 25 mm şi 13 mm, avînd inscripţia în litere romane Didot („BUCAREST", „WALACHEI"), iar în mijloc, ziua şi luna sub forma unei fracţii, cu cifre arabe. Această ştampilă se întîlneşte în exemplarele cele mai vechi, în tuş albastru deschis,

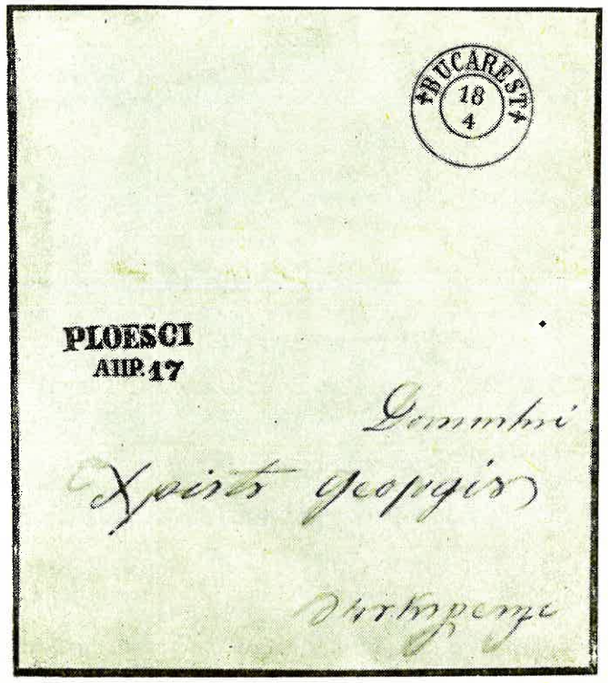

A 8 Bucarest 1862

A 7 Bucarest Walachei

A 8 Bucarest

apoi în roşu cărămiziu viu şi, în fine, în negru ; urmele tuşului roşu se descoperă la cele mai multe dintre ştampilele din această ultimă categorie ; ea se întîlneşte în albastru şi ca ştampilă de plecare.

Comparînd această ştampilă cu cele precedente, ne impresionează fineţea execuţiei, neîntîlnită decît la ştampilele moldoveneşti clasice, ceea ce ne face să bănuim că ştemplul a fost executat în străinătate ; inscripţia este, de altfel, în limba germană. Aceasta este prima ştampilă rotundă în Muntenia. Ea nu a fost încă întîlnită pe mărci poştale ; după 1861 a slujit numai drept ştampilă de sosire.

În cursul anului 1862, acest ştemplu a fost folosit suprimîndu-se cuvîntul „WALACHEI" **(A 8)** ; sub această formă, e mai rară decît **A 7.** P.Murea („Catalogul timbrelor romîneşti", p. 361) arată că folosirea ştemplului **A 8** se întîlneşte pînă la 1.05.1862 ; totuşi, am aflat scrisori dovedind folosirea lui pînă la 26.06.1862.

ŞTAMPILELE CLASICE (1857-1862)

POŞTA DIN MOLDOVA

În cursul lunii noiembrie 1857, exploatarea serviciului poştal pe întinsul Principatului Moldovei a fost reluată de stat, care a reziliat contractul cu antreprenorul Teodor Ghica. Ca urmare, oficiile poştale au fost înzestrate cu un ştemplu **(B 1)** cu dublu cerc de 21 mm şi 13 mm, cu

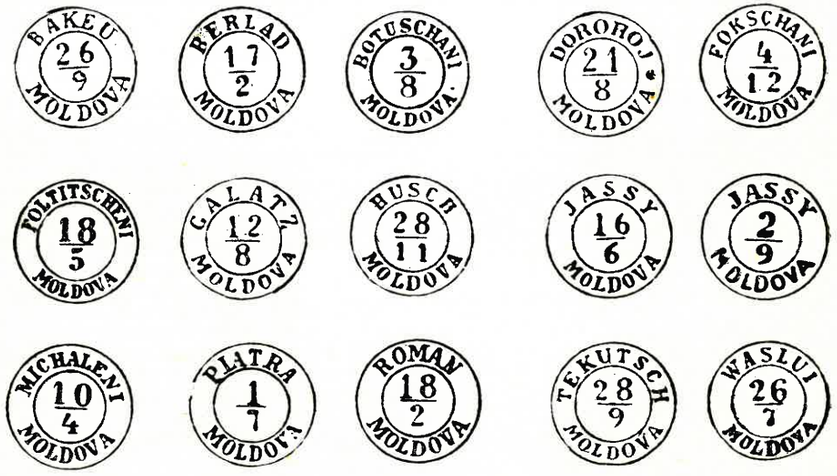

Ştampilele *B 1* (după P. Murea)

numele oficiului şi al principatului în litere majuscule egiptene[10]) şi data la mijloc, sub forma unei fracţii ordinare, în cifre arabe.

[10]) Nomenclatura indicării caracterelor pe care o folosim este următoarea: I I I
antiqua latine egiptene

Deşi primele mărci poştale au fost puse în circulaţie la finele lunii iulie 1858, totuşi ştampila **B 1** se întîlneşte pe corespondenţe purtînd date anterioare. Dintre acestea sînt cunoscute : Bakeu, Berlad, Botuscheni, Dorohoj (R), Fokschani, Foltitscheni, Galatz, Husch, Jassy, Michaleni (R), Piatra, Roman, Tekutsch, Waslui.

Din cercetarea dosarelor de la Arhivele Statului (dosarele nr. 1 053/1858 ; 1 046/1858 ; 1 022/1858 ; 1 039/1858 ; 1 027/1858 ; 868/1859 ; 867/1859 ; 869/1859 ; 871/1859 ; 872/1859 ; 870/1859 ; 534/1860), întrucît aceste dosare cuprind corespondenţa de serviciu între centrală şi diferitele oficii din Moldova, am putut stabili culoarea tuşurilor folosite de fiecare oficiu.

Aceste culori sînt următoarele :

BAKEU

1858	22/9	verde albastru
	3/10	verde albastru
	13/12	verde albastru
	22/12	verde deschis
1859	13/1	verde veronez
	19/2	verde deschis
	24/2	verde închis
	26/2	verde închis
	7/3	verde închis
	14/3	verde închis
	19/3	verde închis
	28/3	verde deschis
	9/4	verde închis
	16/4	verde albastru
	18/4	verde închis
	7/11	verde veronez

BERLAD

1858	23/9	verde albastru
	25/12	verde albastru
1859	13/3	verde oliv
	25/3	verde albastru
	8/6	verde albastru
	15/6	verde albastru
	28/9	verde albastru
	24/11	verde albastru
	25/11	verde albastru
	2/12	verde albastru
	21/12	verde albastru

BOTUSCHANI

1858	19/9	verde albastru
	14/10	verde albastru
	17/10	verde albastru
	12/12	verde albastru
1859	13/1	verde deschis
	23/1	verde albastru
	20/2	verde deschis
	20/3	verde închis
	3/4	verde albăstrui
	1/5	verde închis
	5/5	verde albăstrui
	4/9	negru
	6/9	verde negru
	13/10	negru
	15/12	negru

DOROHOJ

1858	25/9	verde albastru
	23/12	verde albastru
1859	13/2	verde albastru
	6/3	verde albastru
	17/4	verde albastru
	28/4	verde albastru
	19/5	verde deschis
	28/7	verde deschis
	7/8	verde albastru
	28/8	verde albastru
	4/9	verde albastru
	8/9	verde albastru
	11/9	verde albastru
	25/12	verde albastru

FOKSCHANI

1858	6/9	verde
	9/9	verde
	14/11	verde albastru
	8/12	verde
1859	5/1	verde albastru
	30/1	verde închis
	2/3	negru
	30/2	negru verzui
	14/5	negru

(continuare „Fokschani")

29/5 oliv
1/6 negru
8/6 negru verde
24/6 negru
24/8 verde închis
30/9 verde albastru
6/10 verde deschis
31/12 verde deschis

FOLTITSCHENI

1858 10/11 verde albastru
22/12 verde închis
26/12 verde închis
1859 9/1 verde închis
23/1 verde albastru
2/3 verde închis
24/4 verde albastru
5/6 verde albastru
21/7 verde deschis
10/8 verde veronez
5/10 verde veronez
11/12 verde veronez

GALATZ

1858 2/10 albastru
7/10 albastru
3/11 verde albastru

1859 19/1 verde albastru
8/3 verde albastru
20/3 verde albastru
20/4 verde albastru
13/5 verde albastru
15/6 verde albastru
17/6 verde
13/17 verde albastru
21/8 albastru
25/8 verde albastru
2/9 verde albastru
28/9 verde albastru închis
7/11 verde albastru
16/11 verde albastru
24/11 verde albastru închis
5/12 cărămiziu
22/12 verde albastru închis

HUSCH

1858 12/9 verde
11/11 verde albastru
24/11 verde

1859 17/2 verde albastru
3/10 verde
23/10 oliv închis

JASSY

1858 8/8 verde albastru
27/8 verde albastru
29/8 carmin
18/10 carmin
22/10 verde albastru
12/11 verde albastru
13/11 albastru
15/11 verde albastru
22/12 verde albastru

1859 12/1 verde albastru
14/1 albastru
16/1 verde albastru
29/1 verde închis
18/3 verde închis
22/3 verde albastru
31/3 verde închis
17/4 verde albastru
28/5 verde albastru
2/6 verde închis
16/6 verde închis
17/6 verde albastru
30/6 verde albastru
11/7 verde albastru
22/8 verde albastru
26/8 verde albastru
27/8 verde deschis
11/9 verde deschis
25/9 verde albastru
28/9 verde albastru
1/10 albastru
3/10 verde albastru
23/10 verde
25/10 albastru
3/11 albastru
8/11 verde închis
24/11 verde închis
2/12 albastru
13/12 albastru
13/12 albastru verzui
13/12 verde închis
28/12 albastru

MIHALENI

1858 6/10 verde albastru
20/10 verde albastru

1859 13/3 albastru
15/3 albastru verzui
27/3 albastru verzui
29/3 albastru deschis
10/4 albastru verde
27/4 verde albastru
8/5 verde închis
26/5 verde albastru
10/7 verde albastru
26/7 verde albastru

(continuare „Mihaleni")

7/8 verde albastru
22/9 verde gălbui
9/10 verde gălbui
13/10 albastru
14/10 negru
28/10 negru ruginiu
1/12 albastru verzui
22/12 albastru

PIATRA

1859 12/1 verde gălbui
19/1 verde albastru
27/2 verde albastru

ROMAN

1858 2/10 verde albastru
21/12 verde albastru

1859 20/1 verde albastru
26/2 verde albastru
18/4 verde albastru
25/4 verde închis
30/7 verde închis

TEKUTSCH

1858 28/8 verde albastru

1859 5/1 verde albastru
5/5 verde
20/5 verde albastru
13/16 verde deschis
24/8 verde deschis
28/8 verde negru
28/9 verde albastru închis
10/10 verde albastru
28/12 verde

WASLUI

1858 18/9 verde albastru
30/11 verde albastru
21/12 verde albastru

1859 31/1 albastru
16/2 albastru
4/3 albastru verzui
22/4 verde albastru
23/10 negru

Variațiile de culori se explică prin diferențele de nuanțe ale tușurilor folosite care, prin adăugări succesive, dau o varietate de game.

Ștampile *B 2*

Nuanțele arătate aici pot să nu corespundă cu cele indicate în lucrarea lui Val. Tebeica („Primele mărci poștale romînești", pag. 73), întrucît cele indicate de noi sînt datate pe ani, în timp ce nuanțele arătate în lucrarea amintită nu sînt identificate după anul de aplicare.

Aceste ştempluri s-au lucrat, bănuim, la Viena, deoarece, pe de o parte, numele oficiilor sînt scrise cu ortografia germană iar, pe de altă parte, sînt executate cu o deosebită finețe.

Culorile ştampilelor sînt foarte variate : negru, albastru, roşu cărămiziu aprins, bordo, sepia, verde, toate în diferite nuanțe. Ştampila „Jassy" este cunoscută în două tipuri : la primul, toate caracterele inscripției sînt egiptene, pe cînd la al doilea, care este rar, cuvîntul „Moldova" este scris cu caractere anticva.

B 2 Jassy Moldova (tipul 1)

B 2 Jassy Moldova (tipul 2)

B 2 T. Frumos Moldova

Cu începere din aprilie 1859, s-au pus în folosință o serie nouă de ştempluri **(B 2)** : dublu cerc, cu diametrele de 25 mm şi 13 mm, avînd inscripția identică cu **B 1,** caracterele mai înalte şi mai pline, data la mijloc sub forma unei fracții ordinare, în cifre arabe. Dintre acestea se cunosc : ADJUD (R) ; FOKSCHANI, JASSY, T. FRUMOS, T. NEAMZU, T. OKNEI. Cele două cuvinte ale inscripției sînt despărțite prin cîte o floare, în fiecare parte. Oficiul din Jassy avea două ştempluri : tipul 1, cu o floare lată şi tipul 2, cu o floare îngustă (RR).

Din cercetarea dosarelor poştei de la Arhivele Statului (dosarele nr. 868/1859 ; 867/1859 ; 869/1859 ; 871/1859 ; 873/1859 ; 870/1859 ; 253/1860 ; 256/1860 ; 258/1860 ; 559/1860 ; 537/1860), am putut stabili următoarele culori de tuşuri folosite pe această perioadă :

ADJUD

1860 21/5 verde albastru închis

FOKSCHANI

Nu s-a folosit această ştampilă decît în 1861

JASSY

1859
8/4 verde albastru
27/5 verde albastru
28/5 verde albastru
17/6 verde albastru
19/6 verde
28/9 verde veronez
23/10 verde
24/10 verde închis
27/10 verde închis
24/11 verde închis
26/11 verde albastru
2/12 albastru
28/12 albastru

1860
1/1 albastru
4/1 albastru
6/1 negru
13/1 cărămiziu
20/1 cafeniu
21/1 cărămiziu cafeniu
2/2 roşu
3/2 negru
14/2 roşu
18/2 negru
21/2 negru oliv
2/3 oliv
4/3 roşu
5/3 verde oliv
negru

După această dată, culorile sînt destul de variate : negru, oliv, cafeniu închis, roşu, cărămiziu, ceea ce este explicabil prin împrejurarea că ştemplurile **B 2** erau de tipul 1 şi 2

T. FRUMOS

1859 5/6 verde albastru

1860
2/3 albastru
20/4 verde închis

T. NEAMZU

1859
18/9 verde închis
21/12 verde galben

1860 *(tot anul)* verde închis

T. OKNEI

1860
1/2 verde închis
3/3 albastru închis
11/7 albastru închis
21/7 roşu cărămiziu
1/8 roşu cărămiziu
27/10 albastru verzui

Am menționat mai sus că, în urma cercetărilor lui Aurel Sava, s-a aflat la Arhivele Statului dosarul privitor la confecționarea acestui tip de ştempluri (1 015—687/1858), din care rezultă că proiectul era să se comande ştempluri pentru următoarele oficii : Adjud, T. Frumos, Chilia, T. Neamzu, T. Oknei. Nu se proiectaseră deci ştempluri pentru oficiile Iaşi şi Focşani şi, dimpotrivă, erau proiectate pentru oficiile din Chilia. Această comandă nu face însă dovadă asupra datei de înființare a acestor oficii poştale, date pe care le-am arătat în partea introductivă pe bază de acte oficiale.

Este probabil că o dispoziție administrativă, care nu a lăsat urme scrise, a schimbat cursul lucrărilor, deoarece apariția celor două tipuri JASSY şi a ştemplului FOKSCHANI este absolut sigură, pe cînd dimpotrivă ştampila „Chilia" ne este necunoscută.

Constatîndu-se că primele emisiuni ale mărcilor poştale din Moldova purtau o inscripție incorectă (deoarece cuvîntul „PORTO" — care era scris pe aceste timbre — înseamnă, în termeni comerciali, că prețul transportului este în sarcina destinatarului pe cînd dimpotrivă, în speță, prețul transportului se achita de expeditor, ceea ce în termeni comerciali se exprima prin cuvîntul „FRANCO"), s-a hotărît să se confecționeze ştempluri auxiliare purtînd cuvîntul „FRANCO" în litere anticva iar dedesubt numele oficiului, ambele într-un chenar de formă variată **(B 3).**

Sînt cunoscute ştemplurile reproduse la p. 40.

Este de remarcat că oficiile JASSY şi GALATZ au folosit cîte două ştempluri diferite de această categorie, iar ştampilele le vom denumi „tipul 1" şi „tipul 2".

Tipul 2 (mare) „Jassy" este RR, față de tipul 1 (mic), care este cu totul comun. Socotim rare : OKNA, NIAMTZU, MICHAILENI şi DOROEHOI. Ştampila „Darabani" din această categorie e un trucaj.

Aceste ştempluri erau folosite pentru obliterarea mărcilor poştale, în acelaşi timp cu ştemplurile **B 1** şi **B 2,** care aveau drept scop să stabilească datele de depunere şi predare a corespondenței.

Întrucît ştampilele **B 3** făceau dovada achitării taxei poştale, ele nu se întîlnesc pe corespondența oficială, care se bucura de gratuitate, şi nici ca ştampile de sosire.

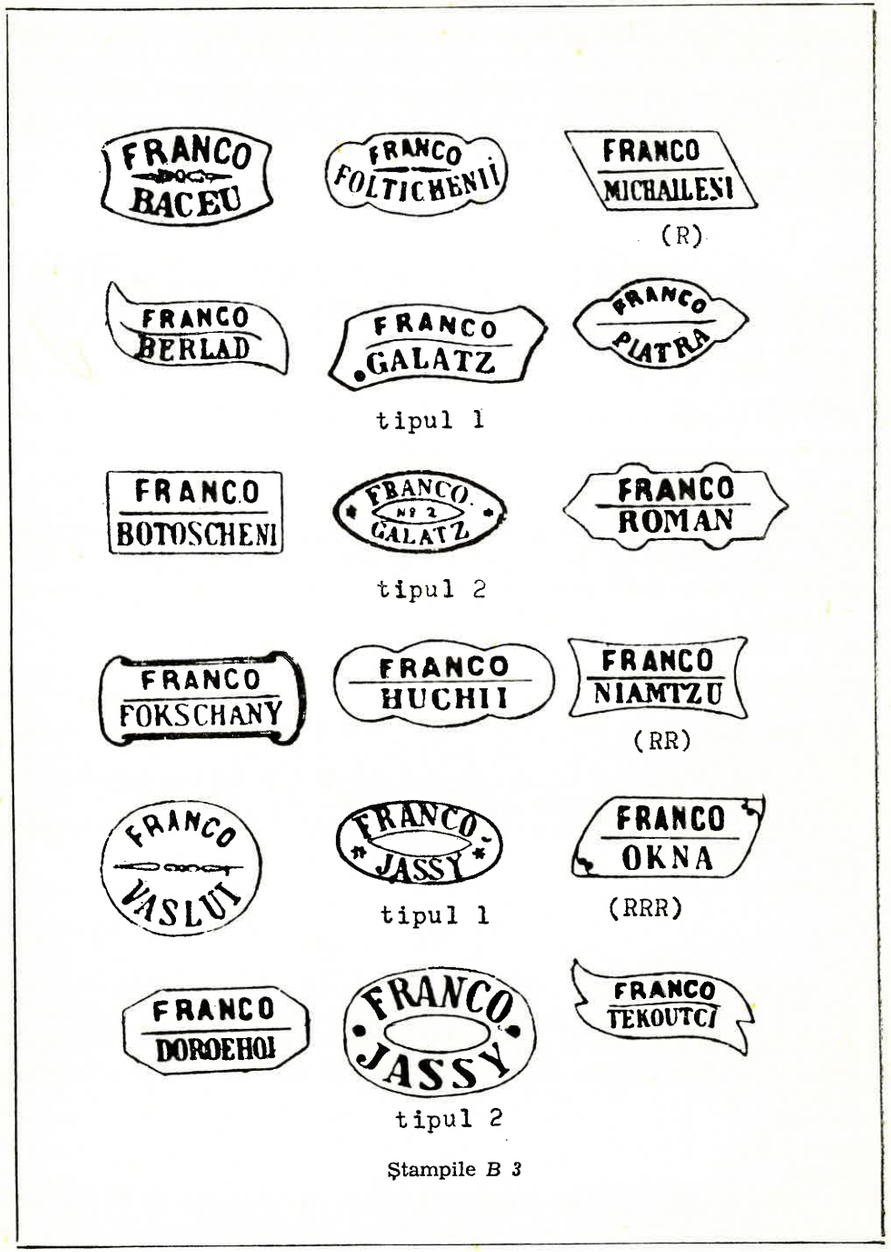

Ştampile *B 3*

Se întîlnesc uneori aceste ştampile pe gropuri poştale, fără mărci poştale, slujind de indicaţie că preţul transportului era achitat de expeditor.

Nu am întîlnit scrisori normale purtînd ştampilele **B 3**, fără a fi întovărăşite de ştampilele **B 1** sau **B 2** şi cu acelaşi tuş. Ştampilele **B 3** nu-şi mai aveau rost după 1862, deoarece seria de mărci emisă în acel an purta inscripţia corectă ; totuşi, ele se întîlnesc în mod exclusiv pe emisiunile II 1858 şi mai rar, 1862 şi 1864.

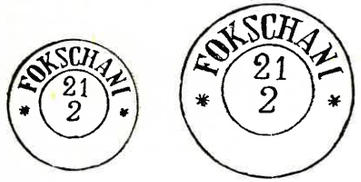

B 4 şi *B 5* Fokschani — *B 6* Jassy — *B 7* Jassy

Ştemplurile **B 1** BOTUSCHANI şi FOKSCHANI au fost folosite şi prin eliminarea cuvîntului MOLDOVA, primul cu începere din 1865 şi al doilea din 1861. Le vom denumi, sub această formă, cu indicativul **B 4.** Ştemplul **B 2** FOKSCHANI s-a folosit în aceleaşi condiţii şi îl denumim cu indicativul **B 5.**

Oficiul poştal Iaşi a folosit cu începere din anul 1861, un ştemplu **(B 6)** în formă de dreptunghi (23×25 mm), cu unghiurile tăiate. În partea de sus se află o draperie cu doi ciucuri în fiecare capăt, numele oficiului JASSY în litere majuscule romane Didot, iar dedesubt data pe trei rînduri, în cifre arabe, anul fiind indicat prin ultimele două cifre. Aceasta este prima ştampilă romînească cu indicare de an (R).

În 1862 a fost pus în folosire un nou ştemplu, identic, cu dimensiunile 21×23 mm **(B 7)** (RR).

Aceste două ştampile se întîlnesc în negru, iar **B 6** — şi în albastru deschis (RR).

POŞTA DIN MUNTENIA

Pe data de 1 august 1862, serviciile poştale ale celor două principate au fost contopite sub o singură direcţie generală cu sediul la Bucureşti şi întreaga administraţie a fost reorganizată. În centrele principale au fost create oficii poştale independente, iar în centrele secundare, birouri. Cu acest prilej (26. 06. 1862), s-au emis timbre poştale de formă pătrată, cu unghiurile retezate şi purtînd stemele celor două principate : capul de bour pentru Moldova şi vulturul pentru Muntenia, iar dedesubt un corn poştal.

S-au dat în folosinţă pentru Muntenia un ştemplu **(B 8)** cu dublu cerc cu diametrele de 23 mm şi 13 mm, cu numele oficiului în litere ma-

juscule egiptene şi cu o stea cu şase raze, iar data la mijloc sub forma unei fracţii, în cifre arabe. Se cunoaşte ştampila BUCUREŞCI (R).

B 9 este de acelaşi tip cu **B 8,** avînd diametrul exterior de 21 mm, iar cel interior de 13 mm—14 mm, ceea ce are drept rezultat că înălţimea inscripţiilor este variabilă. Sînt cunoscute următoarele ştampile : ALEXANDRIA (RR)[11]), BUCUREŞCI, CALAFATUL (R), CAMPINA (RR), CAINENI (RR), CAMPULUNG, CARACAL (R), GIURGIU, OLTENITA, PITESCI, PLOESCI, PREDEALUL (RRR), RIMNICUL SARAT (R), RIMNICUL VALCEI, SLATINA, STRIBEIU (R) (numele oraşului Călăraşi pînă în 1863), TIRGOVIŞTEA, TINTARENI (RR), TIRGU JIULUI (R) TURNU MAGURELE, TURNU SEVERIN, VIRCIOROVA (RRR).

O variantă a acestor ştampile **(B 10),** cu diametrul de 22 mm şi purtînd un punct cu şase raze în loc de steluţă, s-a folosit la următoarele oficii : BUCUREŞCI (R), BECETUL (RR) şi ZIMNICEA (R).

Tuşul folosit este, în general, negru, adesea bătînd în bistru, din cauza reacţiei chimice dintre ulei şi hîrtie. Se întîlnesc ştampilele : SLATINA, GIURGIU, OLTENITA, STIRBEIU, BUCURESCI şi ZIMNICEA, în albastru (R) ; PLOESCI, PITESCI, TURNU MAGURELE, în roşu (RR) ; TÎRGOVIŞTEA, în violet deschis (R).

B 8 Bucureşci (Originalul în colecţia Ed. Cohen)

B 9 Râmnicul Vâlcei

B 9 Rîmnicul Sărat

B 9 Bucureşci

B 9 Câmpina

B 10 Zimnicea

Toate aceste oficii funcţionau în epoca prefilatelică, în afară de Becetul, Predealul şi Tînţăreni, care au fost înfiinţate în 1861, şi Alexandria, oficiu înfiinţat după 1865. Primele nu au avut ştempluri pînă în 1862. Nu se cunosc ştampile de aceste tipuri pentru oficiile din Brăila, Buzău, Craiova, Focşani şi Gruia, care sînt totuşi menţionate în darea de seamă a poştelor, publicate în „Monitorul Oficial", nr. 197 din 6.09.1861.

Becetul şi Zimnicea, ca puncte de graniţă, au avut şi ştempluri de tipul **B 10 ;** dimpotrivă, Cîinenii, Oltenita şi Predealul, deşi se găseau în situaţie identică, au folosit ştempluri de tipul **B 9.**

Ştampilele **B 8—B 10** nu trebuie confundate cu ştampilele poştei rurale **E 1,** destul de asemănătoare.

B 11 Budeu

B 11 Bucurescii (tipul 1)

B 11 Craiova

Concomitent cu aceste ştampile, s-au dat în folosinţă ştempluri cu cerc dublu (23—24 mm), cu o agrafă simplă **(B 11) ;** cu numele oficiului în litere egiptene majuscule şi data la mijloc sub formă de fracţie, în cifre arabe. Sînt cunoscute astfel : BUDEU, BRAILA, CRAIOVA, BUCUREŞCII. Ştemplul din Buzău a fost folosit timp de 15 ani, aşa încît de cele mai multe ori această ştampilă se întîlneşte deformată şi incompletă; cu trăsături nedeformate este (R).

Ştampila din Bucureşti se prezintă în două tipuri : tipul I (caractere mai mici şi mai largi, nodul central al agrafei rotund) ; tipul II (nodul oval).

Am folosit, pentru ornamentaţia ştampilei **B 11,** termenul de agrafă, pe cînd R. Zoscsack folosea termenul de arabesc, care ne pare impropriu, deoarece arabescul este un ornament fără sfîrşit, pe cînd agrafa este un ornament simetric, aşa cum este cazul în speţă.

[11]) Nu am putut determina data înfiinţării oficiului Alexandria, care figurează pe harta curselor poştale din 1865 ca simplă staţie de poşte ; menţionăm această ştampilă, numai din cauza similitudinii de tip

ŞTAMPILELE COMUNE PRINCIPATELOR UNITE (1862—1866)

Ştemplul grătar în formă de romb, pus în folosinţă de poşta franceză în 1849, a inspirat Direcţia Poştelor din Principatele Unite pentru a introduce în anul 1856 un ştemplu cu un aspect foarte estetic, compus din 12 romburi alăturate, formînd o cruce a Sf. Andrei **(B 12).** Dimensiunile acestor figuri-grătar sînt variabile : 30—34 mm lungime şi 14—16 mm lăţime.

Nu posedăm un stoc destul de important de scrisori cu ştampile grătar pentru a determina dimensiunile acesteia în legătură cu oficiul ce-l folosea ; cu foarte mici diferenţe, dimensiunile diferă de la oficiu la oficiu.

B 12

B 13

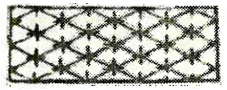

B 14

B 12 (folosită mult ulterior)

Aceste ştempluri erau folosite în momentul expediţiei şi întovărăşite de ştampila cu dată şi nume a oficiului poştal respectiv. Ele se întîlnesc de cele mai multe ori în negru, cîteodată în albastru, iar tuşul grătarului este identic cu acela al ştampilei biroului de expediţie.

Cîteva oficii au folosit ştemplul grătar pînă în 1893, pentru obliterarea expediţiunilor de ziare.

Tipul **B 13** (grătar cu linii duble) a fost folosit de oficiul Iaşi ; această ştampilă este (R).

Tipul **B 14** (grătar înflorit într-un dreptunghi de 47×17 mm) este (RRR). O informaţie primită de la C. Minescu asigură că acest ştemplu

era folosit de biroul poştal din Bucureşti al Domnitorului Alexandru I. Cuza.

Ne ocupăm mai jos şi de alte categorii de ştampile cu agrafă. Toate ştampilele de această categorie sînt cu caractere tipografice egiptene, cu excepţia ştampilei ALEXANDRIA **(B 19),** ca dovadă a unei fabricaţii comune şi diferită de ştemplurile **B 8** pînă la **B 10.** După informaţii necontrolabile, ştemplurile cu agrafă par a fi fost fabricate în Franţa, pe cînd precedentele ar fi fost executate în Austria.

La o dată pe care nu am putut-o determina, dar care este desigur destul de apropiată, s-au folosit următoarele ştampile :

B 15 Bucuresci

B 16 Tîrgul Neamţu

B 16 Caracal

B 16 Piatra

— **B 15,** cu cerc dublu, avînd diametrele de 21 mm şi 14 mm, cu aceleaşi caracteristici : BUCURESCI ;

— **B 16,** cu cerc dublu, avînd diametrele de 35 şi 14 mm, cu caractere majuscule latine de 3 mm, cu agrafă bogată cu linii duble : BACAU, BERLAD, BOTOSANI, BUCURESCI, CARACAL, FALCIU (R), FOLTICENI, GALATI, GALATZI, GIURGIU, HERTA (R), HUSI, IASSI, MIHAILENI, PIATRA, PLOESTI, RIMNICU SARAT, ROMAN, SLATINA, TECUCIU, TIRGUL FRUMOS (R), TIRGUL NEAMTU, TIRGUL OCNA (R), T-MAGURELE, VASLUI, VALENI DE MUNTE (R) ;

— **B 17,** cu cerc dublu, avînd diametrele de 25—26 mm, şi 16—17 mm cu agrafă bogată, cu caractere majuscule egiptene : ADJUD, ALEXANDRIA, CÎMPINA, CRAIOVA (2 tipuri) CURTEA DE ARGEŞ (R), GALATZ ;

— **B 18,** cu cerc dublu, avînd diametrele de 26 mm şi 14—15 mm, cu agrafă bogată şi caractere majuscule egiptene de 3—3,5 mm : ALEXANDRIA, BECHET (R), BUCURESCI, BUCUREŞTI, CALARAŞI, DOROHOI, FOCSANI, GALATI, IASSI, MIZIL, PLOESTI, TIRGOVISTEA, TIRGU JIULUI, URZICENI (R) ;

— **B 19,** cu dublu cerc, avînd diametrele de 25—26 mm şi 15—16 mm şi ornamentaţii sau inscripţii cu un aspect diferit de precedentele : ALEXANDRIA (R), cu caractere anticva, cu ornament special ; BUDESTI, cu agrafă simplă, dar umbrită ; MOINESTI (RR), cu caractere egiptene îngroşate şi cu două steluţe laterale ; MIHAILENI (R), cu caractere egiptene fine, cu agrafă simplă în linii subţiri ; GAESTI (RR), de 22 mm şi 8 mm în diametre.

B 16 Rîmnic Sărat

B 16 Ploești

B 17 Galatz

B 17 Craiova (tipul 1)

B 18 Galați

B 18 Ploești

B 17 Craiova (tipul II)

B 19 Budești

B 19 Mihăileni

B 19 Moinești

B 19 Alexandria

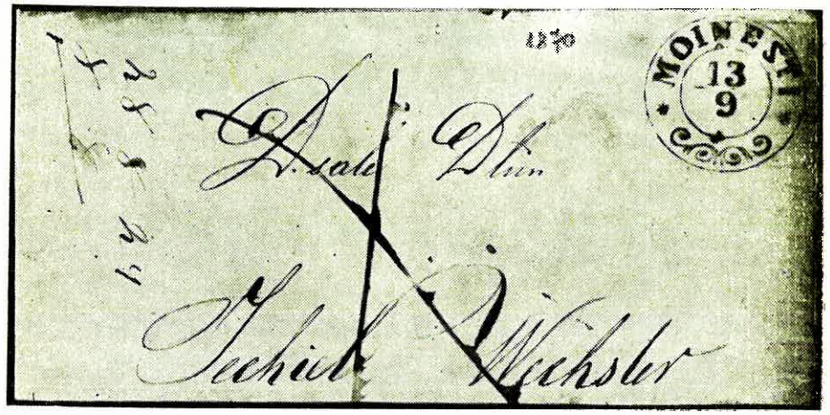

B 19 Moinești

Ștampilele **B 15 — B 19** sînt foarte asemănătoare în privința grafismului agrafei. Ceea ce ne-a determinat să le clasificăm sub cifre deosebite este împrejurarea că același oficiu poștal folosea mai multe ștempluri de această categorie, iar clasificarea s-a întemeiat în special pe diametre și pe înălțimea caracterelor inscripțiilor.

Nu trebuie să ne închipuim că introducerea noilor ștempluri a avut loc prin eliminarea celor anterioare; cele vechi se foloseau în mod paralel, așa încît putem întîlni, pe aceeași scrisoare, mai multe categorii de ștampile. Singurele ștempluri care s-au înlăturat în mod total au fost cele prefilatelice din Muntenia și, în cea mai mare parte, cele din Moldova.

ŞTAMPILELE DIN PERIOADA 1866—1881

Progresele de ordin general, care se realizau în organizarea noului stat romînesc, s-au reflectat şi în modernizarea ştemplurilor poştale, introducîndu-se cele cu indicaţia de timp ; „dimineaţa“ şi „seara“.

Primele ştampile cunoscute din această categorie sînt cele din CRAIOVA, de 22 mm şi BRAILA, de 21 mm **(B 20)** ; avînd cerc dublu, caractere tipografice egiptene, mici steluţe laterale, indicaţia de timp jos şi data în centru ; în aceeaşi categorie intră şi ştampila JASSY, de 20 mm şi 12 mm (RR).

B 21 este cu cerc dublu, cu diametrele de 26 mm şi 13 mm. Numele oficiului era în caractere tipografice egiptene de 4—5 mm înălţime, avînd jos indicaţia de timp, în părţile laterale cîte o stea cu 6 raze de dimensiuni variabile, iar data la mijloc sub formă de fracţie, în cifre arabe. Din această categorie sînt cunoscute : BRAILA, BUCURESTI, BUZEU, CALAFAT, CHILIA (R), CRAIOVA, FOCSANI, GALATI, GALATZI (R), MIHAILENI (R), PITESTI (R), PLOESTI, POSTA IZLAZU (RR), ROMAN, T. SEVERIN.

B 21 a sînt identice cu ştampilele precedente, cu caractere de 3 mm : BUCUREŞTI. **B 21 b,** cu cerc dublu, are steluţe laterale, caractere egiptene de 5 mm, foarte groase, cu data în centru sub formă de fracţie : GALATI.

B 22 este similară cu precedentele ; în loc de stele are pătrăţele tăiate de diagonale în alb : GIURGIU, JASSY, PREDEAL (R).

B 23, similară cu celelalte, are înălţimea literelor de 3,5 mm, diametrul de 25 mm, iar — în loc de steluţe — desene în cruce : BUCURESTI.

B 24, similară cu precedenta, are înălţimea literelor de 2,5 mm, diametrul de 25 mm şi mici steluţe laterale : BUCURESTI.

B 25, cu dublu cerc, are diametrul de 28 mm, caractere majuscule anticva, iar în părţile laterale o floare cu o cruce în alb. Se cunosc şi ştampile cu inscripţia „după amiază“ : BUCUREŞTI şi URLAŢI ; ştampila cu inscripţia „Bucureşti“ există în două tipuri **(a)** — cu patru triunghiuri formînd în gol o cruce ; **(b)** — cu patru unghiuri formînd aceeaşi cruce.

În jurul anului 1870, se întîlnesc ştampile fără bordură ; numele oficiului este în litere anticva de 6 mm **(B 26).** Sînt ştemplurile staţiilor telegrafice care s-au folosit şi poştal. Din această categorie sînt cunoscute : BRAILA (R), CALAFAT, CALARASI, GALATI (R), JASSY (R), OLTENIA, PIATRA (R), PREDEAL (RR), PITESCI, RIMNICU SARAT, TURNU MAGURELE, TUTOVA (R), SLATINA (RR).

B 20 Brăila

B 21 Piteşti

B 21 Calafat

B 21 Ploeşti

B 21 Chilia

B 21 Craiova

B 21 b Galaţi

B 22 Giurgiu

B 23 Bucureşti

B 25 a Bucuresci

B 26 Iassy

B 27 Bacău

B 27, cu cerc dublu de 26 mm şi 16 mm, are sus inscripţia BACAU, cu caractere latine, iar jos POSTA, cu caractere anticva, două steluţe cu şase raze laterale, data în centru şi anul indicat prin ultimele două cifre.

Relativ la ştampila **B 28,** Eduardo Cohen şi Odo G. Boehm Renei o semnalează pe aceea cu cerc dublu de 27 mm şi 15 mm, purtînd sus in-

scripţia SCULENI, în caractere capitale egiptene, iar jos ROMANIA în caractere anticva îngroşate, data în centru sub formă de fracţie, fără an şi cu două floricele cu cruce în alb, lateral. Ştemplul acesta s-a folosit la oficiul de graniţă spre Rusia.

În 1870, s-au pus în serviciu o serie de ştempluri cu cerc unic, de 20 mm diametru. Numele oficiului este imprimat în litere capitale egiptene, avînd data la mijloc cu indicaţie de an, menţiune care uneori este înlocuită printr-un dreptunghi plin, iar jos o steluţă sau o cruce a Sf. Andrei.

Socotim această ştampilă, cu un aspect foarte estetic, drept cea mai desăvîrşită realizare a poştei romîne în această materie ; ea este cunoscută de colecţionari sub numele de *ştampilă mică.*

B 29 are steluţă cu şase raze : ADJUD, BERLAD, BUCURESTI, BUZEU, CALAFAT, CALARASI, CIMPULUNG, FOCSANI, ITZCANI ROMÂN (oficiul de graniţă cu Austria la acea dată), PITESTI, PREDEAL (R).

B 28 Sculeni

B 30 Roman

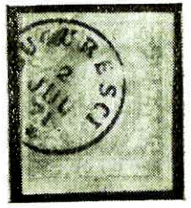

B 30 a

B 29 Buzeu

B 30 Galaţi

B 30 Crajova

B 31
T. Măgurele

B 30 are steluţă cu opt raze : BOTOSANI, BRAILA, CRAJOVA, GALATI, JASSY, ROMAN.

B 30 a e identică cu precedenta (18 mm diametru) avînd numele oficiului BUCURESCI de 2 mm (RR).

B 31 are crucea Sf. Andrei în alb : BUCURESTI, FOLTICENI, GIURGIU, PLOESTI, T. MAGURELE, T. SEVERIN.

În fine, ni s-au semnalat de colecţionari, fără să putem identifica categoria : R Sărat (R), R. Vîlcea (R), Tecuciu (R) şi T. Neamţu. Aceste

ştampile se întîlnesc uneori şi pe timbrele fiscale folosite pentru grupuri poştale.

Asemănătoare acestor ştampile sînt cele ale oficiului Cîlniştea, Neajlovu şi Glavaciocu, care aparţin însă ştampilelor Poştei rurale. Ştampilele **B 29—31** se întîlnesc în general în negru, cîteodată în albastru, Botoşani în roşu şi T. Severin în violet.

În 1871 s-au pus în folosinţă graţioasele ştampile aşa-zise „degetar", **B 32,** cu cerc unic de 17 mm diametru, avînd numele oficiului în caractere majuscule anticva fine, jos steluţă cu cinci raze, uneori trei steluţe, iar data în centru (zi, lună, an — ultimele două cifre).

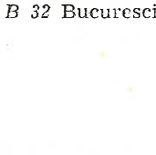

B 32 Bucuresci

B 32 Ploeşti

B 32 Curtea d'Argeş

B 32 a Bucuresci

Cunoaştem astfel, din această categorie, următoarele ştampile : ADJUD (R), ALEXANDRIA, BACAU, BECHET (RR), BERLAD, BOTTOSANI, BUZEU (R), BRAILA, BUHUSI (RR), BUCURESTI (R), BUCURESCI, CALAFAT, CALARASI, CARACAL (RR), CIMPULUNG, CIMPINA (RR), COMARNICU (RRR), CRAIOVA (R), CURTEA D'ARGES, DOROHOIU (R), DRAGASANI (RR), FOCSANI, FOLTICENI, FALCIU (R), GAESTI (RR), GALATZ, GIURGIU, HUSI (R), JASSY (R), MARGINENI, MIZIL (R), MIHAILENI (R), MOINESTI (R), OLTENITA (RR), PASCANI (R), PEATRA (RR), PITESTI (R), PLOESTI, PREDEAL (RRR), ROMAN, RIMNICU SARAT, RIMNIC SARAT, RIMNICUL VALCEA, ROSI DE VEDE (RRR), SLATINA, TIRGU FRUMOS, TIRGU OCNII (RR), TECUCIU, T. MAGURELE, T. SEVERIN, TIRGU VESTEI, TIRGU JIU (RR), VASLUI, VALENI DE MUNTE, URLAŢI, URZICENI, ZIMNICEA (R).

B 32 a este identică cu precedentele, deosebindu-se prin cifrele anului şi ale zilei care sînt cu mult mai mari : BUCURESCI (RR). **B 32 b** este identică cu precedentele, avînd 18 mm diametrul : BUCURESCI.

Aceste ştempluri aveau destinaţia de a oblitera timbrele telegrafice, în curs la acea epocă, dar ele au fost folosite în mod obişnuit şi pentru obliterarea mărcilor poştale curente. În general, aceste ştampile se întîlnesc în negru, uneori în albastru.

Ca urmare a punerii în exploatare a primelor linii de căi ferate Bucureşti-Giurgiu, în 1869, Iţcani-Paşcani-Roman şi Ploeşti-Buzău-Brăila, în 1870, Direcţia Poştelor a luat măsuri să înfiinţeze oficii poştale în numeroase gări. Vom consemna tipurile de ştampile pe care le-am întîlnit, căci probabil nu am avut prilejul de a le regăsi pe toate.

B 33 este prima ştampilă specială pentru oficiile din gări, cu dublu cerc de 26 mm şi 16 mm, avînd sus GARA ROMAN, cu caractere egiptene, jos OFF POŞTAL, imprimate, cu caractere anticva, lateral steluţă cu şase raze şi data la mijloc (zi, lună, an).

B 34, cu cerc simplu de 19 mm diametru, are caractere anticva fine de 3 mm, jos un mic motiv decorativ, iar data ca la precedenta ştampilă. Din aceste ştampile cunoaştem : BUTOESTI (R), HARLAU (RR), ISALNITA (R), PELEŞTI (R), PLAIURILE UNITE (RR), POTCOVA, RACARI (R), STOLNICI, TIMNA (R).

La Gara de Nord din Bucureşti, s-a întrebuinţat un ştemplu cu cerc unic de 24 mm diametru, cu inscripţia în litere anticva BUCURESTI GARA TIRGU VESTEI şi data ca la precedenta **(B 35).**

B 33 Gara Roman

B 34 Potcova

B 35 Bucureşti Gara Tîrgu-Vestei

B 36 Hanu Conaki

B 37 Liteni

B 36, cu cerc simplu, cu diametrul de 22 mm, are caractere anticva, jos GARA, în părţile laterale cîte un punct, data în centru şi sus numele oficiului : BRAILA, CIOCANESCII (R), FAUREI, GHERGANI (24 mm) GOLESCI, HANU CONAKI, IANCA (R), JASSY (24 mm), GALATI, RUGINOASA, VALLEA CALUGAREASCA.

B 37, cu dublu cerc exterior, cu diametrul de 23 mm, are caractere anticva, anul întreg şi „GARA" în poziţii variabile : BURDUJENI, HALAUCEŞTI (R) şi LITENI (R) GARA sus ; CRAJOVA GARA jos.

B 37 a, cu cerc simplu de 25 mm diametru, are caractere anticva data în centru, GARA sus, ITZKANI jos.

În 1873 s-au pus în folosinţă ştampilele **B 38,** cu cerc simplu, de diametre variabile, numele oficiului în litere majuscule anticva groase, data în centru şi jos o cruce de Malta.

B 38 Bucureşti

B 38 Bottoşani

B 38 Bacău

B 39 Bucuresci

B 40 Galatzi

Sînt cunoscute astfel de ştampile cu cercul de : 25 mm VASLUI ; cu cercul de 24 mm BUCURESTI, BEKET, BOTTOSANI, BUZEU, COTOFENI (R), FOCSANI, GALATZI, JASSY, OLTENITA, PLOESTI, PITESTI, RIMNICU VILCEA, SLATINA, TURNU MAGURELE, TURNU SEVERIN, VERCIOROVA şi GAESTI, pe care am întîlnit-o în folosinţă în anul 1870 ; cu cercul de 23 mm — BACĂU (cu anul în patru cifre), FILIASI, CRAIOVA şi GIURGIU ; cu cercul de 20 mm — BUCURESTI.

Între anii 1873—1875 s-au pus în folosinţă ştemplurile **B 39—52.**

B 39 cu cerc simplu de 23 mm diametru, are caractere majuscule anticva, data în centru, anul prin ultimele două cifre, jos trei floricele cu patru petale : BUCURESCI, CORABIA, MARGINENI (R), PIATRA, PLOESTI.

B 40, identică cu precedentele, are o singură floricică : BACAU, BERLADU, BUCURESTI, CALARASI, CRAIOVA, FALCIU, GAESTI, GALATZI, HUSSI, ODOBESTI, RIMNICU SARAT, SINAIA, TIRGU JIU.

B 41, cu cerc simplu de 25 mm diametru, are caractere anticva fine, data în centru, jos o stea mare cu şase raze : BUCURESTI, JASSY, PODUL TURCULUI, TIRGU NEAMTU, VERCIOROVA ; cu diametrul de 24 mm trei stele — CAMPINA.

B 42, cu cerc simplu de 25 mm diametru, are caractere majuscule anticva fine, data în centru, iar jos trei flori compuse fiecare din patru frunze de acant : BACAU, BRAILA, BUCURESTI, CRAIOVA, DOROHOIU, HARLAU (R), HOREZU (R), MIZILU, ODOBESTI, OLTENITA, PREDEALUL, PIATRA, PITESCI, ROMAN, R. VALCEA (22 mm), TARGU JIULUI, TG. OCNA, TECUCIU, TIRGOVISTEA, VASLUI.

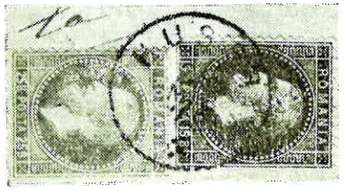

B 40 Hussi

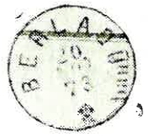

B 40 Berladu

B 40 Tîrgu Jiu

B 41 Cîmpina

B 41 Bucureşti

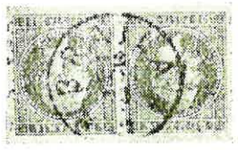

B 42 Brăila

B 42 Pitesci

B 43 Bucureşti

B 44 Brăila

B 45 Bucureşti

B 46 Bucureşti

B 47 Bucuresci

B 43, cu cerc simplu de 24 mm, are caractere majuscule anticva, jos patru unghiuri formînd în alb o cruce a Sf. Andrei : BUCURESTI, CRAIOVA, GAESTI, RIMNICU SARAT, SLATINA, TIRGU JIU, TUTOVA, VASLUIU.

Unică în felul ei este ştampila **B 44,** cu dublu cerc cu diametrele de 25 mm şi 15 mm, cu caractere majuscule italiene, data în centru, avînd jos o agrafă înflorită BRAILA (R) ; această ştampilă era folosită între anii 1879—1882.

B 45, cu cerc simplu de 24 mm diametru, are caractere anticva, iar jos o cruce a Sf. Andrei în alb, conturată : BUCUREŞTI.

B 46, cu cerc simplu de 22 mm diametru, are caractere anticva, iar jos o cruce a Sf. Andrei în alb, mărginită de patru triunghiuri : BUCUREŞTI.

B 47, cu cerc simplu de 21 mm diametru, are caractere anticva fine, jos trei cruciuliţe şi data în centru : BUCURESTI (2 tipuri), HARLAU, PIATRA.

B 48, cu cerc simplu, are caractere anticva, jos o cruciuliţă şi data la centru : GAESTI.

B 49, cu cerc simplu, de 24 mm diametru, are caractere anticva, jos o agrafă plină şi data în centru : BUCURESTI (RRR).

Nu avem cunoştinţe asupra ştemplurilor folosite de fiecare din oficiile de cartier din Bucureşti. Singurul ştemplu asupra căruia posedăm unele informaţii sigure este oficiul nr. 4, care a funcţionat pînă în 1930 în localul Ministerului de Finanţe din Calea Victoriei.

B 50, cu cerc simplu de 23 mm diametru, poartă inscripţia SUCURS. MIN. FINANC., cu caractere anticva şi data la mijloc ; această ştampilă am întîlnit-o începînd din anul 1875.

B 48 Găeşti

B 49 Bucuresci

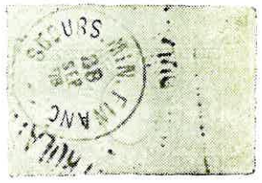

B 50 Sucurs. Min. Financ.

În ceea ce priveşte oficiile sezoniere din localităţile balneare, cunoaştem ştampila **B 51,** cu cerc dublu de 25 mm diametru, cu caractere anticva, data la mijloc şi jos steluţă cu şase raze : BAILE SLANICU.

Între rarele ştempluri cu data anului în patru cifre, menţionăm pe **B 52,** cu cerc simplu, de 24 mm diametru, cu caractere anticva şi data la mijloc : PITESTI (şi în roşu), RIMNICU SARAT, RIMNICU VALCEA (jos o floare orizontală).

În 1879, au fost puse în folosinţă ştemplurile **B 53,** cu cerc simplu de 25 mm diametru, cu caractere anticva, mai largi pe orizontală, jos o floare şi data în centru : BABA-DAGH, BUCURESCI, CERNA VODA,

HARSOVA, JASSY, KIUSTENDJE (R), MACINU, MANGALIA, MAHMUDIA, MEDGEDIA, OSTROVU, ROMAN, SULINA, TULCEA, VERCIOROVA.

B 54, cu cerc simplu de 25 mm diametru, are caractere egiptene de 3 mm, data în centru sub formă de fracţie (zi şi lună) şi jos o floare în formă de furcă cu doi dinţi : CHILIE (RRR). Bănuim că este ştemplul poştei austriece (I 22) care, începînd din 1879, s-a folosit de poşta romînă.

B 53 Hărşova

B 54 Chilie

B 55 Sucursal. Jassy

B 56 Bucureşti

B 57 Vălenii de Munte

Această bănuială se întemeiază pe asemănarea grafică a ştampilei **B 54** cu ştampilele austriece din acea epocă, cu ortografia care nu este romînească şi cu împrejurarea că ştemplurile, care s-au pus în circulaţie la oficiile dobrogene după anexiune, sînt toate de tipul **B 53.**

B 55, cu cerc dublu de 24 mm şi 13 mm diametru, are imprimată cu caractere anticva fine, cu data la mijloc pe trei rînduri : SUCURSAL JASSY.

B 56, cu cerc simplu de 21 mm diametru, are imprimat cu caractere anticva, data în centru şi cruciuliţă jos : BUCURESTI.

B 57, cu cerc simplu de 26 mm diametru, are imprimat cu caractere anticva, data în centru şi floare romboidală jos : VALENII DE MUNTE.

B 58, cu cerc simplu de 24 mm diametru, are imprimat cu caractere anticva, data în centru şi jos trei mici steluţe : BUCURESCI.

B 59, cu dublu cerc cu diametrele de 25 mm şi 15 mm, au imprimate cu caractere anticva, data în centru şi flori laterale : COM, URB, OCNA, DISTR. VALCEA.

B 60, cu cerc simplu de 21 mm diametru, are imprimat cu caractere anticva, data în centru şi floare din patru frunze de acant : BUCURESTI.

B 61, cu dublu cerc, 25 mm diametru, are imprimate cu caractere anticva : TIRGOVISTE, jos „Gara", BUCURESCI Gara de nord ; data este la centru.

B 61 Tîrgovişte Gara

B 62 Russi de Vede

B 62 Tîrgu-Vestei

B 62 Bucuresci

Cu începere din 1877, s-au folosit ştemplurile **B 62,** cu cerc dublu, de 24 mm cel exterior şi variabil pentru cel interior, caractere anticva îngroşate, data în centru şi floare variată jos : BERLADU, BUCURESCI, CALAFATUL, CRAJOVA, JASSY, PASCANI, PLOESTI, R. SARAT, RUSSI DE VEDE (R), TECUCIU, TÎRGU VESTEI (R) etc.

După 1881, numărul ştemplurilor de această categorie s-a înmulţit atît de mult, încît a trebuit să renunţăm la catalogarea lor pentru a nu ieşi din cadrul pe care ni l-am propus.

STAMPILELE PENTRU INDICAŢII DE SERVICIU

ŞTAMPILELE PENTRU SCRISORI RECOMANDATE

Chiar în epoca prefilatelică se folosea în Muntenia un ştemplu oval de 27×9 mm, avînd în centru inscripţia în caractere latine „KU RECEPIS“ **(C 1).**

C 1

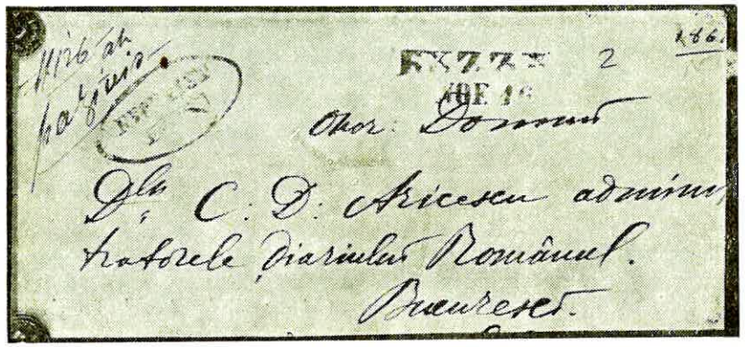

C 2

Pentru oficiul Buzău am întîlnit, pe o scrisoare care a circulat în anul 1861, o ştampilă ovală de 20×15 mm, avînd pe primul rînd RECEPIST în litere latine majuscule, iar pe al doilea BUZЪU, în care litera „ă“, este în caracter chirilic „Ъ“ **(C 2).**

În Moldova se întîlneşte pe corespondenţe, în aceeaşi epocă cu ştampilele **B 1** şi **B 2,** o ştampilă cu caractere latine majuscule oblice **(C 3):** RECIPISSE (care a fost publicată pentru prima oară de către R. Zoscsack):

— *tipul 1,* cu înălţimea de 5 mm, pentru oficiile : Bacău, Botoşani, Dorohoi, Fălticeni, Huşi, Mihaileni, Piatra, Roman, Vaslui ;

— *tipul 2* (foarte înclinate), cu înălţimea de 4 mm : Iaşi, Tg. Neamţ, Tg. Ocnei ;

— *tipul 3,* cu înălţimea de 3 mm : Berlad, Galaţi.

C 3 (tipul 2)

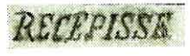

C 3 (tipul 3)

C 4

În 1862, s-a pus în folosinţă în Muntenia un ştemplu **(C 4)** în caractere capitale egiptene, fără chenar, RECOM, cu înălţimea de 5 mm. Această ştampilă se întîlneşte şi cu caractere anticva de 4—5 mm înălţime, pe care o denumim **C 5.**

C 7

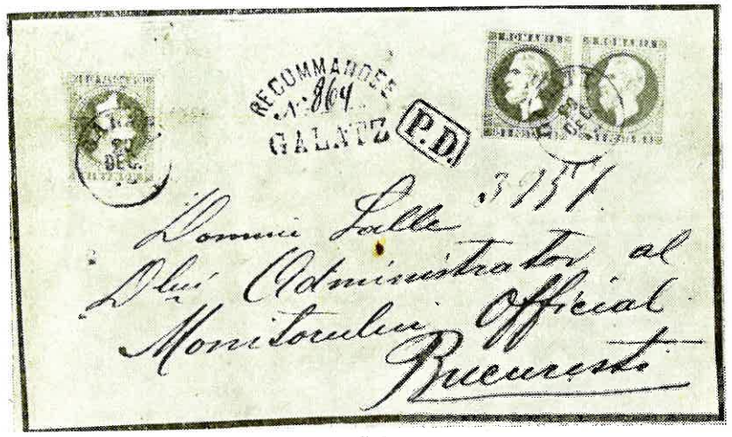

C 8

Oficiul din Galaţi a folosit un ştemplu similar într-un chenar dreptunghiular de 27×8 mm, cu colţurile rotunjite **(C 6).** După 1868 se întîlneşte o ştampilă cu inscripţia RECOMANDAT **(C 7),** cu caractere majuscule egiptene, într-un dreptunghi de 46× 8 mm, cu colţurile tăiate. Acest ultim tip a fost împărţit la toate oficiile **(C 7).**

Oficiul din Galaţi a folosit după 1866 un ştemplu **(C 8)** în caractere majuscule anticva (3,5 mm), avînd cuvîntul RECOMMANDEE în arc, dedesubt numele oficiului GALATZ (4,5 mm), iar în mijloc litera „N“ cursivă, care urma să primească numărul de ordine al scrisorii recomandate.

În 1869, oficiul Bucureşti a folosit un ştemplu **(C 9),** întîlnit pe recipise de scrisori recomandate, cu cerc dublu de 26 mm diametru, purtînd inscripţia BUCUREŞTI în caractere latine majuscule, jos o agrafă bogată, avînd la mijloc o steluţă cu şase raze (RR) şi data la mijloc, sub forma unei fracţii ordinare.

C 9 Bucureşti

C 10

ŞTAMPILELE PENTRU RETUR

Pentru scrisorile care urmau să fie înapoiate trimiţătorului, s-a folosit un ştemplu în caractere gotice **(C 10),** fără chenar, de dimensiunile 29×14 mm. Această ştampilă am aflat-o pe o corespondenţă plecată din Iaşi la 21.12.863 şi returnată de oficiul din Bucureşti. După aparenţă nu se poate şti care din aceste două oficii a aplicat această ştampilă.

ŞTAMPILELE PENTRU JUSTIFICAREA ÎNTÎRZIERII

După 1862, se întîlneşte o ştampilă **(C 11)** cu inscripţia DUPÂ PLECARE în caractere majuscule Didot, pe două rînduri, într-un dreptunghi (28×13 mm) cu colţurile trunchiate. **C 12** are aceeaşi inscripţie pe un singur rînd, cu caractere anticva fine (4 ½ mm), fără încadrare (R).

C 11

C 12

Existenţa acestor ştempluri dovedeşte că repeziciunea expediţiei transporturilor de scrisori era urmărită de aproape, iar întîrzierile trebuiau justificate publicului; deci, dacă scrisoarea era depusă la oficiul expeditor după plecarea diligenţei, se aplicau aceste ştempluri pentru a arăta cauza întîrzierii.

ŞTAMPILELE CU MENŢIUNEA „FRANCO“

În afară de ştampilele **A 1** şi **B 3,** descrie în capitolele respective, întîlnim următoarele categorii de ştampile, cu menţiunea cuvîntului „FRANCO“, fără alt adaos :

C 14

C 15

C 15 a

— **C 13,** cu caractere anticva (5—6 mm) fără chenar ;
— **C 14,** cu caractere cursive, într-un dreptunghi (28×11 mm) ;
— **C 15,** cu caractere capitale egiptene, într-un dreptunghi (24×9 mm), cu colţurile rotunjite ;
— **C 15 a** la fel, cu chenar dreptunghiular, cu colţurile tăiate (28×9 mm).

Aceste ştampile făceau dovada plăţii anumitor taxe suplimentare sau, în lipsa de mărci poştale, pentru expediţii voluminoase sau mai grele decît scrisorile normale. Am întîlnit uneori 2—3 ştampile de această categorie, unele sub altele, pe aceeaşi scrisoare şi cu menţiunea manuscrisă a taxelor percepute.

ŞTAMPILELE „P.P.“ „P.D.“ şi „N.A.“

Am întîlnit ştampila „P.P.“ şi „P.D.“ în caractere majuscule egiptene, cu începere din anul 1862 **(C 16),** într-un dreptunghi (15/9 mm) şi „P.D.“ în caractere anticva de 6—8 mm, fără încadrare **(C 17).** Aceste ştampile indicau : „porto-plătit“, „porto la destinaţie“ şi „necunoscut la adresă“.

C 16

C 16

C 17 a

Explicaţia folosirii acestor ştempluri are numai un caracter istoric. În Franţa, înainte de apariţia mărcilor poştale, era obiceiul de a se achita

taxa de către destinatar. Majoritatea scrisorilor erau expediate în acest fel. Deoarece multe nu ajungeau la destinaţie din cauza pierderii, acest sistem stimula administraţia poştelor, care nu putea încasa taxele decît în momentul predării scrisorii la destinaţie. Alteori, expeditorul înţelegea să-şi asume riscul pierderii şi achita taxele în momentul predării corespondenţei ; de aci nevoia de a se putea diferenţia, de la prima vedere, situaţia taxelor plătite. Scrisorile, pentru care plata fusese efectuată de către expeditor, primeau ştampila „P.P." (porto-plătit) pe cînd cele, pentru care plata urma să se facă de destinatar, purtau ştampila „P.D." *(port dû :* porto-datorat).

În ţara noastră, aceste ştempluri s-au folosit cîţiva ani şi după 1868, fără nici o normă, deoarece, în momentul introducerilor lor, taxa se achita numai de expeditor, iar în caz de nefrancare destinatarul plătea taxele îndoite. Către 1873, aceste ştempluri au încetat de a mai fi folosite.

Am întîlnit totuşi ştampila „P.D." fără chenar, cu litere capitale oblice (6 mm), pe o scrisoare din 1879, cu francatura exactă, dovedind încă o dată incoerenţa folosirii acestui ştemplu **(C 17 a)** şi alte ştampile **(C 18),** în dreptunghi (15/10 mm), avînd în centru „N.A." în litere majuscule egiptene ; această din urmă ştampilă am întîlnit-o pe o scrisoare care a circulat în 1875 din Cîmpulung, fără ca existenţa ei să răspundă unei explicaţii logice.

ŞTAMPILELE CĂPITANILOR DE POŞTĂ

Veacul al XX-lea a generalizat, în toate ţările, conceptul de poştă ca monopol de stat, pe cînd în epocile anterioare poştele erau, în cele mai multe cazuri, concesionate particularilor. Amintim de asemenea că, înainte de apariţia drumurilor de fier, mijlocul de transport poştal erau caii, iar căpitanii menzilurilor (releurilor poştale) aveau o deosebită însemnătate atît pentru călători, cît şi pentru expediţia scrisorilor, ei fiind reprezentanţii organizaţiei poştale de stat faţă de cei interesaţi.

Atribuţiunile lor privitoare la corespondenţă sînt concretizate în condiţiile de licitaţie pentru arendarea poştei călătorilor publicate în „Monitorul Oficial" nr. 64 din 18/30 martie 1864 : *„Căpitanii poştelor au a fi oameni capabili şi probi, căci, osebit de însărcinarea ce vor avea în administrarea staţiilor poştale, vor fi îndatoraţi a îndeplini şi serviciul de expeditori poştali de la toate punctele unde nu vor fi birouri poştale ale guvernului, avînd a se conforma reglementelor şi instrucţiunilor poştale pentru primirea de scrisori, obiecte de valoare, bani şi altele".*

Din examinarea dosarelor Direcţiei Poştelor şi Telegrafului nr. 513/860, 443/861 şi 236/862 de la Arhivele Statului din Bucureşti, rezultă că primirea scrisorilor se efectua de căpitanii poştelor contra plată în numerar, care se vărsa lunar în baza documentelor denumite *„semile lunare"*, în care erau trecute pe categorii : *„portul scrisorilor ; vinitul din marce ; vinitul din gropuri ; din poşta pasagerilor ; venituri extraordinare ; ştrafuri aplicate ; zeciuiala lefurilor ; plata greşalilor din lunile din urmă".*

Lipsa permanentă de menţiuni sub categoria : *„vinitul din marce"* dovedeşte că staţiile de poştă nu vindeau mărci. Această împrejurare este controlată şi prin foile de expediţie a mărcilor la oficii.

În unele ţări, căpitanii de poştă *(maîtres des postes)* au emis chiar mărci poştale, care constituie azi raritäţi de prim ordin din cauza tirajului lor foarte redus.

Dată fiind organizarea poştelor din Principatele Dunărene, căpitanii de poştă nu puteau emite mărci poştale. Ei aplicau pe corespondenţă anumite menţiuni menite a justifica încasarea taxelor pe care le percepeau. În mod excepţional, unii căpitani de poştă au confecţionat anumite sigilii pe care le aplicau fie pe pachetele conţinînd întreg grupul de corespondenţe şi valori încredinţate conductorilor poştali, fie pe corespondenţele lor cu autoritatea. Aceste sigilii nu au caracter filatelic.

Alţi căpitani de poştă, au confecţionat ştempluri pe care le aplicau pe corespondenţe.

D 1 are forma unui triunghi echilateral cu colţurile tăiate (25 mm), avînd următoarea inscripţie în litere majuscule chirilice PECETE KASII MENZILULUI MOLDAVIEI 1825, iar în centru un călăreţ în galop.

D 1

D 2

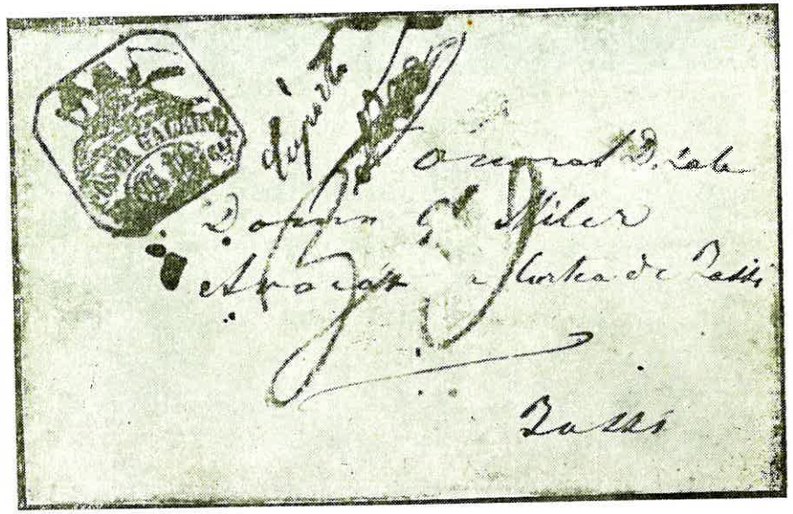

D 3

Această ştampilă a fost publicată de N. A. Bogdan în „Monografia oraşului Iaşi". Din nefericire, piesa se prezintă tăiată, aşa încît nu se

poate şti în mod sigur cum era folosită, adică dacă ea constituie un adevărat timbru, fiind aplicată pe o hîrtie ce se lipea de scrisoare sau dacă, aşa cum e probabil, ştemplul se aplica direct. Nu cunoaştem un al doilea exemplar.

Ştampilele concesionarilor traseului poştal Bucureşti—Brăila **(D 2)** se prezintă sub forma a două crenguţe de lauri, aşezate în formă de cerc (24 mm); în centru este imprimat numele menzilului în caractere majuscule chirilice. Dintre aceste ştampile se cunosc: Bucureşti şi Brăila.

D 3 are forma unui pătrat (25 mm) cu colţurile tăiate, avînd în partea de sus un călăreţ, dedesubt inscripţia semicirculară în litere majuscule egiptene POŞTA GALBINU, dedesubt în litere gotice „G" şi „R", iar în dreapta şi stînga cîte două cifre ale anului 1864. Această scrisoare, de asemenea unică, face parte din colecţia Eduardo Cohen din Lisabona. Din dosarele 222—3/866 aflate la Arhivele Statului din Bucureşti, rezultă că această ştampilă s-a aplicat de Gh. Rezmeriţă, concesionarul poştei Galbeni, situată între Bacău şi Roman.

ŞTAMPILELE SANITARE

Faţă de numeroasele epidemii de holeră şi ciumă ce se transmiteau din Orient, între măsurile de profilaxie aplicate a fost aceea a dezinfectării scrisorilor care veneau din regiunile contaminate spre centrul Europei. Purificarea se efectua în vapori de oţet fiert sau vapori de sulf. Înainte de această operaţie, scrisorile erau supuse perforării cu ajutorul unui sul metalic prevăzut cu cuie, pentru ca vaporii să poată pătrunde în interiorul scrisorii.

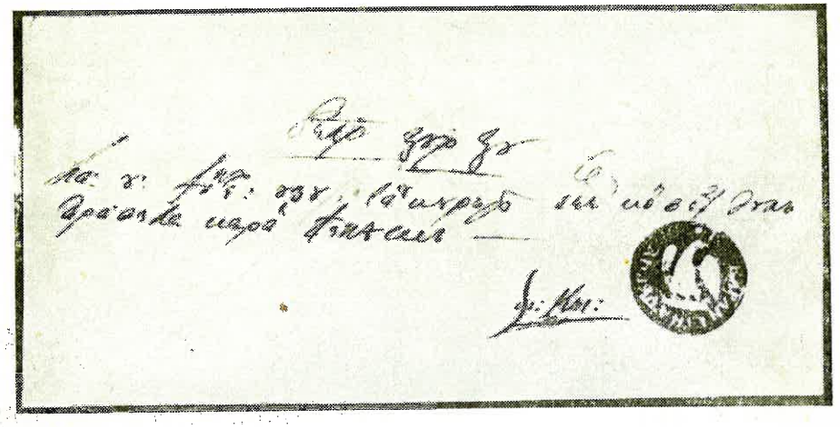

D 5 Carantina Giurgiu

Ca dovadă că dezinfectarea avusese loc, se aplica o ştampilă sau un sigiliu pentru ceară, utilizat ca ştemplu. În general, scrisorile purtînd ştampile sanitare nu mai purtau şi ştampile poştale, deoarece expediţia se făcea direct de către biroul de dezinfectare.

Carlo Ravasini reproduce din colecţia doctor Meyer sigiliul Direcţiei carantinei Giurgiu din anul 1830, rotundă, cu diametrul de 28 mm, avînd în centru vulturul, stema Principatului Munteniei şi inscripţia în litere capitale chirilice **(D 4)** (RRR).

D 5 e un sigiliu rotund (diametrul 24 mm), avînd în centru un vultur şi dedesubt inscripţia în caractere majuscule chirilice CARANTINA GIURGIU, CARANTINA TURNU, CARANTINA ZIMNICEA (RRR). Acest sigiliu s-a folosit pînă în anul 1838.

D 6 e un sigiliu rotund cu diametrul de 33 mm, gravat în centru cu stema Munteniei, vulturul cu cruce în cioc, ţu o spadă şi un sceptru în fiecare ghiară, împrejur inscripţia în caractere cursive chirilice „Direcţiunea Carantinei Zimnicea“, iar jos anul 1831 (RR). Sigiliul era aplicat cu tuş sau cu fum de lumînare.

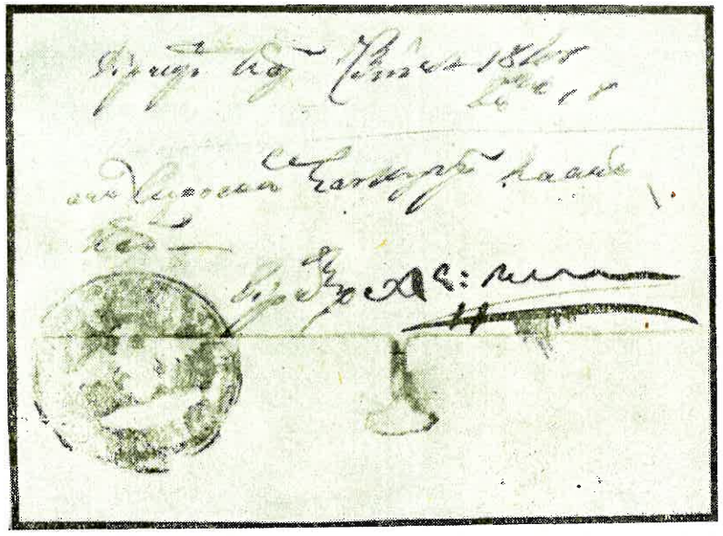

D 6 Carantina Zimnicei

D 7 este o ştampilă cu cadru dreptunghiular cu colţurile tăiate de 60×8 mm, şi inscripţia în litere majuscule chirilice „S-AU CURĂŢIT“. A fost folosită la Galaţi în anul 1839 (RR).

Carlo Ravasini publică de asemenea din colecţia dr. Meyer ştampila carantinei Galaţi **(D 8)**, dublu oval (35 × 18 mm); inscripţia în litere majuscule chirilice e puţin citeaţă şi pare a fi constituită din următorul text: DEZINFECTATA LA CAPITANIA MARITIMA DIN GALAŢI.

D 9 are forma unui cerc simplu cu diametrul de 32 mm, avînd în centru stema Munteniei iar împrejur, în caractere majuscule chirilice, textul S-AU CURĂŢIT LA CARANTINA ZIMNICEI (RR); se folosea în anul 1851.

D 8 Carantina Galaţi

D 9 Carantina Zimnicei

D 10 Carantina Brăila

D 10, de forma unui cadru dreptunghiular de 38 × 12 mm, are inscripţia în caractere majuscule chirilice pe două rînduri, primul cu litere mai mari şi al doilea cu caractere mai mărunte, cu textul S-AU CURĂŢIT LA CARANTINA BRĂILA (RR).

ŞTAMPILELE PE SCRISORI DE VALOARE

Aceste ştempluri s-au folosit în Moldova, concomitent cu ştemplurile **B 1.** De forme variate, ele se caracterizează prin rubrici în alb, care urmau să primească indicaţii de serviciu: PORTO **(D 11)** şi FRANCO **(D 12).**

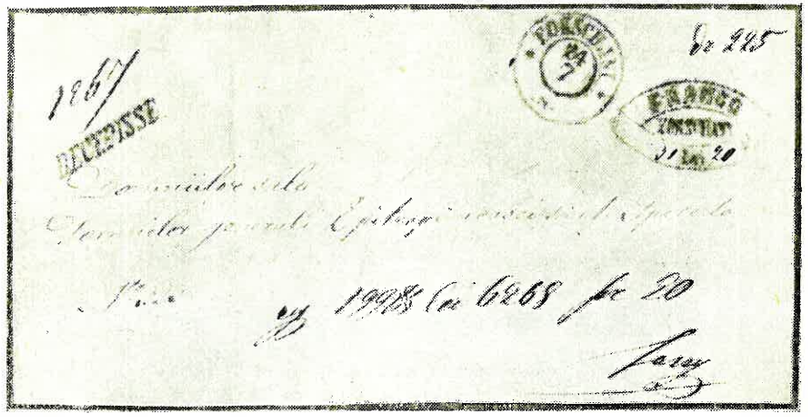

D 12 Fokschani

D 12 Bacau

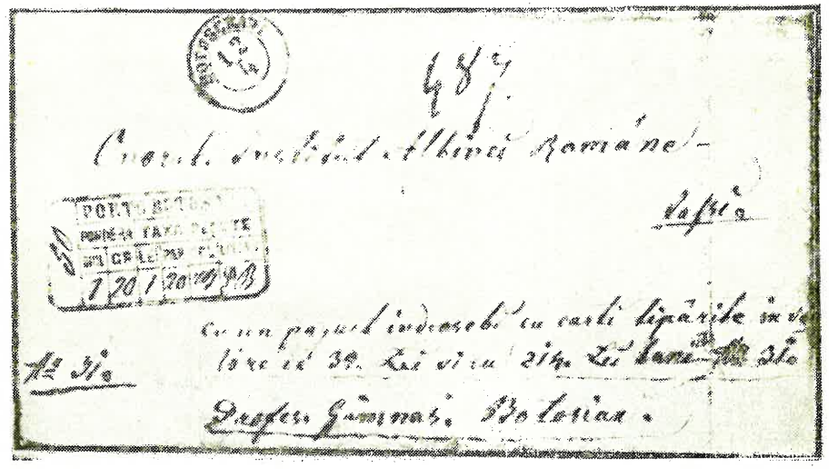

B 4 și *D 11* Botoșani

D 11 Galați

D 11 Tecuci

D 11 Iași

D 11 Botoșani

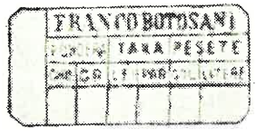

D 12 Botoșani

D 12 Iași

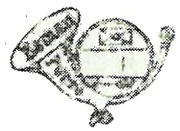

D 11 Roman

D 12 Tecuci

Reproducem aceste ştampile după publicaţiile lui R. Zoscsack şi P. Murea. Ele sînt de forme variate. O notă specială pentru cornul poştal Roman şi ştampilele în formă de brăţară de la Iaşi, Tecuci şi Focşani.

ŞTAMPILELE TELEGRAFICE

Cu prilejul războiului dus în Crimeea de Franţa, Anglia, Piemont şi Turcia, s-a stabilit o bază de operaţiuni în Dobrogea, de unde trupe franceze s-au întins spre Rusciuk şi de aci, în anul 1854, o companie de geniu sub comanda căpitanului L'Amie, a venit în Bucureşti. Cum însă această trupă avea ca scop să ţină legătura cu baza ei de operaţiuni, căpitanul L'Amie construeşte o linie telegrafică Bucureşti—Giurgiu, în legătură cu Rusciuk.

Tot în acel timp, armatele austriece pătrund şi ocupă Muntenia şi Moldova şi, sub cuvînt de a ţine comunicaţia cu ţara lor, au cerut autorizaţie de a înfiinţa o linie telegrafică Bucureşti—Ploeşti—Braşov atît pentru trebuinţele armatei, cît şi ale populaţiei ţării.

Domnitorul Barbu Ştirbei a încuviinţat această cerere, cu condiţia însă ca birourile şi liniile să fie exploatate sub autoritatea şi controlul

guvernului ţării. După aceasta a urmat înfiinţarea liniei Ploeşti—Buzău—Brăila în cursul anului 1855 şi, mai tîrziu, a liniei spre Craiova şi Piteşti.

Conducerea serviciului telegrafic în Muntenia a fost încredinţată, după recomandarea guvernului austriac, unui funcţionar care se numea Hinterholzer şi purta titlul de inspector al telegrafului.

În Moldova, cu puţin timp mai înainte decît în Muntenia, găsim că se înfiinţaseră oficii telegrafice la Iaşi, Focşani, Tecuci şi Galaţi, unde, prin 1854, era şef Cezar Librecht, care ulterior a ajuns director general al poştelor din Principatele Unite.

D 13 Vaslui

D 14 Fokşani

D 15 Jassy

D 16

Linii telegrafice legau Iaşii cu Suceava (Bucovina), prin Tîrgu Frumos, T. Neamţ şi Fălticeni pentru legătură cu Austria. Spre Galaţi, legătura era asigurată prin Vaslui, Bîrlad şi Tecuci. Serviciul telegrafic era sub conducerea austriacului Strighel, cu funcţionari de diferite naţionalităţi, dintre care cei mai mulţi erau austrieci şi polonezi.

În Consiliul de miniştri de la 29 august 1864, s-a decis fuzionarea serviciului poştal cu cel telegrafic, servicii care pînă la acea dată fuseseră sub administraţii diferite.

Chitanţele doveditoare pentru expedierea telegramelor şi primirea preţului, precum şi corespondenţa oficială a oficiilor telegrafice poartă sigilii în tuş sau funingine şi, alteori, ştampile după acelaşi procedeu.

Nu cunoaştem decît următoarele prototipuri : **D 13,** care ar reprezenta sigilii folosite drept ştempluri şi **D 14,** ştampile propriu-zise. Folosirea acestor ştempluri şi sigilii este manifestată chiar înainte de epoca emiterii mărcilor poştale.

Din epoca 1859—1862 este ştampila oficiului telegrafic **(D 15)** din Iaşi : cerc dublu (23 şi 13 mm), avînd sus JASSY în caractere majuscule egiptene şi jos TELEGRAFU în caractere anticva, la stînga un vultur, la dreapta capul de bour, iar data la mijloc, sub formă de fracţie ordinară, fără indicaţie a anului (RR).

„Buletinul Telegrafo-Poştal" 1865, nr. 1, publică alte două ştampile care nu se întîlnesc niciodată pe mărci, deoarece se foloseau la închiderea plicurilor telegrafice de oficiul din Bucureşti : **D 15 a** de forma unui cerc simplu cu diametrul de 19 mm, avînd sus TELEGRAF şi POŞTĂ şi jos MILITARE, iar în litere majuscule egiptene, două steluţe laterale şi în centru o goarnă poştală străbătută de fulger ; **D 15 b** de forma unui cerc simplu cu diametrul de 19 mm, avînd inscripţia DIRECŢIA GENERALĂ A TELEGRAFELOR ŞI POŞTELOR în litere majuscule egiptene, iar în centru stema Principatelor Unite.

În 1871, serviciul telegrafic a fost reorganizat şi s-au emis mărci poştale speciale, pentru obliterarea cărora s-au folosit multe din ştempluri în curs, dar în special **B 32** şi, în fine, un ştemplu special **D 16** („COMPT. CONTROLATU") cu caractere capitale anticva, într-un dreptunghi (48 × 12 mm) cu colţurile rotunjite.

Pe un fragment foarte rău păstrat am întîlnit o ştampilă **(D 17)** de forma unui cerc simplu (24 mm), cu inscripţia în litere majuscule anticva OFICIUL TELEGRAFIC BUCURESCI, avînd în centru stema Principatelor Unite.

ŞTAMPILELE-TAXE

Primele ştampile pentru taxe **(D 18)** apar în 1869 sub forma unei cifre şi a cuvîntului BANI în caractere majuscule egiptene, într-un dreptunghi de dimensiuni variate, cu colţurile rotunjite (30 × 10), (28 × 8) etc.

Cunoaştem următoarele valori : 20 BANI (R), 28 BANI, 30 BANI, 55 BANI (R), 75 BANI (R) şi 85 BANI.

D 18

D 18

În 1870, apar valorile de 10 BANI şi 45 BANI, într-un dreptunghi 29 × 8½ mm **(D 19).**

ŞTAMPILELE POŞTEI FEROVIARE AMBULANTE

Prima cale ferată Bucureşti—Giurgiu, avînd o lungime prea mică, nu îngăduia înfiinţarea unor birouri feroviare ambulante, a căror existenţă e semnalată numai în 1875.

Ştemplul ce se folosea **(D 20),** avea următoarele caracteristici : o elipsă de 49 × 27 mm, sus POŞTA AMBULANTĂ, jos VERCIOROVA—BUCUREŞTI cu caractere majuscule anticva, în centru „Nr. 1" şi data pe trei rînduri, luna cu primele trei litere şi ultimele două cifre ale anului. Un ştemplu similar s-a folosit pe ruta BUCUREŞTI—JTZCANI.

În anul 1879, se întîlneşte ştampila **D 21** cu următoarele caracteristici: dublu cerc de 28 mm şi 16 mm, cu inscripţia VERCIOROVA—

D 20

D 21

BUCUREŞTI AMB No. IV şi, la mijloc, data pe trei rînduri, ca la precedenta ştampilă. Aceleaşi caracteristici le are şi ştemplul ITZCANI—BUCUREŞTI AMB. No. II.

ŞTAMPILELE OFICIILOR SECUNDARE ÎN GĂRILE C.F.R.

Punerea în funcţie a căilor ferate a prilejuit înfiinţarea unor oficii secundare în gări, oficii care nu au fost înzestrate cu ştempluri, ci foloseau ştemplurile în serviciu la căile ferate şi anume **D 22**, ştampile li-

D 22 Berheci

neare cu litere anticva de înălţimi şi grosimi diferite, fără încadrare: BEREŞTI (R), BERHECI (R).

ŞTAMPILELE POŞTEI MILITARE

În 1877, trupele ruse trecînd în Bulgaria, iar armata română luînd poziţie pe malul stîng al Dunării, cu acest prilej s-au înfiinţat următoarele oficii poştale militare: Cetatea, Desa, Fîntîna Banului, Gîrla Mare, Golenţi, Gruia, Galicea, Hunia, Maglavit, Moreni, Moţăţei, Negoiu, Piscu, Poiana, Salcia; după trecerea armatei romîne peste Dunăre, s-au

mai înfiinţat şi următoarele oficii pe teritoriul Bulgariei: Acer-Palanca, Belorado, Lom—Palanca, Nazîr—Mahala, Poradim, Rahova şi Verbiţa.

Ştampilele poştei militare ruse în Bulgaria sînt cunoscute, dar cele ale poştei militare romîne pe timpul campaniei 1877—1878 sînt încă nedescoperite. Cunoscutul istoriograf al poştei bulgare, D. Mincev, a ajuns la aceleaşi concluzii.

ŞTAMPILELE POŞTEI FLUVIALE

Pînă în 1881, Romînia nu avea vase care să asigure serviciul poştal. Condiţiile economice şi politice nu permiteau asemenea realizări. Traficul maritim era asigurat de vase franceze, austriece şi ruse, iar cel fluvial de societatea austriacă „Donau Dampfschiffahrt Geselschaft".

D 23 Brăila-Galatz

Singura ştampilă pe care o cunoaştem este aceea a cursei fluviale **(D 23)** cu aceste caracteristici: cerc dublu (31 şi 18 mm) „BRĂILA—GALATZ CURSA II", cu caractere anticva, data la mijloc pe un singur rînd şi anul prin ultimele două cifre. Ştampila se afla în curs la 1875.

POŞTA RURALĂ

Nevoia funcţionării poştei rurale s-a simţit chiar de la înfiinţarea serviciului poştal, iar dorinţa Direcţiei Poştelor de a-l extinde pe întregul teritoriu naţional s-a manifestat cu începere din mijlocul veacului al XIX-lea. Realizările nu au corespuns însă acestei dorinţe.

Începutul organizării serviciului poştal rural în Muntenia s-a concretizat prin decretul publicat în „Monitorul Oficial" nr. 7 din 1851, care în esenţă cuprindea următoarele dispoziţii.

Corespondenţa dintre cîrmuiri şi subcîrmuiri se va expedia de două ori pe săptămînă de la fiecare, prin dorobanţi călări, în zilele şi ceasurile hotărîte şi anume : plecarea de la cîrmuiri marţea şi sîmbăta la 10 dimineaţa, iar de la subcîrmuiri miercurea dimineaţa şi vinerea seara. Cu acest mijloc, acelaşi călăraş asigura ducerea şi întoarcerea, scutind astfel folosirea unui număr prea mare de dorobanţi.

Acolo unde, pentru a se duce la o subcîrmuire, dorobanţul trecea pe lîngă altă subcîrmuire, trebuia să transporte şi pachetul cu corespondenţa acelei subcîrmuiri ; iar pentru subcîrmuirile cu totul depărtate, se prevedea ca dorobanţii acestora să vină pînă la o subcîrmuire mai apropiată, unde să facă schimbul corespondenţelor cu dorobanţii care legau acea subcîrmuire cu cîrmuirea.

Pentru subcîrmuirile situate în apropiere de drumul poştelor regulate, s-a stabilit ca dorobanţii să vie pînă la cel mai apropiat releu de poştă, unde predau căpitanilor corespondenţa pe care o aduceau spre a fi expediată la cîrmuire şi primeau pe cea destinată pentru subcîrmuirea lor.

În cazuri urgente şi extraordinare, era cu putinţă să nu se aştepte zilele hotărîte şi se trimiteau dorobanţi speciali.

Prin aceeaşi poruncă se stabileşte să se expedieze corespondenţa satelor prin mijlocirea subcîrmuirilor de care depindeau, iar satele să trimită vătăşei în acest scop.

Cîrmuirile de judeţe trebuia să înainteze Departamentului din Năuntru un tablou arătător de zilele, orele pornirii şi sosirii expediţiilor între cîrmuiri şi subcîrmuiri, pentru a se putea urmări mersul corespondenţei oficiale în întreaga ţară.

După cum sînt redactate aceste instrucţiuni, rezultă că această organizare privea în deosebi corespondenţa oficială ; în privinţa scrisorilor particulare nu erau dispoziţii.

Este probabil că organizarea poştei rurale în Moldova era similară. În 1862 („Monitorul Oficial", pag. 825), s-a procedat la reorganizarea poştei rurale pentru ambele principate, dispunîndu-se crearea de agenţii la toate subprefecturile, agenţii puse şi la îndemîna particularilor.

Serviciul era asigurat fie prin funcţionari administrativi, fie prin particulari, care primeau o remiză de 10—20% asupra încasărilor, numiţi în baza recomandării prefectului. Minimul de remiză asigurat era de 25 lei, lunar.

Pentru realizarea acestei reforme, ministrul de finanţe Al. Cantacuzino intervine la Ministerul de Interne, cerîndu-i concursul pentru realizarea serviciului care tindea să asigure funcţionarea poştei rurale pentru particulari.

Sîntem de aceeaşi părere cu Const. Minescu, care arată că această organizare a rămas în cea mai mare parte nerealizată. Bănuim că Direcţia Poştelor a stabilit, pe lîngă oficiile existente, şi altele în cîteva centre importante de legătură şi la punctele de trecere a graniţei. A trage un argument pe baza hărţii austriece din 1854 este un non sens, deoarece — în primul rînd — ea a fost întocmită cu opt ani înainte de organizarea pe care o analizăm iar, pe de altă parte, ea nu indică existenţa oficiilor decît în capitalele de judeţe şi în unele puncte de graniţă, pe cînd toate celelalte localităţi erau numai releurile de cai, care nu au avut niciodată caracter de birou poştal.

„Monitorul Oficial" din 6.09.1861 constată existenţa oficiilor din oraşe şi a următoarelor oficii, care nu aveau caracter orăşenesc : Bechetul, Verciorova, Predeal, Gruia, Cîineni la graniţă şi Ţînţăreni, care era un punct de legătură de oarecare importanţă. Rezultă că organizarea poştei rurale era incompletă. O realizare de oarecare importanţă a fost obţinută numai prin decretul nr. 317 din 26.02.1865 şi datorită stăruinţelor directorului poştelor din acea vreme, Cezar Liebrecht, care stabilise personal special în judeţele Dîmboviţa, Olt, Botoşani, Prahova, Dolj, Ialomiţa, Gorj, Buzău, Teleorman, Iaşi, Muscel ; ca urmare, cea mai mare parte a ştampilelor rurale identificate sînt din aceste judeţe, pe cînd în celelalte serviciul era asigurat prin personal nespecializat, plătit cu remiză.

În partea istorică am reprodus, după „Buletinul Telegrafo-Poştal", nr. 24/865, tabloul organizării poştei rurale, aşa cum era proiectată. Nu se pot face afirmaţii sigure asupra datei de deschidere a fiecăruia din aceste birouri poştale şi a momentului cînd au primit ştempluri poştale. Confecţionarea unor ştempluri de diferite tipuri dovedeşte că Direcţia Poştelor activa numai pe măsura posibilităţilor de fapt.

Ordinul circular nr. 1 127/864 semnat după patru ani de experienţă de ministrul de interne Mihail Kogălniceanu constată că realizările serviciului poştal rural erau inexistente. Numai un mic număr de judeţe alocaseră mijloace bugetare în 1864, iar mai tîrziu n-au mai alocat nimic. Aceste alocaţii reprezentau sume atît de mici şi rău folosite, încît nu ofereau garanţia că serviciul se va îndeplini cu regularitate şi preciziune.

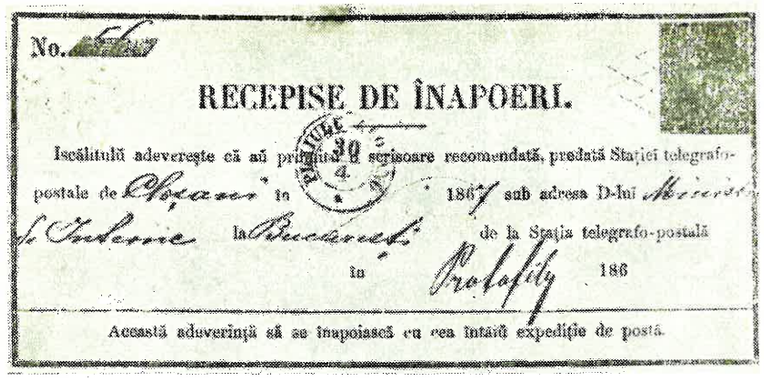
No. 56

RECEPISE DE ÎNAPOERI.

Iscălitulŭ adevereşte că aŭ primit o scrisoare recomendată, predată Staţiei telegrafo-postale de Cloşani în 1867 sub adresa D-lui Ministru de Interne la Bucureşti de la Staţia telegrafo-postală în Protofily 186

Această adeverinţă să se înapoiască cu cea întâiŭ expediţie de postă.

E 1 Plaiulu Kloşanu

E 1 Blahniţa şi Câmpulu

Organizarea poştei rurale nu putea să fie pusă efectiv în aplicare, spunea Mihail Kogălniceanu.

Categoria ştampilelor poştale rurale reprezintă partea cea mai puţin realizată a lucrării noastre şi numărul ştampilelor necunoscute este desigur destul de mare. Ceea ce este sigur, în privinţa ştampilelor poştei rurale pînă în 1870, este că ele nu cuprind numele localităţii de reşedinţă a biroului poştal, ci numele subprefecturii (excepţie pentru punctele de graniţă şi anumite centre ca Alexandria şi Ţînţăreni).

Avem siguranţă că s-au folosit, înainte de 1865, ştampilele **E 1—E 2.**

E 2 Bahluiu

E 2 Brăneşti

E 3 Dist. Ialomiţa Pl. Borcii

E 3 Dist. Ialomiţa Pl. Cîmpului

Ştampila **E 1** are caracterele următoare : dublu cerc (22 mm şi 13 mm), caractere egiptene, mai mari decît ale ştampilelor **B 8—10,** jos o floare, data în centru, iar ziua şi luna în fracţie. Dintre acestea se cunosc : BLAHNIŢA (RR), PLAIULU KLOSANU (RR), CAMPULU (RR), MOTRULU DE SUS (RR), MOTRULU DE JOS (RR). Acestea erau plăşi ale aceluiaşi judeţ, Mehedinţi, dovadă că în acest punct înfăptuirea reformei era îndeaproape urmărită.

E 2 este în dublu cerc (26 mm şi 15 mm) cu caractere majuscule egiptene, agrafă bogată şi data în centru manuscrisă : BAHLUIU (R), BRĂNEŞTI (R).

Emisiunea ştampilelor Liebrecht, care este cunoscută în jurul anului 1865, există în trei tipuri **(E 3—E 5).**

E 3 are aceste caracteristici : dublu cerc, inscripţia în caractere majuscule egiptene, numele judeţului sus şi al plăşii jos, data la mijloc, fracţie în cifre arabe (zi şi lună) şi o steluţă în fiecare parte laterală. Dintre acestea sînt cunoscute :

— DIST. BOTOŞANI : PL. SIRET, PL. COŞULA, PL. MILETIN ;

— DIST. DÎMBOVIŢA : PL. PLAIURILE UNITE, PL. IALOMIŢA, PL. BOLINTIN ;

— DIST. DOROHOI : PL. HERTA, PL. BASEUL, PL. PRUTU DE SUS ;

— DIST. OLTUL : PL. ŞERBĂNEŞTI, PL. OLTULUI, PL. MIJLOCUL ;

— DIST. DOLJIU : PL. BALTA ;

— DIST. PRAHOVA : PL. TELEAJEN, PL. SCHITU LESPEZI, PL. CÎMPU ;

— DIST. R. SĂRAT : PL. GRĂDIȘTEA, PL. MARGINEA DE JOS, PL. RÂMNICUL ;
— DIST. TELEORMAN : PL. TÂRGULUI ;
— DIST. VLAȘCA : PL. GRĂDIȘTEA, PL. MARGINEI ;
— DIST. IALOMIȚA : PL. CÂMPULUI, PL. IALOMIȚA, PL. BORCII.

E 4 Pl. Dîmboviţa
Dist. Ilfovu

E 4 Pl. Olteniţa
Dist. Ilfovu

E 5 Com. rur. Horedu
Dist. Vîlcea

E 4 este similară cu ştampila precedentă, avînd numele plăşii sus şi al judeţului jos. Se cunosc următoarele ştampile :
— DIST. BUZĂU : PL. TOHANI, PL. SARATII, PL. SLĂNICU ;
— DIST. ILFOV : PL. OLTENIȚA, PL. DÎMBOVIȚA, PL. NEGOEŞTI, PL. SNAGOVU ;
— DIST. PUTNA : PL. BILIEŞTI, PL. ZĂBRĂUȚI, PL. MUNTELE, PL. VRANCEA ;
— DIST. ROMAN : PL. MOLDOVEI, PL. SIRETU DE JOS, PL. FUNDULUI ;
— DIST. NEAMȚU : PL. MUNTELE.
Aceste ştampile sînt desigur mult ulterioare (1872 ?).

E 5 este o ştampilă cu dublu cerc (26 mm şi 14 mm), cu caractere anticva, data sub formă de fracţie (zi şi luna) în cifre arabe şi floricele laterale : COM. RUR. HOREDU DIST. VÂLCEA.

E 6 Jud. Muscel Pl. Podgoria

E 6 e în formă de cerc simplu (17 mm), cu caractere anticva şi data în centru ; este similară cu **B 32.** Sînt cunoscute ştampilele următoare :
— JUD. MUSCEL : PL. ARGEŞULUI, PL. PODGORIA, PL. DÎMBOVIȚA, PL. RÂURILOR ;
— JUD. ILFOV : PL. DÎMBOVIȚA ;
— JUD. VASLUI : COM. CRASNA, COM. STEMNICU, POST. RUR. FUNDURILE, POST RUR. PUNGEŞTI.

E 7 e în formă de cerc simplu (23 mm), cu caractere anticva, data la mijloc, iar numele judeţului sus şi al plăşii jos :
— JUD. BUZĂU : PL. BUZĂU, PL. SARATII, PL. MANCIU ;
— JUD. OLTU : PL. OLTU, PL. ŞERBĂNEŞTI, PL. VEDEA ;
— JUD. ROMANAȚI : PL. OLTEȚU, PL. OLTUL DE SUS ;
— JUD. TECUCI : PL. BERLAD, PL. NICOREŞTI, PL. ZELETIN ;
— JUD. COVURLUI : PL. PRUTU ;
— JUD. GOR-JIU : PL. NOVACI, PL. JIULUI, PL. GILORTU ;
— JUD. DÎMBOVIȚA : PL. BOLINTIN ;
— JUD. PUTNA : POST. RUR. RĂCĂCIUNI.

E 8 e în formă de cerc dublu, cu caractere anticva, numele plăşii sus şi al judeţului jos, steluţe laterale şi data în centru :
— JUD. IASSY : COM. TOMEŞTI, PL. CODRU, PL. STAVNICU, PL. BAHLUIU ;
— JUD. BOTOŞANI : PL. ŞTEFĂNEŞTI ;
— JUD. ARGEŞ : POST. RUR. PL. COTMEANA, POST RUR. PL. TOPOLOG ;
— JUD. MEHEDINȚI : PL. CAMPU ;
— JUD. PRAHOVA : URB. SLĂNICU ;
— JUD. DOLJU (25 mm) : PL. BALTA.

E 9 este în formă de cerc simplu (23 mm), cu mici caractere anticva şi data în centru :
— JUD. DÎMBOVIȚA : PL. BOLINTIN, PL. IALOMIȚA ;
— JUD. VLAŞCA : PL. NEAJLOVU ;
— JUD. ILFOVU : PL. OLTENIȚA, PL. SNAGOV ;
— JUD. TUTOVA : PL. COROIUL ;
— JUD. NEAMȚU : PL. MIJLOCUL (anul în patru cifre).

E 10 Jud. Tecuci
Pl. Nicoreşci

E 10 Jud. Romanaţi
Pl. Oltu de Sus

E 12 Jud. Ilfov
Com. Dridu Sărindarele

E 14 Jud. Dembovița
Com. Răsvad

E 14 Jud. Dîmboviţa
Pl. Ialomiţa

E 15 Glavaciocu

E 10 are aceleaşi caracteristici cu caractere anticva mari :
— JUD. TECUCI : PL. NICORESCI ;
— JUD. ROMANAŢI : PL. OLTUL DE SUS ;
— JUD. DOROHOI : COM. DARABANI.

E 11 are caracteristicile : cerc simplu (21 mm), caractere anticva, o mică steluţă jos şi data în centru : FIERBINŢI ; cercul de 23 mm şi anul din patru cifre : BUDEŞTI, DOMNEŞTI, COŢOFENI.

E 12 e de forma unui cerc simplu (21—25 mm), cu caractere anticva şi data în centru în general manuscrisă :
— JUD. ILFOV : COM. OBILEŞTII NOI, COM. CORNETU, COM. HERĂŞTI, COM. VÎRTEJU, COM. POENARII, COM. BUDESCI, COM. HOTARELE, COM. ŢIGĂNIA CRIVINA, COM. DRIDU SĂRINDARELE ;
— JUD. GORJIU : COM. VULCANU ;
— JUD. DEMBOVIŢA : COM. FINTA ;
— JUD. VÂLCEA : COM. GOVORA, COM. STĂNEŞTI.

E 13 are caracteristicile : cerc simplu (26 mm), cu caractere anticva şi data în centru :
PLASA FUNDULUI, COM. RUŞI ;
PLASA SIR. DE SUS, COM. TARCASENI, COM. OŢELARII.

E 14 e de forma unui cerc simplu (20...35 mm) cu caractere anticva, data în centru şi anul cu patru cifre :
— JUD. PUTNA : COM. PUFEŞTI, COM. PĂDURENI, COM. PĂUNESCI, COM. ORBENII DE SUS, COM. VIZANTEA, COM. SASCUTU, COM. PANAVA, COM. STRACANII DE SUS, COM. BRĂTINEŞTI, COM. SCURTA, COM. CIUŞLA, COM. SURATA ;
— JUD. COVURLUI : PL. PRUTU ;
— JUD. DEMBOVIŢA : COM. COLANU, COM. COMISANI, COM. PICIOR DE MUNTE, COM. POTLOGI, COM. PRIBOJUL, COM. VĂCĂRESCI, COM. SOTANGA, COM. SĂCUIENI, PL. BOLINTIN, PL. IALOMIŢA ;
— JUD. ROMANAŢI : PL. OLTU DE SUS, PL. OLTEŢU.

E 15 cu forma unui cerc simplu (21 mm), cu numele biroului în caractere egiptene, data în centru, iar anul prin ultimele două cifre (aceste ştampile fiind asemănătoare cu **B 29—31)** : CALNIŞTEA (R), GLAVACIOCU (R) şi NEAJLOVU (R).

E 16 e de forma unui cerc simplu (24 mm), cu caractere anticva, data în centru, anul cu patru cifre :
— JUD. PUTNA : COM. TRIFEŞTI, COM. BILIESCII, COM. SOVEJA, COM. VĂRSĂTURA, COM. NĂMOLOASA, COM. PATEŞTI, COM. BUCURESCII, COM. DOMNESCII, COM. MĂNĂSESCII, COM. JARASCE ;
— JUD. NEAMŢU : PL. MIJLOCUL.

E 17 are forma unui cerc simplu (22 mm), cu caractere anticva, jos trei floricele şi data manuscrisă : FILIPESCI.

E 18 are la fel forma de cerc simplu (22 mm), cu caractere anticva fine, judeţul sus, comuna jos şi data în centru (adesea manuscrisă) :
— JUD. ILFOV : OBILESCII VECHI, OBILESCII NOUI, POENARII,

CORNETU, BUDESCI, LUICA COTROCENI, AFUMAŢI, PITEASCA — PASĂREA ;
— JUD. VÂLCEA : STĂNEŞTI (25 mm), GOVORA ;
— JUD. DEMBOVIŢA : BUZA, FINTA, PL. BOLINTIN.

E 19 are caracteristicile : cerc simplu (20 mm), cu caractere anticva, data în centru şi jos o steluţă cu şase raze : DOMNEŞTI (23 mm, anul întreg) ; FIERBINŢI.

E 18 Jud. Ilfov Com. Obilesci Noui

E 20

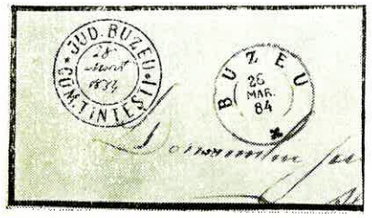

E 20

E 22

E 20 are forma de dublu cerc (27 mm şi 15 mm), cu caractere anticva, pe laturi două floricele, data în centru, iar anul cu ultimele două cifre :
— JUD. BUZĂU : COM. PADINA, COM. ŢINTEŞTI ;
— JUD. ARGEŞU : POST. RUR. PL. COTMEANA ;
— DIST. DÎMBOVIŢA : PL. BOLINTIN.

E 21 este la fel cu precedenta ştampilă, fără floricele laterale : PLEŞCOIU.

E 22 e în formă de dublu cerc (30 mm şi 19 mm), cu caractere anticva şi data în centru : JUD. ROMANAŢI, PL. OLTEŢU, GARA BALSIU. Această ştampilă, deşi poartă indicarea de gară, are caracterul de poştă rurală din cauza indicaţiei judeţului şi plăşii, iar gara slujea numai ca centru de legătură.

E 23 e la fel în formă de dublu cerc (23 mm şi 14 mm), cu caractere anticva, data în centru şi o floare jos : ALBEŞTI. Această ştampilă este asemănătoare cu ştampila **B 62,** dovedind că ştampilele de această categorie ale poştei urbane tind a se generaliza şi pentru poşta rurală.

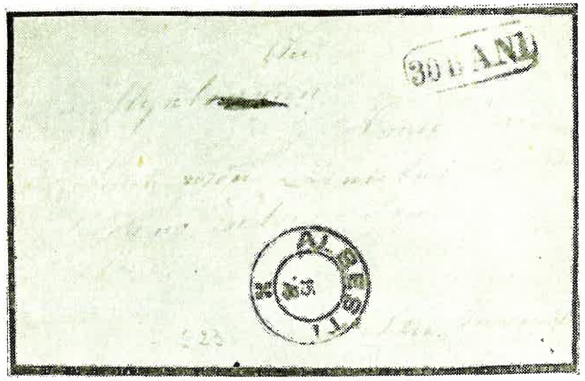

E 23 şi D 18

În general, toate ştampilele poştei rurale pînă în 1881 sînt rare. Foarte puţine se întîlnesc complete şi citeţe. Bine înţeles că altele noi pot fi oricînd semnalate.

ŞTAMPILELE POŞTELOR STRĂINE

POŞTA IMPERIALĂ ŞI REPUBLICANĂ FRANCEZĂ

Amintim că emisiunile de mărci poştale romîneşti din anii 1872—1880 au fost executate fie în Franţa, fie cu clişee lucrate în Franţa şi s-au inspirat, în privinţa desenului, din primele emisiuni ale acestei ţări.

Franţa a căutat să păstreze legătura cu Principatele Romîne prin înfiinţarea, în mijlocul veacului al XIX-lea, a unor oficii poştale pe teritoriul acestor principate. Date exacte nu se găsesc în arhivele naţionale şi n-au fost consemnate de autorii care s-au ocupat de această problemă, C. Minescu, istoriograful poştei romîne şi F. Doé, istoriograful ştampilelor poştei franceze.

Ceea ce putem constata din cercetarea ştampilelor, ca dovadă de importanţa lor din punct de vedere istoric, este că — începînd din 1855—1856 — funcţionau pe teritoriul principatelor birourile din Galatz (Moldavie) şi Ibraila (Valachie) iar în Dobrogea la Sulina, Tulcea şi Kustendje, ultimele localităţi fiind situate pe teritoriul, în acea vreme, sub stăpînire turcească, iar în 1879 — alipit la Romînia.

Ştampilele ce se întîlnesc sînt în formă de romb punctat cu diagonalele de 23×27 mm, iar înălţimea cifrelor este de 4 mm sau 7 mm.

	F 1 = 4 mm	**F 2** = 7 mm
GALATZ	4008 (RR)	5085 (RR)
IBRAILA	4009 (RR)	5087 (RR)
SULINA	4015 (RRR)	5099 (RRR)
TULSCHA	4017 (RRR)	5102 (RRR)

Cele mai vechi sînt cele din categoria **F 1.**

În afară de ştampila în formă de romb, se aplica şi aceea a biroului poştal de expediţie, care era folosită şi ca ştampilă de sosire la destinaţie.

F 3 este o ştampilă cu triple cercuri, din care cel exterior e format din puncte, cu diametrele de 24 mm, 20 mm şi 12 mm, iar inscripţia în caractere Didot, cu data în centru şi anul indicat prin ultimele două cifre.

F 4 este în dublu cerc (22 mm şi 14 mm) şi data ca la precedentele ştampile.

F 1

F 2

F 3 Ibrăila Valachie

F 2 Sulina

F 3 Sulina *F 4* Kustendje

Sînt cunoscute următoarele ştampile :

— **F 3** GALATZ (Moldavie) (RR) ;
— **F 3** IBRAILA (Valachie) (RR) ;
— **F 3** SULINA TURQ. D'EUROPE (RRR) ;
— **F 3** TULSCHA TURQ. D'EUROPE (RRR) ;
— **F 4** KUSTENDJE TURQ. D'EUROPE (RRR).

Toate aceste ştampile se întîlnesc în negru şi albastru deschis. Cele expuse mai sus sînt confirmate în lucrarea lui F. Doé „Les estampilles postales françaises". François Langlois arată că, în 1865, ştemplul **F 3** IBRAILA a fost înlocuit, cel de al doilea deosebindu-se de primul prin aceea că distanţa între literele inscripţiilor este mai mare **(F 5).**

La o dată necunoscută, dar pe care o bănuim către finele anului 1866, birourile poştei franceze din Brăila şi Galaţi au încetat să funcţioneze. Formulăm această prezumţie din faptul că Franţa, care susţinea din punct de vedere politic principatul romîn, va fi satisfăcut dorinţa guvernului ţării de a se desfiinţa poştele străine care funcţionau pe teritoriul romîn.

Oficiile poştale dobrogene au fost desfiinţate în 1871, ca urmare a invaziei teritoriului francez de către armata germană, ceea ce a adus după sine desfiinţarea unui mare număr de birouri poştale franceze din Orient.

POŞTA REGALĂ GRECEASCĂ

Informaţiile cele mai sigure asupra funcţionării poştei greceşti în Principatele Dunărene ne sînt date de Alexandru G. Argyropulos, din Atena, care este cel mai desăvîrşit cunoscător în această materie şi posesorul unor piese rarisime, sprijinitoare ale demonstraţiilor sale.

Nu s-a putut determina data exactă a deschiderii oficiilor poştei greceşti, documentul cel mai vechi fiind tabelul oficiilor existente în 1862, publicat de directorul Poştelor, Th. Leonardos.

Pentru teritoriul Principatelor Dunărene, s-au aflat scrisori cu ştampilele poştei greceşti începînd din anul 1857, adică anterior emiterii primelor mărci de către Grecia.

Ştemplurile folosite **(G 1)** erau cu dublu cerc (21 mm şi 12 mm), avînd inscripţia în litere majuscule greceşti, data în centru şi anul indicat prin ultimele două cifre. Dintre ele sînt cunoscute : BOICORESTI (VLAHIA), IBRAILA (VLAHIA) şi GALAZION (MOLDAVIA).

În tabelul directorului Th. Leonardos, sînt trecute şi oficiile din Iaşi şi Sulina. Al. Argyropulos este de părere că aceste oficii au fost numai proiectate. Ele sînt, totuşi, semnalate de alţi autori.

După apariţia mărcilor poştale, s-au introdus — după modelul poştei franceze — ştempluri în formă de romb, format din puncte, cu numărul indicativ al biroului respectiv **G 2.**

Pe baza scrisorilor pe care le deţine, Al. Argyropulos a putut să determine în mod sigur numărul oficiilor din Brăila (101) şi Bucureşti (102) şi, cu probabilitate, numărul celor din Galaţi (100) şi Sulina (133) (?).

G 1

G 2 Ibraila

G 1 Boykoyresti şi Ibraila

Toate categoriile de ştampile ale poştei greceşti în Principatele Dunărene sînt foarte rare. Ele se întîlnesc fie în negru, fie în albastru uleios.

POŞTA IMPERIALĂ RUSĂ

În urma păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774) necesităţile de ordin politic ale imperiului rus impuneau crearea unei reţele de comunicaţii cît mai sigure şi grabnice cu Constantinopolul, aşa că mijloacele materiale ale poştelor din Moldova şi Muntenia au fost folosite în acest scop. Imperiul rus era în plină expansiune politică, iar cel otoman — sub a cărui vasalitate se găseau Principatele Dunărene — nu avea putinţa să se opună orientării politicii celei noi a Principatelor, care căutau sprijin în puternicul aliat rus, ce le oferea asigurarea independenţei naţionale.

Primul act oficial cunoscut privind legăturile poştei autohtone cu poşta rusă este hrisovul din 1810, care reglementa funcţionarea acestei poşte în Muntenia. Este de presupus, din cauza situaţiei politice din acea vreme, că acest hrisov reglementa o situaţie de fapt existentă şi este de închipuit că în Moldova era aceeaşi stare. Marele îndrumător al poştelor din Principatele Dunărene a fost generalul Kiseleff, a cărui influenţă organizatorică s-a resimţit, de altfel, în nenumărate alte direcţii.

Poşta rusă a coexistat cu poştele principatelor. Mijloacele de transport erau cele locale, autohtonii avînd drept sarcină principală asigurarea vehiculării, în timp ce funcţionarii imperiali ruşi aveau sarcina de a însoţi trimiterile poştale şi de a accelera călătoriile, aşa încît pe de o parte siguranţa, iar pe de altă parte iuţeala de transport aveau drept rezultat că poşta rusă era preferată poştelor autohtone, mai cu seamă în privinţa trimiterilor către sau de la Constantinopol, deoarece poştele principatelor nu erau în măsură de a asigura traficul extern.

Cea mai veche categorie de ştampile cunoscute este **(H 1)** în caractere majuscule chirilice (3—4 mm) : BUKAREST (RR) ; IASSI (RR) ; FOCŞANI (RRR).

Aceste ştampile cuprind numai numele oficiului, fără altă indicaţie. Tuşul folosit era negru. Ştampilele poştei ruse se întîlnesc pe dosul plicului, controlînd sistemul de închidere al acestuia.

Am constatat apariţia după anul 1838 a unei noi categorii de ştampile **(H 2)**. Pe primul rînd se află numele oficiului în caractere chirilice (2 mm), iar dedesubt data (ziua în cifre arabe, luna în litere chirilice şi anul întreg) : BUKAREST ; GALAZ ; IASSI.

H 3 este identică cu cele precedente, cu deosebirea că prima literă a oficiului şi a lunii este, în ambele cazuri, mai înaltă decît restul inscripţiei : BUKAREST.

H 4 este identică cu cele precedente, purtînd în plus menţiunile „primit" sau „expediat".

YASSAKH POLUTCHENO (primit la Iaşi) (R).
BUKAREST OTPR (Bucureşti expediat) (R).
JASSI OTPRAVLENO (Iaşi expediat) (R).
IZ GALATZA OTPRAV (Galaţi expediat) (R).

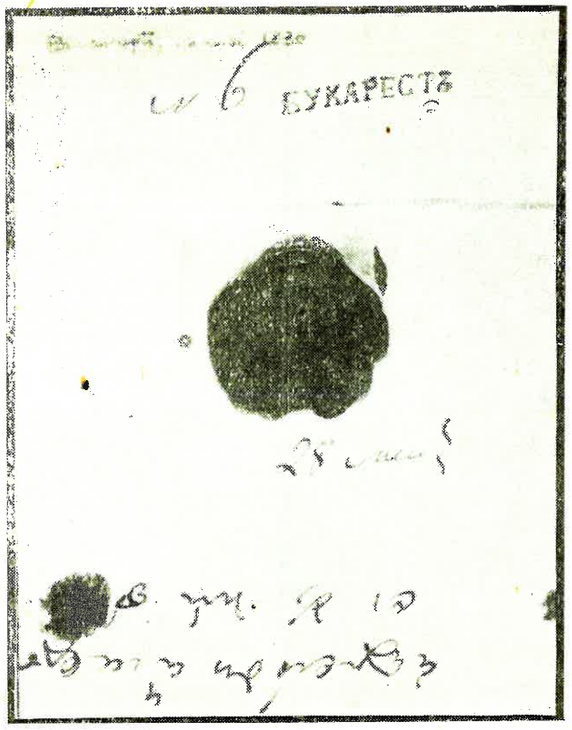

H 1 Bukarest

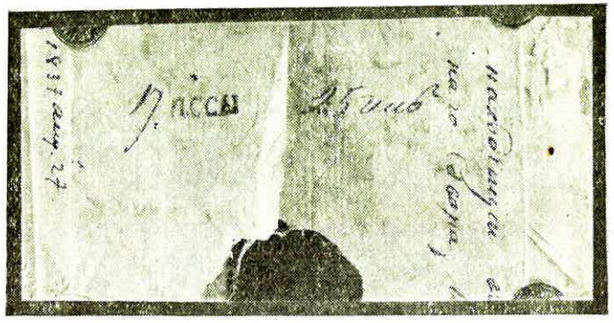

H 1 Jassi

H 2 Iassi

H 2 Bukarest

H 3 Bukurest

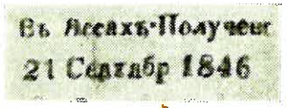

H 4

H 4

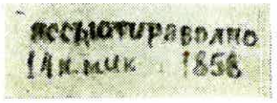

H 4

H 5 Iassi

H 6 Skulyan

H 7 Bukarest

H 7 Galatz

H 7 Iassi

Ed. Cohen arată că, la ştampilele liniare descrise mai sus, se întîmplă anumite inversări de litere sau înlocuiri cu caractere diferite de restul textului şi emite părerea că aceste ştempluri erau confecţionate din caractere mobile, ceea ce explică această situaţie.

H 5 este în dublu cerc (30 mm şi 22 mm), avînd în centru anul întreg, dedesubt luna şi ziua şi sus între cercuri (IASSI) (RR).

H 6 este în dublu cerc (29 mm şi 18 mm), avînd în centru data sub formă de fracţie în cifre arabe, iar jos între cercuri o mică agrafă : SKULYANY (în caractere egiptene) (RR).

În 1860, au fost puse în circulaţie ştemplurile cu cerc simplu **(H 7),** cu diametrul de 24 mm, avînd numele oficiului în litere chirilice, data la mijloc, luna prin cele trei litere iniţiale, şi anul întreg : BUKAREST (R) ; GALATZ (R) şi IASSI. Aceste ştampile apar cu tuş albastru.

La o dată neprecizată (probabil 1865, data emiterii mărcilor ruse pentru Levant), A. şi B. Birnbach consemnează că oficiul rus din Galaţi asigura legătura cu străinătatea pe cale maritimă prin vase ale unor societăţi de navigaţie ruse.

Ed. Cohen semnalează de asemenea agenţia din Tulcea care funcţiona încă în 1881 : „O chestiune care n-a putut fi încă definitiv elucidată este aceea de a şti dacă oficiile poştale ruse au utilizat mărci poştale. S. Pringara afirmă, în lucrarea sa, că mărcile obişnuite ruseşti din emisiunea 1858 au fost introduse la 24 noiembrie 1862 în birourile consulare din Principatele Dunărene. Această afirmaţie atît de precisă trebuie să se întemeieze pe anumite documente oficiale de care autorul a avut cunoştinţă. Totuşi, trebuie să mărturisesc că n-am întîlnit scrisori transportate de poşta rusească în Principate purtînd mărci poştale".

Din informaţiile obţinute de Ed. Cohen de la S. Tchilinghirian, rezultă că au funcţionat două societăţi de navigaţie rusă.

H 8

H 9

Prima, „ROPIT", efectua legătura dintre anumite porturi dobrogene şi Levant, avînd o agenţie la Tulcea şi, probabil, altele la Sulina şi Constanţa. S. Tchilinghirian cunoaşte o scrisoare expediată din Tulcea la Alep purtînd o marcă de 7 kop, Levant rus, emisiunea 1879. Scrisoarea este obliterată cu o ştampilă **(H 8)** circulară, cu diametrul de 30 mm, purtînd literele slave „ROPIT", iar jos TULCISK

AGENTSTVO ; o a doua scrisoare expediată din Tulcea la Constantinopol poartă aceeaşi ştampilă şi aceeaşi marcă.

Cea de a doua societate de navigaţie este „OBŞCESTVO CERNOMORSKO-DUNAISKAGO PAROHODSTVA" (Compania de navigaţie pe Marea Neagră şi pe Dunăre). Ştempelul folosit pe nava acestei întreprinderi era un dublu cerc cu diametrele de 33 mm şi 28 mm, cu numele întreprinderii circular, în caracter chirilic, iar în mijloc PAROHOD „BOLGARIEA" (vaporul Bulgaria) **(H 9).**

Această piesă, a cărei dată este necunoscută, a fost semnalată de Knopf-Goldberg într-un articol publicat în „Mittel deutsche Philatelisten Zeitung" din decembrie 1899. (Ed. Cohen, „Poşta Imperială Rusă în Principatele Romîne").

H 10 este sigiliul poştal al carantinei ruse din Bucureşti în anul 1838 : un cerc simplu, cu diametrul de 28 mm şi inscripţia în litere majuscule chirilice : BIROUL POŞTAL DIN BUCUREŞTI PENTRU EXPEDIŢIILE PESTE GRANIŢĂ. Perforările acestei scrisori, exemplar unic, care, face parte din colecţia N. Triscovici, dovedesc trecerea ei prin etuvă.

În urma cercetărilor efectuate de D. N. Mincev („Filatelia", 1963, nr. 1/2), cunoaştem următoarele privitor la poşta rusă de campanie în timpul războiului din 1877/78.

Primele releuri poştale s-au înfiinţat în decembrie 1877 pe baza ordinului şefului de stat major rus, generalul lt. Nepokoiciţki, publicat în ziarul „Letucii voenii listoc", organul oficial al armatei ruse în Bulgaria.

Ordinul prevedea înfiinţarea a patru releuri poştale din care unul, la Siştov, avea legătură spre Rusia prin Zimnicea şi Bragadiru. Birourile poştale ruse de campanie erau în primul moment numai în serviciul armatei, iar mai tîrziu au primit şi corespondenţă particulară. Se acceptau scrisori expediate din Bulgaria pentru Romînia şi mai departe pentru străinătate, cît şi scrisori din Romînia pentru Bulgaria.

H 11

Corespondenţa ostaşilor era exceptată de plata taxelor poştale şi purta o ştampilă specială **(H 11),** în formă de dreptunghi, cu colţurile tăiate (37 × 14 mm).

Această ştampilă se întîlneşte aplicată pe scrisori expediate prin birourile poştale ruse din Romînia şi era probabil folosită de aceleaşi birouri poştale din Bulgaria.

Serviciul poştei ruse de campanie folosea însă şi ştempluri obliterante pentru corespondenţa normală, asemănătoare cu cele folosite la acea epocă în Rusia.

Pînă acum se cunosc următoarele categorii de ştampile :

H 12 este în dublu cerc cu diametrul de 30 mm şi inscripţia POLEVAIA POST CONTORA (BIROUL POŞTAL CENTRAL), iar dedesubt, în paranteză, numărul oficiului poştal. Se cunosc numerele de la 1 la 3, avînd în centru data pe trei rînduri şi anul complet.

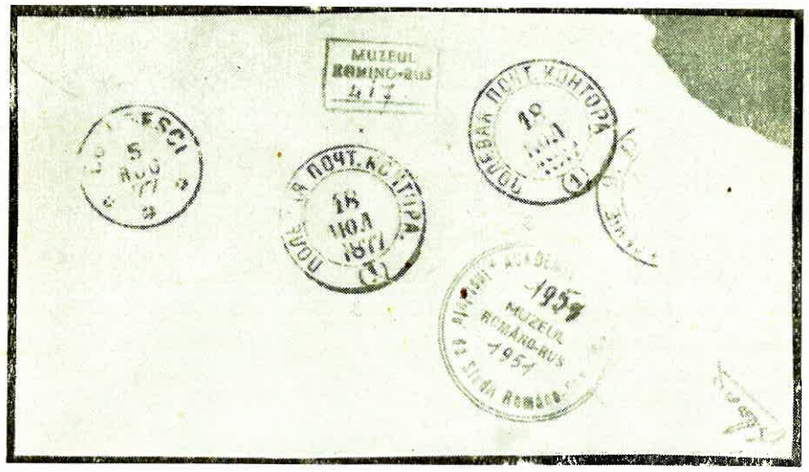

H 12

H 13 este identică cu precedenta, avînd inscripţia SERVICIUL POŞTAL MILITAR, iar celelalte elemente ca la **H 12.**

H 14, identică şi ea cu cele precedente, are inscripţia SERVICIUL POŞTAL MILITAR nr. 3, iar data ca la precedentele.

H 14

Scrisorile expediate prin poşta militară rusă erau francate cu mărci poştale ruseşti. În lipsa unor asemenea mărci, taxa era plătită în numerar. Totuşi, poşta militară rusă accepta şi mărci poştale romîneşti. Ca atare, se găsesc scrisori purtînd mărci romîneşti obliterate cu ştampilele **H 12—14.**

Sistemul exploatării transporturilor în Principatele Dunărene la începutul veacului al XIX-lea era acela al concesiunii libere, ceea ce însemna că exploatarea se făcea de concesionar, iar folosirea era în acelaşi timp la dispoziţia serviciilor de stat, cît şi a particularilor. Cum principatele nu aveau desemnat un personal special pentru serviciul de poştă decît în centrele cele mai importante, manipularea trimiterilor poştale pe traseu era în atribuţia căpitanilor de poştă şi a surugiilor.

Această organizaţie dădea naştere la multe nemulţumiri deoarece, pe de o parte, căpitanii de poştă nu aveau cunoştinţele trebuincioase iar, pe de altă parte, pentru că atenţia lor era, în primul rînd, îndreptată asupra transportului călătorilor şi a vehiculelor, asupra îngrijirii cailor, a aprovizionării etc.

Guvernul austriac a profitat de această situaţie pentru a impune un personal special care să întovărăşească trimiterile pe drum, ceea ce avea drept rezultat siguranţa şi iuţeala transporturilor.

Această împrejurare şi aceea că poşta austriacă era în măsură să asigure trimiterile peste graniţă, explică de ce această poştă a reuşit să întreacă poşta de stat a principatelor. Guvernul austriac, care avea dorinţa de acaparare politică a Principatelor Dunărene şi o mare experienţă în această direcţie, organizase încetul cu încetul o reţea de oficii proprii, de natură a asigura legătura între toate centrele cele mai importante.

H. şi B. Birnbach, care au avut drept izvor Arhivele de Stat austriece, mult mai complete decît cele romîne, consemnează că organizarea poştală austriacă era asigurată în timp de pace de consul şi în timp de război de militari. Primul oficiu consular a fost înfiinţat la Craiova în anul 1732.

Calea obişnuită a legăturilor poştale între Viena şi Constantinopol la finele veacului al XVIII-lea se făcea prin Serbia, în acea vreme provincie a Imperiului otoman. În anii 1791—92, din cauza mişcărilor de eliberare a sîrbilor, trimiterile poştale se efectuau prin Sibiu şi Bucureşti.

În 1803, un serviciu permanent a fost stabilit între centrul Europei şi Turcia pe aceeaşi cale : Piteşti, Bucureşti, Giurgiu.

În 1820, s-a stabilit o legătură, specială pentru Moldova, prin Cernăuţi, Botoşani, Iaşi.

După aceşti autori, datele de deschidere a oficiilor poştale consulare sînt următoarele :

Kraiowa	1732 (?)	Ibrăila	1845
Jassy	1822	Piatra	1855
Bukarest	1832	Plojestie	1858
Galatzi	1833	Tekutsch	1858
Botuschani	1833	Cîmpina	?

Ed. Müller mai aminteşte şi următoarele date de deschidere de oficii poştale consulare :

Bacău	1858	Berlad	1858
Fokschan	1858	Giurgevo	1858
Piteschti	1855	Roman	1858
Slatina	1855	Waslui	1855

Nu putem împărtăşi părerea care susţine că birourile poştei austriece în Principatele Dunărene s-au deschis în 1858 şi 1854, deoarece sînt atestate ştampilări de la începutul veacului al XIX-lea.

I 1 este o ştampilă rotundă, care s-a pus în funcţie la o dată ce nu se poate preciza, de forma unui cerc simplu (23 mm), cu caractere majuscule egiptene. Această ştampilă se întîlneşte fără dată în centru sau cu data manuscrisă : POST. EXPE. KRAIOWA (RR).

I 2 este o ştampilă poştală a consulatului Austriei din Moldova, liniară, cu inscripţia MOLDAU, încadrată într-un dreptunghi de 35×10 mm din anul 1811 (RRR).

I 3 este o ştampilă ovală (22×10 mm), avînd în centru „Jassy" în caractere caligrafice (RR).

I 4 este o ştampilă ovală (28×12 mm), cu conturul compus din două trăsături apropiate şi caractere majuscule egiptene : GALAZ (RR), JASSY (R).

I 1

I 2

I 3

I 4

I 4

I 5

I 6

I 7

I 5 este o ştampilă ovală (41×20 mm). avînd încadrarea cu mărgele, iar în centru inscripţia pe două linii, în caractere majuscule : BUKUREST (4 mm), IN DER WALACHEY (3 mm) (RR). Părerea, că ar exista două tipuri ale acestei ştampile, ni se pare inexactă : în realitate sînt grade de uzură a aceleiaşi ştampile.

I 6 este o ştampilă ovală (32×29 mm) în cerc simplu compus din două linii apropiate, avînd în centru vulturul bicefal încoronat al Habsburgilor şi inscripţia în litere capitale „K. K. AGENZIE STAROSTIE IN PLOEST" (RRR) (fostă în colecţia Gh. Mateescu-Sinaia).

Aceeaşi ştampilă „IN KIMPINA" (RRR), din colecţia col. G. Triandafil, este o ştampilă administrativă, folosită în scopuri poştale (vezi Lud. Dengel, „Ştampilele Agenţiilor starostie", în „Filatelia", 1962, nr. 6).

În anul 1837, ştemplurile de mai sus au fost înlocuite prin ştempluri liniare cu indicaţia oficiului **(I 7)** : BUKUREST (RR), în litere latine de 5 mm, identice celor folosite în această epocă în Austria [12]).

I 8

I 8

I 9

I 10

I 10

I 11

Către 1845, s-au pus în folosinţă ştempluri liniare, cuprinzînd pe prima linie numele oficiului, iar dedesubt data (ziua prin cifre şi primele trei litere ale lunei) **(I 8)** : BUKAREST 3 mm (R) şi IBRAILA 5 mm (RR). Această ultimă ştampilă are caracter special, în sensul că cele trei litere indicative ale lunii sînt în limba italiană : GEN. ; AGO. ; GIU. Aceeaşi ştampilă liniară s-a folosit începînd din anul 1854 **(I 9)** ; Bukarest 4 mm.

Ştemplurile liniare au fost folosite şi în alte oficii. Ele au inscripţia înclinată **(I 10)** : BOTTUSHAN (R), GALLATZ, JASSY ; dedesubt au indicată data (ziua prin cifre şi luna prin primele trei litere ale lunei).

Se întîlnesc ştampile liniare cu numele oficiului în litere majuscule egiptene, iar dedesubt cuvîntul „RECOMANDIRT", în aceleaşi caractere **(I 11)**. „BUKUREST" şi „JASSY", fiind considerate RR.

În iulie 1854, ca urmare a războiului ruso-turc, Principatele Dunărene, au fost ocupate de armata austriacă ; aceasta a transformat oficiile poştale consulare, ce funcţionau pînă atunci, în oficii militare de campanie.

I 12, este o ştampilă în cerc simplu (25 mm), avînd inscripţia în caractere egiptene K. K. FELDPOSTAMT Mo. 1 şi data la mijloc sub formă de fracţie, în cifre arabe ; acest stemplu era folosit pentru oficiul poştal militar din Bucureşti (RRR).

[12]) E. Müller : *„Grosses Handbuch der Abstempelungen von Altösterreich* (care formează autoritate în materie).

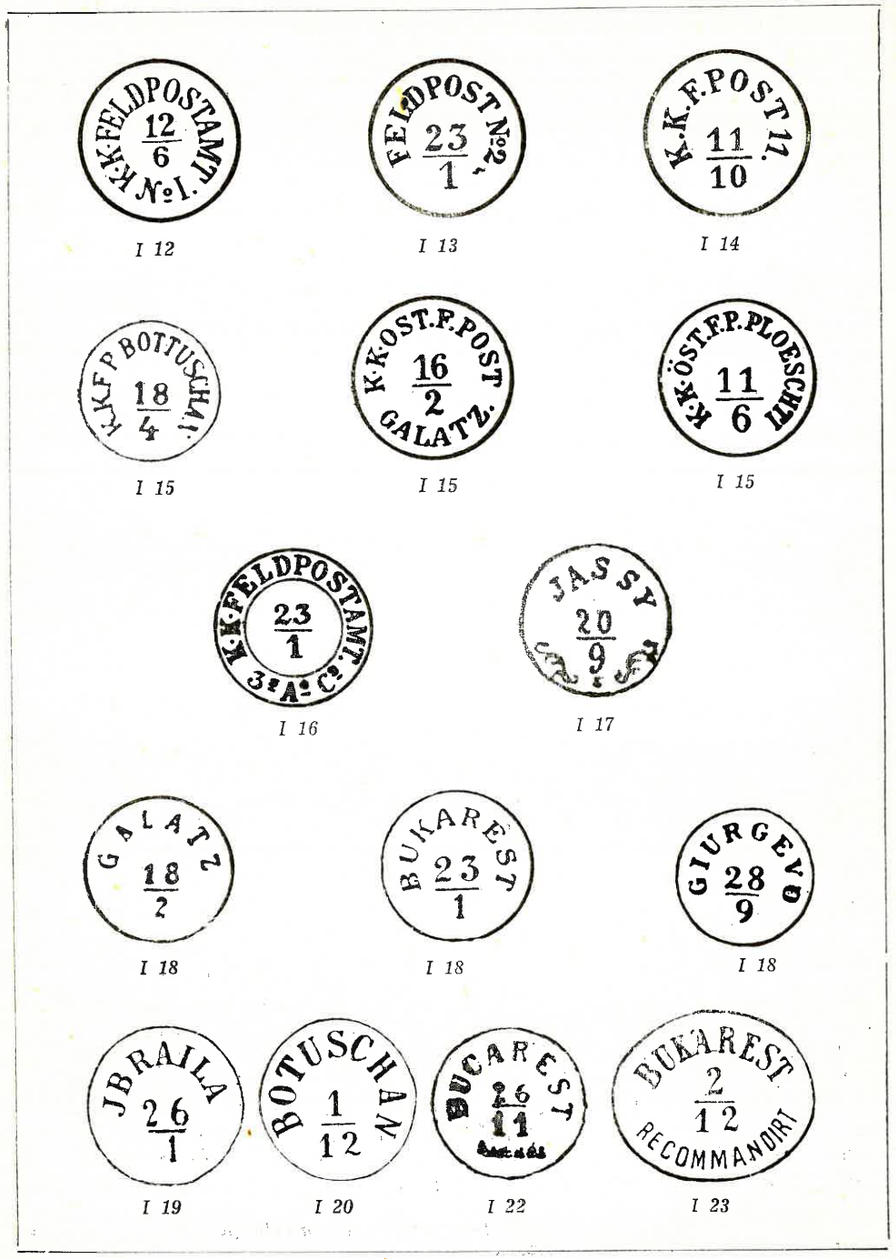

I 13, e o ştampilă în cerc simplu (23 mm), cu inscripţia în caractere egiptene FELDPOST No. 2 şi data în mijloc sub formă de fracţie, în cifre arabe ; acest ştemplu s-a folosit pentru oficiul poştal militar din Iaşi (R). Aceeaşi ştampilă cu No. 4 s-a folosit într-o localitate ce nu a putut fi încă identificată (RR). Ed. Müller bănueşte că această localitate ar fi Brăila. În 1854, acest oficiu funcţiona în Sibiu (colecţia L. Dengel).

I 14, este în cerc simplu (24 mm), avînd inscripţia în litere majuscule egiptene K. K. FELDPOST 11 şi data în mijloc sub formă de fracţie ; s-a folosit pentru oficiul din Roman (R) şi aceeaşi ştampilă cu indicatorul 12 pentru oraşul BAKEU (RR) fostă în colecţia Gh. Mateescu-Sinaia.

Numerele intermediare pentru ştampilele **I 13** şi **I 14** sînt încă necunoscute.

I 15 este o ştampilă în cerc simplu (23 mm), identică cu cea precedentă, cu inscripţia „K.K. Ost. F.P.", după care urmează numele oficiului : PITESCHTI (RRR), KRAJOWA (RR), RIMNIC (RRR), GALATZ (RR), PLOESCHTI (RRR), PIATRA F.P. (RRR), K.K.F.P. BOTTUSCHAN (20 mm) (RRR).

I 16 are cercuri duble (23 mm şi 14 mm), litere majuscule egiptene îngroşate şi data în mijloc sub formă de fracţie : K. K. FELDPOSTAMT 3 Ae Cs (RRR) ; s-a folosit la oficiul poştal militar din Focşani.

Se pare că numărul oficiilor poştale militare era de 17, dar — cum nu sînt dovezi precise în acest sens — ne-am mărginit să le menţionăm pe cele cunoscute.

În cursul anilor 1855—1856, oficiile poştale militare au fost transformate în oficii ale poştei consulare, ale căror ştempluri cunoscute sînt **I 17—31.**

I 17 e o ştampilă în cerc simplu (23 mm), cu caractere latine (3 mm), avînd numele oficiului sus şi dedesubt data, sub formă de fracţie, iar jos — lateral — două ramuri : JASSY, BAKEU (R), SCHTIRBEY (?) (fostă în colecţia Gh. Mateescu-Sinaia).

I 18 e în cerc simplu (22 mm — 23 mm), are caractere egiptene ($2^1/_2$ mm), numele oficiului sus şi dedesubt data, sub formă de fracţie : BUKAREST (R), GIURGEVO (R), GALATZ (R), FOKSCHAN (R), BERLAT (RR), BAKEU (R).

I 19 este în cerc simplu (23 mm), cu caractere egiptene (3 mm), avînd sus numele oficiului şi în mijloc data, sub formă de fracţie : IBRĂILA (R), CALAFAT (RR), BUCAREST, GALLATZ (RR), ROMAN (RR), SULINA (RRR), TEKUTSCH (RR).

I 20 e identică cu precedentele, avînd caracterele de 4—5 mm : BUCAREST (R), BOTUSCHAN (RR) IBRAILA, PLOJESTIE (R), PIATRA (RR), TULTSCHA.

I 21 e o ştampilă în cerc simplu (25 mm), cu caractere egiptene (3 mm), avînd data în centru sub formă de fracţie, iar jos un ornament în chip de furcă cu doi dinţi : CHILIE (RRR). Începînd din 1868, acest ştemplu s-a folosit de poşta romînă şi este menţionat în această ipoteză cu indicativul **B 54.**

I 22 este în cerc simplu (23 mm), cu data în centru sub formă de fracţie, jos „Abends", iar sus cu majuscule : BUCAREST (R).

I 23 e în formă de elipsă (30 mm × 25 mm), avînd sus : BUKAREST, în litere majuscule egiptene (4 mm), data în centru sub formă de fracţie, iar jos RECOMMANDIRT, în caractere anticva (3 mm) (R).

La Brăila s-a folosit în 1853 o ştampilă ABONIRT, cu caractere majuscule egiptene, fără chenar **(I 24).** Această ştampilă presupune că unii clienţi ai poştei austriece contractau abonamente pentru expediţia şi primirea scrisorilor la domiciliu.

În aceeaşi epocă s-a folosit ştemplul FRANCO, într-o elipsă **(I 25).** Se întîlneşte această ştampilă (4 mm) fără încadrare **(I 26)** şi de 5 mm **(I 27).** Aceeaşi ştampilă se întîlneşte şi în limba italiană FRANCA ($2^1/_2$ mm) **(I 28).** De asemenea, fără încadrare este şi ştampila RECOM (5 mm) **(I 29).**

FRANCA

I 28

RECOM:

I 29

I 30 e o ştampilă în cerc simplu (25 mm), cu caractere egiptene (4 mm) şi data în centru sub formă de fracţie, iar pe un al treilea rînd, ultimele două cifre ale anului : GALATZ (R) IBRAILA.

I 31 este identic cu precedentele (23 mm), avînd caractere anticva (3—4 mm) : KIUSTENDJE (RR) şi SULINA (RR).

I 30 şi **I 31** sînt singurele ştampile ale poştei austriece cu indicaţia anului.

Poşta austriacă a încetat să funcţioneze pe teritoriul romînesc la finele anului 1868, ca urmare a Convenţiei de la Viena, protocol ce nu includea Dobrogea, la această dată provincie turcească, unde serviciul poştei imperiale austriece a încetat să funcţioneze în anul 1879.

POŞTA PRIVATĂ A SOCIETĂŢII D.D.S.G.

Nu am putut descoperi data fundării societăţii imperiale şi regale austriece de navigaţie pe Dunăre „Erste K.K. Privat Donau Dampfschiffahrt Gesellschaft" (D.D.S.G.), dar ceea ce interesează din punctul nostru de vedere este de a stabili epoca de începere a funcţionării acestei întreprinderi în apele Principatelor Romîne.

H. şi B. Birnbach[13]), care au drept izvoare arhivele de stat din Viena, arată că din anul 1830 această societate stabilise agenţii în toate porturile dunărene de la Viena pînă la Brăila, iar birourile poştale au

[13]) H. und B. Birnbach : *„Moldau-Walachei, die fremden und einheimischen Posten bis 1875".*

fost deschise la 15 iunie 1846, corespondenţele fiind primite în toate porturile romîneşti de la Galaţi pînă la Turnu Severin, cu începere din luna iulie a acestui an.

Scopul acestei întreprinderi era de a atrage, din punct de vedere economic, Principatele Romîne sub influenţa Austriei. Această societate, cu o organizare foarte serioasă, se îndeletnicea atît cu transportul persoanelor, cît şi al mărfurilor, întreţinînd şi un serviciu poştal complet pe calea cea mai lesnicioasă şi cea mai rapidă pentru comunicaţia cu Occidentul, în afară de perioadele de iarnă cînd navigaţia pe Dunăre era suspendată.

Societatea D.D.S.G. a emis şi mărci poştale proprii pentru a asigura circulaţia scrisorilor de-a lungul porturilor dunărene. Indicaţii preţioase pentru ştampilele folosite am aflat în lucrarea specială a lui E. F. Hurt şi Denwood N. Kelly „The Danube Steam Navigation Company". Sînt cunoscute ştampilele **K 1—K 22.**

K 1 este o ştampilă liniară de 3 mm înălţime şi cu litere egiptene : BRĂILA.

K 2 este de asemenea liniară, de 4 mm înălţime, şi cu litere anticva : TURN-SEVERIN.

K 1

K 2

K 3 Ibraila

K 4 Galaz

K 5 Braila

K 6 Oltenitza

K 7 Czernavoda

K 8 Giurgevo

K 3 este o ştampilă cu dublu cerc, de 23 mm diametru şi, cu litere egiptene, inscripţii D.D.S.G. IBRĂILA, iar în centru „P.P.".

K 4 are forma de elipsă simplă (26×23 mm), avînd numele oficiului în litere egiptene, data sub formă de fracţie, în centru, cu cifre arabe : BRĂILA şi GALATZ.

K 5 e în formă de dreptunghi cu colţurile retezate (30×12 mm), cu litere diferite BRĂILA, iar dedesubt „Porto-payé".

K 6 are forma de elipsă simplă (30×25 mm) cu inscripţia AGENŢIE D.D.S.G., fără dată : OLTENITZA (R.R.) ; T. MĂGURELE (R.R.) şi PIQUET (R.R.R.), care însemna Bechet.

K 7 este în formă de elipsă simplă (28×25 mm), avînd inscripţia D.D.S.G. AGENŢIE, fără dată : CZERNAWODA.

K 8 are forma unei elipse simple (40×15 mm), avînd imprimat cu litere egiptene „D.D.S.G." şi cu litere cursive „Agenţie Giurgevo", cu steluţe laterale.

K 9 Giurgevo (tipul I)

K 9 Giurgevo (tipul II)

K 9 are forma unui dreptunghi cu linii duble, cele interioare fiind mai subţiri (30×20 mm), cu litere egiptene (pe primul rînd, D.D.S.G., şi pe al doilea AGENŢIE, rîndul al treilea avînd imprimat cu litere anticva GIURGEVO). Ştemplul există în două tipuri care se deosebesc prin partea de jos a literii „S" care, la tipul I, este mai largă decît la tipul II.

K 10 este în formă de dreptunghi cu colţurile retezate (30×18 mm), avînd numele oficiului în semicerc, iar dedesubt data, sub formă de fracţie : GIURGEVO.

K 11, în formă de elipsă simplă (30×25 mm), are imprimat cu litere anticva „AGENZIE" pe primul rînd şi numele oficiului pe al doilea, GIURGEVO şi CALAFAT, fără dată.

K 12 e în formă de elipsă (26×24 mm), cu litere amestecate : AGENŢIE D.D.S.G. PIQUET, care însemna Bechet.

K 13 e tot în formă de elipsă simplă (30×25 mm), cu litere amestecate : „DONAU DAMPFSCHIFF AGENŢIE GALAZ".

K 12 Piquet

K 13 Galaz

K 14 face parte din ştemplurile comerciale, care se foloseau uneori în formă de elipsă simplă (30×23 mm), fără dată : AGENŢIE GIURGEVO—BEDIENT ; AGENŢIE PIQUET SALDIRT (28×26 mm) ; AGENŢIE CALAFAT SALDIRT.

K 15 este identică cu precedenta, cu dată : AGENŢIE GIURGEVO SALDIRT ; AGENŢIE PIQUET SALDIRT ; ANGEKOMMEN GIURGEVO ; AGENŢIE D.D.S.G. TULCIA.

K 14 Piquet

K 15 Giurgevo

K 15 Giurgevo

K 15 Tulcia

K 15 Piquet

K 16 este de forma unui dreptunghi cu colţurile retezate (30×12 mm), avînd imprimat GIURGEVO cu litere egiptene, iar dedesubt data şi luna în cifre latine.

K 17 e de forma unui cerc simplu (23 mm diametru), avînd imprimat CALAFAT, în litere egiptene, jos SALDIRT cu litere anticva, iar în centru data şi luna în cifre latine.

K 16 Giurgevo

K 18 Galatz

K 17 Calafat

K 19 Gura Ialomitza

K 18 are forma unui cerc simplu (23 mm diametru), cu litere egiptene şi data în centru sub formă de fracţie : CALAFAT, CZERNAVODA, GALAZ, TULCIA (R) TURN-SEVERIN (R).

K 19, în formă de cerc simplu (23 mm diametru), e imprimată cu litere anticva şi data în centru sub formă de fracţie : GURA JALOMITZA (R.R.R.).

K 20 Arpad

K 20 Franz Iosef

K 20 este o ştampilă ovală cu dimensiuni variabile şi litere variate, cu numele vasului, iar dedesubt cifre diferite care presupun că erau indicativele maritime ale vaselor : Albrecht 1 ; Arpad 3 ; Franz Josef **7 ;** Sofie 11 ; Boreas 14 ; Austria 47. Ştampilele din această categorie sînt deosebit de rare ; ele aparţineau oficiilor poştale ambulante de pe nave.

K 14 K 12 K 20

K 21 este o ştampilă liniară (5 mm înălţime), cu litere egiptene : PER DAMPFSCHIFF.

K 22 este o ştampilă în formă de cerc simplu (18 mm diametru), fără altă indicaţie decît data sub formă de fracţie, cu cifre arabe. Nici una din ştampilele Soc. D.D.S.G. nu poartă indicaţie de an.

Convenţia din 1875 („Buletinul Telegrafic Poştal", 1875, nr. 6), intervenită între guvernul romîn şi Soc. D.D.S.G., prevede încetarea privilegiului poştal de care această întreprindere se bucurase în trecut şi obligaţia de a executa transporturi poştale pentru guvernul romîn.

La o epocă pe care nu am putut-o determina cu exactitate, dar care trebuie situată în jurul anului 1840, Societatea austriacă „Lloyd" asigura legătura maritimă între porturile dunărene Brăila, Galaţi şi Tulcea cu porturile dobrogene Sulina şi Kustendje pînă la Triest, prin Constantinopol.

Îngheţul şi trecerea sloiurilor produceau suspendarea navigaţiei fluviale în anumite perioade, aşa încît traficul avea un caracter intermitent.

Serviciul poştal al Companiei „Lloyd" a folosit următoarele ştempluri :

L 1 (ştampilă mută) în formă de elipsă (29/24 mm), cu inscripţia în litere egiptene AGENZIA DEL LLOYD AUSTRIACO şi o steluţă cu şase

L 1 Galatz

L 1 Ibraila

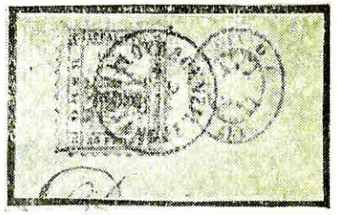

L 2 Kustendje

L 2 (din colecţia Ed. Cohen)

raze, iar în centru numele oficiului cu litere gotice „Galatz" (RR), „Ibraila" (RR) ;

L 2 în formă de cerc simplu (23 mm), cu inscripţia în litere anticva LLOYD AGENZIE KUSTENDJE (RR) şi data în centru sub formă de fracţie (zi şi lună) ;

L 3 în formă de ancoră încoronată, avînd lateral scuturi ovale cu literele „L“ şi „A“ (Lloyd Agenzie) în litere gotice, iar jos SULINA în litere majuscule între două flori (în fosta colecţie Gh. Mateescu-Sinaia).

POŞTA PRIVATĂ D.B.S.R.

Către anul 1864, a fost deschis pentru trafic drumul de fier Cernavodă-Kustendje, construit de societatea engleză „Donau Black See Railway“ (D.B.S.R.), care a şi emis în 1867 (?) un timbru poştal de 20 de parale, taxă unică pentru transportul unei scrisori.

M 1

Obliterare cu cerneală

Corespondenţa purtînd timbrul obliterat de această companie trebuie să fie socotită drept cea mai mare raritate în filatelia romînă. În general, obliterările se făceau **cu cerneală.**

Deoarece rolul poştal al întreprinderii D.B.S.R. era de a transmite corespondenţa, timbrele emise de această întreprindere se vindeau la Kustendje, poate la Cerna Vodă şi la Medgidia. Pentru corespondenţele tranzitate, portul se încasa în numerar şi se transmitea o dată cu scrisoarea, ceea ce explică menţiunile manuscrise sau ştampilare ale cifrei 20, care se găsesc uneori pe aceste corespondenţe **(M 1).**

Obliterarea cu pană sau cu ştemplul „Kustendje“ al agenţiei Lloyd se întîlneşte de cele mai adeseori, deşi locul de plecare al corespondenţei era altul (cel mai frecvent, Constantinopol). Era o cale ocolită a poştei austriece, atunci cînd nu se putea circula direct prin Adrianopol şi, în acest caz, corespondenţa călătorea cu vaporul pînă la Kustendje, cu calea ferată D.B.S.R. pînă la Cerna Vodă şi apoi iarăşi cu vaporul pe Dunăre.

M 2 Medjidie

M 2 este singura ştampilă cu nume de localitate a companiei pe care am întîlnit-o pe o marcă izolată MEDJIDIE, în litere majuscule anticva de 4 mm (RRR).

Data la care privilegiul poştal al D.B.S.R. a încetat, ne este necunoscută. Se pare că circulaţia poştală pe această linie fusese oprită chiar pe timpul stăpînirii otomane. Mărci poştale autentice obliterate ale acestei companii sînt extrem de rare.

ŞTAMPILELE FALSE

Unele mărci romîneşti din primele emisiuni au fost în circulaţie în perioade foarte scurte, ceea ce a avut drept rezultat că mărcile neuzate din această categorie sînt destul de obişnuite, pe cînd cele obliterate sînt socotite ca piese cu mult mai rare.

Cunoscînd această împrejurare, încă de multă vreme falsificatorii au transformat anumite mărci neuzate în raritaţi prin ştampilare. În jurul anului 1890, falsificatorii se mulţumeau să întrebuinţeze orice ştemplu fără a se preocupa de tipul ştampilei sau de tuşul folosit în epocă, aşa încît frauda se putea descoperi dintr-o singură privire.

Mai tîrziu, falsificatorii şi-au ameliorat tehnica prin confecţionarea unor ştampile identice cu cele din epocă, iar anumite procedee îngăduiau să se obţină culori de tuşuri asemănătoare celor vechi. În asemenea condiţii, dubiul asupra autenticităţii ştampilei era adesea foarte mare, iar experţii pentru anumite categorii de mărci au refuzat să se pronunţe asupra autenticităţii ştampilelor ori de cîte ori nu se găseau în faţa unor scrisori întregi.

Tehnica falsificatorilor s-a adaptat şi acestei cerinţe. Ca urmare, în jurul anului 1930, au apărut deodată numeroase scrisori întregi cu mărci autentice destul de comune în stare neuzată, dar impresionant de ridicat cotate în stare ştampilată. Execuţia falsurilor respecta aparent cerinţele circulaţiei poştale, aşa încît un mare număr de colecţionari şi chiar de experţi au crezut în autenticitatea lor, plătind pentru a le achiziţiona sume de bani foarte însemnate. Iscusinţa falsificatorilor depăşise cunoştinţele specialiştilor.

Este de notat că cea mai mare parte a acestor tranzacţii au avut loc în străinătate, ceea ce pentru falsificatori reprezenta un avantaj apreciabil. Anumite nepotriviri ale documentului poştal treceau neobservate, ştampilele nu erau studiate, asupra calităţilor şi culorilor tuşului cunoştinţele erau destul de reduse şi dovedirea falsurilor era foarte problematică. Cei care achiziţionau asemenea falsuri nu erau cunoscători în materie.

Falsificatorii au mai folosit de altfel o metodă plină de iscusinţă : în loc de a fabrica ştempluri asemănătoare cu cele cunoscute, a căror imitare ar fi putut să fie descoperită prin comparaţie, ei au confecţionat ştempluri ale unor oficii poştale care nu existau în epoca respectivă. Totul era de a-i convinge pe experţi de autenticitatea acestor ştempluri.

Arhivele publice vechi puse în vînzare conţineau mii de acte oficiale care circulaseră prin poştă cu ştampilele din epocă, dar fără mărci poştale, deoarece serviciile publice beneficiau de gratuitate. Aceste documente erau colecţionate pentru specimenele de ştampile care figurau pe ele, iar falsificatorii adăugau şi ştampilele false, cărora doreau să le dea un caracter de autenticitate.

Piesa astfel ticluită era dăruită expertului, care cu o adevărată plăcere înregistra în colecţia sa noua ştampilă descoperită.

În momentul cînd o scrisoare cu mărci obliterate în acest fel era supusă expertului, acesta descoperea o similitudine perfectă cu piesa pe care o poseda în cartotecă, aşa că elibera certificatul de autenticitate fără nici o ezitare.

Toate aceste operaţii se petreceau în cea mai mare taină, iar piesa întovărăşită de certificat lua drumul străinătăţii în căutarea unui cumpărător bogat.

La un moment dat, piese „lucrate" în felul arătat mai sus au fost publicate de baronul von Witzleben şi de expertul R. Zoscsack în revista „Sammlerwoche" din Viena, nr. 7—8 din aprilie 1940, şi, cu acest prilej, filateliştii din Romînia au luat cunoştinţă de asemenea fabricate.

Const. Minescu, istoriograful poştelor romîne, a răspuns („Revista Societăţii Filatelice Romîne", nr. 4—5 din mai 1940) printr-un articol în care dovedea că piesele publicate erau trucate şi că oficiile poştale ale căror ştampile figurau pe aceste scrisori erau ale unor localităţi care, la acea dată, nu posedau oficii poştale.

Corespondenţă oficială din epoca 1858—1870 cu ştampile, dar fără mărci poştale, se găsea cu uşurinţă. Se alegea cuvertul potrivit pe care se aplicau mărci poştale autentice, de mică valoare, neuzate şi foarte valoroase prin ştampilare, şi pe acestea se aplica ştemplul confecţionat **ad hoc** sau poate chiar unul original ; în felul acesta, ca prin minune, ceea ce se procurase cu cîţiva lei, căpăta o valoarea de 10 000 de franci elveţieni.

Revista „Filatelia", nr. 43 din octombrie 1946, care izbutise să intre în posesia imitaţiei unui ştemplu ce fusese folosit fraudulos, a publicat — în scop demonstrativ — felul de ticluire a unor asemenea raritaţi fictive, cu fotografia cuvertului înainte şi după falsificare.

Un arbitraj de specialişti („Revista Societăţii Filatelice Romîne" din aprilie—mai 1945 şi „Filatelia" din aprilie 1945), format din cele mai ridicate competenţe filatelice din ţară şi desemnat de Comitetul Societăţii Filatelice Romîne la cererea părţilor litigante, a stabilit că asemenea piese constituiau trucaje şi invitau pe posesorul lor să le arate originea. Acesta a refuzat să răspundă invitaţiei, care era de natură să îngăduie dezvăluirea dedesubturilor tainei.

Ulterior s-a descoperit şi concepţia intelectuală a falsurilor, care avea drept document de bază *harta legăturilor poştale întocmită de autorităţile austriece în 1848 şi revizuită în 1854*. Această hartă cuprinde numele oficiilor poştale, care sînt indicate printr-un cerc haşurat, şi releurile de poştă, adică locurile unde se găseau numai cai de schimb, indicate printr-un cerc simplu.

Documentele oficiale ale poştei romîne sînt concordate cu această hartă şi fac distincţia între oficiul poştal şi releul de poştă. În jurul anilor 1853 — 1854, o parte din aceste releuri (căpităniі) de poştă au căpătat caracter de oficii poştale, dar aceasta numai pentru punctele de frontieră. Falsificatorul alegea un releu, să presupunem Strehaia, şi căuta un plic cu ştampila de expediţie a unui oficiu apropiat, Craiova, la Bucureşti. Aplicînd timbrele şi ştemplul născocit, ne găseam deodată în faţa unei scrisori plecată din Strehaia, tranzitată prin oficiul poştal Craiova şi retransmisă la Bucureşti.

Aceste piese, date drept autentice, nu rezistă însă unei cercetări mai adîncite, pentru o serie de motive pe care le expunem mai departe :

1. În primul rînd, data înfiinţării oficiului poştal se poate verifica.

2. În mijlocul veacului al XIX-lea, plicurile erau aproape necunoscute, iar scrisorile şi actele oficiale circulau prin îndoire, aşa încît conţinutul făcea corp cu partea exterioară pe care se scria adresa. Ori de cîte ori întîlnim numai partea cu adresă, fără conţinutul scrisorii, piesa trebuie să fie socotită ca îndoielnică, deoarece acest conţinut trebuie să fie concordant cu ştampilele exterioare.

3. Corespondenţa oficială era scutită de taxe şi deci nu purta mărci poştale. Ea avea două caracteristici : formatul hîrtiei de aproximativ 34×21 cm, pe cînd particularii foloseau un format cu mult mai redus şi o hîrtie de calitate superioară. Trimiterile oficiale cuprind, aproape întotdeauna, pe adresă — în partea de jos şi în stînga — numărul de înregistrare al documentului. Acest număr era scris de aceeaşi mînă şi cu aceeaşi cerneală ca şi adresa, ceea ce excludea ca el să aibă caracter poştal. Dacă pe un asemenea document întîlnim mărci poştale, sînt puternice prezumţii că aveam de a face cu un fals. Uneori partea stîngă de jos a cuvertului este acoperită cu mărci pentru a se ascunde astfel numărul oficial de ieşire. Foarte rareori se întîlnesc, în dosarele autorităţilor, cereri ale particularilor trimise prin poştă.

4. Expediţiile poştale interne romîneşti purtau în veacul trecut numai ştampilele de plecare şi de destinaţie. Ştampilele birourilor de tranzit sînt rare.

5. Falsificatorii au folosit cele mai adese ori ştemplurile oficiilor rurale dar, în loc de a imita ştampilele de tip **E**, ei au confecţionat ştampile de tip **B**, neţinînd seama de faptul că acest ultim tip era folosit numai în capitalele de judeţ, punctele de graniţă şi anumite localităţi de tranzit : Alexandria şi Ţînţăreni în Muntenia, Adjud, Tg. Neamţ, Tg. Frumos şi Tg Ocna în Moldova.

6. Ştampilele poştei rurale pînă după 1870 purtau numele plăşii, nu al localităţii.

7. Este greu de presupus că s-ar putea descoperi ştampile pentru oficii noi din epoca 1862—1866, deoarece actele oficiale indică în mod complet oficiile poştale din acea epocă.

Din examinarea dosarelor 171/864 şi 173/864 de la Arhivele Statului se poate şti numărul şi categoria fiecărei mărci din emisiunile 1862 şi 1864 care a fost comandată şi predată Direcţiei Poştelor de către Atelierul Timbrului.

Se pune întrebarea dacă birourile poştale au fost aprovizionate cu toate categoriile de mărci. Răspunsul nostru este că ele au primit, după posibilităţii, mărci din toate categoriile, în afară de 6 parale, emisiunea 1864, deoarece Direcţia Poştelor n-a fost niciodată aprovizionată cu această categorie de mărci. Aceasta reiese din dosarul 171/864 al Arhivelor Statului cu socoteala mărcilor din scrisori primite de casieria Direcţiei Poştelor de la Departamentul Finanţelor şi **„trădate“** birourilor poştale din ţinuturi pe lunile iulie-decembrie 1864, singurele în care s-ar fi putut să se producă mişcări ale mărcilor Principatelor Unite, emisiunea 1964. Pentru amănunte a se cerceta : Val. Tebeica „Primele mărci poştale romîneşti“ pag. 151 şi urm.

Contraargumentul celor pe care-i combatem este următorul : decunturile lunare ale poştei cuprind anumite erori şi, ca urmare, nu trebuie să fie luate în consideraţie.

Răspundem : eventualele erori al unui cont nu pot afirma o lucrare contabilă pe de-a-ntregul. Dar să examinăm în ce constau erorile. Finele lunei august 1864 se soldează în felul următor :

	Colii		
	3 parale	6 parale	30 parale
Emisiunea 1862	216 2/4	401 3/4	—
Emisiunea 1864	600	—	362

Total lei : 15 108 (1 leu=40 parale)

Aceste cifre se controlează atît unele prin altele, cît şi din decontul general.

Soldul la 1 septembrie 1864 a trecut într-adevăr greşit :

	Colii		
Emisiunea 1862	216 2/4	401 1/4	—
Emisiunea 1864	600	—	362

Total lei : 15 108

Rezultatul e greşit, deoarece calculul dă lei 16 105, parale 16. În schimb constatăm că, la finele lunei, greşeala de $^1/_2$ coală de 6 parale este îndreptată şi rezultatul apare corect atît valoric, cît şi în legătură cu înregistrările anterioare.

S-a mai pretins că decontul mai prezintă o nepotrivire la finele lunei noiembrie 1864, care se încheie astfel :

	Coli		
Emisiunea 1862	131 3/4	231	—
Emisiunea 1864	—	—	942

Total lei : 29 688

Rezultatul e corect pentru valoare, dar necorect pentru evidența generală care trebuie să cuprindă, pentru valoarea de 6 parale, un plus de $^3/_4$ coală. Pe ziua de 1 decembrie 1864, soldul apare însă corectat :

	Coli		
Emisiunea 1862	121 2/4	241 3/4	—
Emisiunea 1864	—	—	942

Total : lei 29 712

În plus, decontul general este corectat prin scăderea de 10 coli la valoarea de 3 parale și trecerea în plus de 10 coli la valoarea de 6 parale, rezultînd un plus de 24 lei. Ce s-a întîmplat ? Casieria se verifica cu Atelierul Timbrului și, rezultînd o diferență de 24 lei, s-a căutat cauza ei și s-a constatat că 10 coli de 6 parale au fost contabilizate ca fiind de 3 parale.

Oricum ar fi socotite aceste erori, ele nu pot infirma însă operația de la 1 august 1864 : 500 coli intrate au fost din emisiunea 1862 (cîte 32 pe coală).

S-a recurs la alte argumente împotriva teoriei noastre : în dosarul nr. 114/863 de la Arhivele Statului se găsește adresa nr. 26 din 14.XII.1864 a Oficiului Poștal Verciorova, pe care se află un referat din care rezultă că s-au trimis acestui oficiu la 19.XII.1864 (cîte 40 buc. în filă) :

40 file mărci albastre,
20 file mărci roșii,
20 file mărci galbene.

S-ar părea că acest referat, semnat Vilara, e în contradicție cu cele dovedite de noi anterior, deoarece s-ar fi trimis mărci din emisiunea 1864, din toate cele trei valori.

Contradicția este mai aparentă și rezoluția lui Vilara este neconformă cu realitatea, deoarece din actul institutal *„trădare“* (dosarul 171/864, fila 170, verso) rezultă că la 19 dec. 1864 s-au trimis oficiului Verciorova :

File	Buc.	Par.	
40	× 40	× 30	= 48 000 parale
20	× 32	× 6	= 3 840 parale
20	× 32	× 3	= 1 920 parale
			53 760 : 40 = 1 344 lei.

Dacă s-ar fi trimis potrivit rezoluției lui Vilara, rezultatul calculului ar fi fost următorul :

40	× 40	× 30	= 48 000 parale
20	× 40	× 6	= 4 800 parale
20	× 40	× 3	= 2 400 parale
			55 200 : 40 = 1 380 lei.

Această cifră nu este conformă cu actul *„trădare“*, care arată valoarea de 1 344 lei.

Din actul intitulat *„consemnare“* (dosarul 294/865), rezultă că Oficiul Verciorova a restituit :

a 30 parale : 1 599 buc. ;
a 6 parale : 640 buc. ;
a 3 parale : 640 buc.

De aici rezultă un total de lei 1 343, parale 10. Aceasta după ce s-a pus în vînzare o singură marcă de 30 de parale. Ipoteza că s-ar fi putut vinde 5 buc. de 6 parale este infirmată de actul *„trădare“*, care arată că piesele din această categorie s-au restituit integral și deci nu s-a vîndut decît o singură marcă de 30 de parale.

Dacă Verciorova ar fi primit mărci din emisiunea 1864, potrivit rezoluției lui Vilara, acest oficiu ar fi trebuit să restituie următoarele :

a 30 parale 40 × 40 = 1 600 — 1 = 1 599 sau lei 1 199, parale 10
a 6 parale 20 × 40 = 800 120
a 3 parale 20 × 40 = 800 60
lei 1 379, parale 10.

Suma nu corespunde actului intitulat *„consemnare“*.

Adversarii tezei noastre, după ce au scris că Verciorova a pus în vînzare o singură marcă cu 30 de parale, pretind azi că situația se prezintă astfel :

primiri 30 parale	1 600 buc.	restituiri	1 599 buc.	consum buc.	1
primiri 6 parale	800 buc.	restituiri	640 buc.	consum buc.	160
primiri 3 parale	800 buc.	restituiri	640 buc.	consum buc.	160

Pe lîngă că un asemenea consum ar fi reprezentat o anomalie, această susținere mai este contrazisă și de actul *„trădare“*, care prevede că s-au trimis mărci în valoare de 1 344 lei. Rezultă că promoterii tezei pe care noi o respingem, trec de la o explicație la alta, ori de cîte ori nu mai pot răspunde cu argumente.

Din socoteala mărcilor primite de casieria Direcției Poștelor de la Departamentul de Finanțe prin presa autografă și *„trădarea“* către birourile poștale din ținuturi pe lunile august—decembrie 1864, pe care le-am indicat mai sus, se constată că — pe luna august — colile fiind numai de cîte 32 buc. pe filă, sînt contabilizate într-o singură rubrică, pe cînd în lunile septembrie—decembrie există două rubrici. În toate aceste deconturi, nu este o singură mențiune pe coloana a 2-a pentru mărcile de 6 parale.

Dosarul 308/865 face dovada mărcilor scoase din uz la 1 ianuarie 1865 și predate Ministerului de Finanțe. La fila 217 se constată că s-au restituit în total 21 322 mărci de 6 parale, fără indicare de emisiune ; deci nici acest document nu face dovada circulației mărcilor de 6 parale, emisiunea 1864. La paginile 264, 300, 303 și 304 ale aceluiași dosar, se află un număr de cereri ale Direcției Poștelor, care solicită să i se trimită, pentru amatorii ce le cereau după retragerea din circulație, următoarele :

30 parale : 1 coală + 192 buc.,
6 parale : 5 coli + 192 buc.,
3 parale : 10 coli + 192 buc.,

Nici din aceste documente nu se pot trage concluzii că acest pachet ar fi conținut mărci de 6 parale, emisiunea 1864.

La pag. 305 se găsește conceptul adresei prin care Ministerul Finanțelor trimite Direcției Poștelor :

232 buc. a 30 parale,
392 buc. a 6 parale,
592 buc. a 3 parale.

Nu se poate deci constata, din această adresă, că Ministerul de Finanțe a trimis mărci de 6 parale din emisiunea 1864.

S-a încercat să se răstălmăcească actele, vrînd să deducă pe cale de raționament ceea ce nu rezultă din ele.

Argumentația este următoarea : poșta a cerut
30 parale 1 coală de 40+192=232 buc.,
6 parale 5 coli de 40+192=392 buc.,
3 parale 10 coli de 40+192=592 buc.

Întrucît acest calcul se potrivește cu cantitățile trimise, rezultă că pachetul, conținînd mărcile restituite la 1 ianuarie 1865, cuprindea și mărci de 6 parale din emisiunea 1864.

Pe lîngă că această concluzie este contrazisă de dovada indiscutabilă că mărci de această categorie nu s-au comandat și nu s-au primit la casieria poștei și — ca atare — nu s-au distribuit oficiilor, ea mai păcătuiește și prin faptul că modifică adresa din dos. 308/865 pag. 305.

Într-adevăr, Ministerul de Finanțe arată că a trimis numărul de bucăți specificate în adresă, fără indicarea compoziției colilor. Poșta a cerut bucăți răzlețe și coli cu indicarea precisă, iar Ministerul de Finanțe a trimis ceea ce a găsit în pachet, fără indicarea numărului de bucăți și coli.

Era lucru obișnuit în acea epocă să se facă confuzii asupra numărului bucăților în coală. Un exemplu îl constituie cel din dosarul 114/863, fila 231. La 2.X.1864, Stația Craiova cerea 100 de coli de mărci de 3 parale și 100 de coli mărci de 6 parale. I se trimit 100 de coli de 3 parale și 125 de coli a 6 parale, total 900 de lei.

Calculul nostru : $100 \times 3 \times 40 = 12\,000$ parale
$125 \times 6 \times 32 = 24\,000$ parale
$36\,000 : 40 = 900$ lei.

Alt exemplu : la 17.XII.1864, Biroul poștal T. Severin (dos. 114/863 fila 369) cerea 1 280 mărci a 30 parale și 640 mărci a 3 parale sau 32 coli a 30 parale și 20 coli a 6 parale ; total lei 1 056.

Calculul nostru : $30 \times 32 \times 40 = 38\,400$
$6 \times 20 \times 32 = 3\,840$
$42\,240 : 40 = 1\,056$ lei.

Asemenea exemple se mai pot da. Din ele rezultă că, deși se efectua expediția în coli a cîte 40 de buc. pentru valorile de 3 și 30 parale, cînd însă se executa expediția pentru valoarea de 6 parale, se trimiteau coli de 32 de buc., și aceasta în decembrie 1864 ; deci cu 13 zile înainte de scoaterea din circulație a mărcilor de 6 parale, casieria centrală le trimitea tot pe cele din emisiunea 1862, care — după cotele cataloagelor — au rămas 6/8 nefolosite.

Concluzia ce se impune este că o marcă poștală, care nu s-a predat casieriei poștei și pe care poșta n-a difuzat-o oficiilor, n-a putut niciodată circula.

Faptul că s-au găsit ulterior la Ministerul de Finanțe coli de 6 parale din emisiunea 1864, nu reprezintă și dovada că ele au circulat. Prezența lor se explică printr-o livrare specială care s-a făcut de fabrica de timbre, direct, acestui minister.

Ministerul de Finanțe, spre a se putea justifica la Curtea de Conturi, cu adresa nr. 1 826 din 17.03.865, cere decontarea comenzii de 400 000 buc. care fuseseră achitate.

În dosarul 173/864, fila 36, se găsește referatul inspectorului trimis spre cercetare și care, la 19.03.865, arată că lotul de mai sus s-a trimis direct Ministerului de Finanțe.

În dosarul 308, pag. 113, se găsește adresa Atelierului Timbrului din 15.02.865 către Ministerul de Finanțe, prin care îi comunică trimiterea timbrelor rămase în atelier și anume : 188 800 buc. de 6 parale și 74 920 buc. de 30 parale sau, potrivit calculelor, 1 873 coli de 30 parale și 4 700 coli de cîte 6 parale, toate de 40 de buc., cifrele expedițiunilor nefiind divizibile prin 32.

Rezultă deci că mărcile de 6 parale din emisiunea 1864 s-au trimis direct Ministerului de Finanțe și n-au trecut niciodată prin poștă.

Cadrul prezentei lucrări nu se îngăduie să intrăm în toate detaliile și ipotezele care s-au mai formulat pentru a da un suport unei teze fanteziste ; în concluzie, marca de 6 parale din emisiunea 1864, uzată, e operă de falsificator.

Amintim că, în luna noiembrie 1954, Asociațiunea Filateliștilor de pe lîngă Casa de Cultură a Consiliului Sindical Regional București a discutat această problemă în adunare generală și nici un singur glas nu s-a ridicat împotriva punctului nostru de vedere.

8. În momentul aplicării ștemplului, o reacție chimică, ale cărei efecte dăinuiește zeci de ani, se înfăptuește între tușul folosit, hîrtia mărcii poștale și a plicului. Aceste reacții sînt descoperite grație lămpii de cuarț cu filtru Wood, care reprezintă un mijloc din cele mai eficace pentru descoperirea tușurilor imitate.

Este cu putință ca falsificatorii să încerce a ocoli acest sistem de control. Deocamdată, pentru falsurile cercetate de noi pînă în prezent, am constatat că de cele mai multe ori, ștampilele vechi autentice dau reflexe galbene-verzui, pe cînd ștampilele recente apar cu reflexe de culoare roz-violetă.

Cînd o piesă filatelică poartă mai multe ștampile și cele ce se găsesc pe o marcă rară prin obliterare dau, sub lampa de cuarț, reflexe fundamental diferite față de celelalte categorii de ștampile ale aceleiași scrisori, ne găsim cu siguranță în fața unui trucaj.

9. Ștampilele în discuție trebuie comparate cu acele ștampile a căror autenticitate este nediscutabilă și care sînt din aceeași perioadă. Iată unul din interesele colecționării ștampilelor.

Expertiza filatelică a ştampilelor presupune cunoştinţe foarte adînci în domeniul istoriei poştei, al legăturilor topografice, al drumurilor poştale vechi, al caracterelor scrisurilor, al evoluţiei în timp a deformării ştemplurilor, al culorilor tuşurilor folosite, al vechimii infiltrării tuşului în fibra hîrtiei etc. Cercetarea dosarelor poştei din epocă îngăduie căpătarea unor cunoştinţe speciale care cu greu s-ar putea dobîndi prin piese izolate.

Colecţionarii ar avea dorinţa să întocmim o listă a ştampilelor false ce se pot întîlni. Este o lucrare care nu ar putea da decît rezultate nesigure, varietatea falsurilor existente şi a celor ce s-ar descoperi în viitor fiind fără limită. Nimic nu împiedică pe imitator să fabrice ştempluri noi sau să imite pe cele cunoscute.

Ştemplurile autentice din epocă sînt foarte rare. Falsificatorii folosesc un procedeu mult mai simplu. Ei găsesc ştampile autentice foarte bine conturate sau le fac relieful cu tuş sau chiar desenează ştampila pe de-a-ntregul. În momentul cînd cineva are în mînă un asemenea pozitiv, îi este foarte uşor să realizeze un negativ cu mijloace zincografice potrivite, negativul obţinut putîndu-se folosi cu uşurinţă drept ştemplu pentru confecţionarea trucajelor în serie.

Aşa cum am arătat mai sus, cea mai mare parte a pieselor falsificate au luat drumul străinătăţii. Un lot impresionant de cîteva sute de bucăţi, s-a găsit în colecţia W. J. Witzleben. Cei patru experţi care au cercetat această colecţie ce conţinea un mare număr de piese autentice din cele mai rare, au descoperit şi o colecţie anexă de ştampile false. Se pare că o concepţie unică a fost izvorul acestor falsuri, deoarece ele prezintă anumite caractere de similitudine.

Alt element care uşurează descoperirea falsurilor este concordanţa între data scrisorii şi datele ştampilelor. Pînă la 1 ianuarie 1865, data scrisorilor este identică cu ştampila oficiului de plecare sau se depărtează cu o zi, dacă se presupune că scrisoarea a fost scrisă în ajunul zilei de predare la poştă. După 1 ianuarie 1865, data scrisorilor precede cu 13—14 zile data ştampilei de plecare. Explicaţia acestei împrejurări stă în faptul că populaţia folosea calendarul iulian, în timp ce poşta a adoptat la 1 ianuarie 1865 [14]) calendarul gregorian, care era folosit în ţările din apus. Calendarul gregorian la mijlocul veacului al XIX-lea era, înaintea celui iulian, cu 12 zile.

Neconcordanţa calendaristică a dăinuit pînă în 1929, cînd diferenţa era de 13 zile. În acel an, aparatul de stat şi biserica au adoptat calendarul gregorian, care pînă la acea dată era folosit numai de poştă şi de calea ferată. Ca dovadă a greutăţilor ce se întîmpină la părăsirea concepţiilor tradiţionale, romînii s-au găsit timp de 60 ani, într-o epocă de progres şi reînnoire, în situaţia că data poştală şi a căilor ferate nu concordau cu datele folosite de administraţiile statului şi de majoritatea populaţiei.

[14]) Decretul Domnitorului Alex. Ioan Cuza din 18.12.1864.

TABLA DE MATERII

Bibliografie 5

Introducere 7

Privire istorică 11
Ştampilele prefilatelice (1852—1862) 25
Ştampilele clasice (1857—1862) 34
Poşta din Moldova 34
Poşta din Muntenia 41
Ştampilele comune Principatelor Unite (1862—1866) 44
Ştampilele din perioada 1866—1881 48
Ştampilele pentru indicaţii de serviciu 58
Ştampilele pentru scrisori recomandate 58
Ştampilele pentru retur 60
Ştampilele pentru justificarea întîrzierii 60
Ştampilele cu menţiunea „Franco“ 61
Ştampilele „P.P.“, „P.D.“ şi „N.A.“ 61
Ştampilele speciale 63
Ştampilele căpitanilor de poştă 63
Ştampilele sanitare 65
Ştampilele pe scrisori de valoare 67
Ştampilele telegrafice 69
Ştampilele-taxe 71
Ştampilele poştei feroviare ambulante 71
Ştampilele oficiilor secundare în gările C.F.R. 72
Ştampilele poştei militare 72
Ştampilele poştei fluviale 73
Poşta rurală 74
Ştampilele poştelor străine 83
Poşta imperială şi republicană franceză 83
Poşta regală grecească 85
Poşta imperială rusă 87
Poşta imperială austriacă 93
Poşta privată a societăţii D.D.S.G. 98
Poşta Agenţiei Lloyd 103
Poşta privată D.B.S.R. 104
Ştampilele false 106

2772/76

ANTICARIAT
CLUJ
— Lei —

Redactor responsabil de carte: I. N. BĂLEANU
Tehnoredactor: I. SAVA

Dat la cules: 26.08.1963. Bun de tipar: 08.12.1963. Apărut 1963. Tiraj: 2 019+130 ex. Broşate. 2149. Hîrtie: velină de 140 g/m², 70×100/16. Coli editoriale: 7,99. Coli de tipar: 7,25. Planşe tipar plan 1. Clasificarea zecimală: 656.835.1(051)(R)
E= 31 016 A= 545

Tiparul executat sub c-da nr. 3519/1963 la Intreprinderea Poligrafică Fabrica de timbre str. Fabrica de Cuibrituri nr. 9—11 Bucureşti

C T C
C T
4

E R A T Ă

Pag.	Rîndul	In loc de:	Se va citi:
38	1 de jos (col. dr.)	negru	9/3 negru
39	6 (col. st.)	B	B 2
80	20	20...35	20—23
109	16	1964	1864
109	6 (de jos)	16105, parale 16	15105, parale 24
111	21 (de jos)	promoterii	promotorii

Ştampilele poştale